

รายงานฉบับสมบูรณ์

กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบล
ลำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

โดย

นายบิน คงทน และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานฉบับสมบูรณ์

กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบล
ลำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

คณะผู้วิจัย

1. นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย
2. นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย
3. นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย
4. นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย
5. นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย
6. นางสาวปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย
7. นางสาวปริศนา จันทะชาลี	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การ เริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการ ปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของ ตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่าง เป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คน ในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อ สงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การ ทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจน สามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับ ระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึง ไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้าน ก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้การสนับสนุนของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ใน ขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วย ความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของ ภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็น ภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ นักวิจัย ให้ความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ใน พื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้ พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการ ทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่ การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นของตำบลลำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การถอดชุดความรู้ โดยใช้เครื่องมือ การศึกษาเอกสารมือสอง การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสำรวจพื้นที่รูปธรรม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลลำโรง 2) เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการการขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน 3) เพื่อออกแบบการบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่น 4) เพื่อหากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลลำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี

5.1 สรุปผลการวิจัย

ด้านองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำจากการวิจัยเรื่องการจัดการน้ำในตำบลลำโรง ตำบลลำโรงมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันกล่าวคือลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขา สภาพปัญหาของชุมชน คือ ชุมชนประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง การทำเกษตรร่วมกันทั้งหมู่บ้าน โดยอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ น้ำตกแซใหญ่ ฝายอีแล้ง วังตลาด ฝายภูหินเหล็กไฟ หนองโป่งบก สระทุ่ง ห้วยบง ห้วยไร่ ห้วยม่วง ห้วยหินสาว ห้วยฉลอง ห้วยซาง อ่างร่องคันแยง ฝายหลวง ห้วยบง และยังมีแหล่งน้ำหรือสระน้ำของครัวเรือนบางส่วน การมีแหล่งน้ำมากแต่ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคในช่วงหน้าแล้ง คือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี ทำให้ชาวบ้านต้องซื้อน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรงเข้าไปให้การช่วยเหลือ แต่ยังมีขาดน้ำสำหรับทำการเกษตรทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหายและไม่ได้ผลการผลิตเท่าที่ควร ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมากอาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การกักเก็บน้ำไม่มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาเรื่องน้ำที่เกิดขึ้นในตำบลลำโรง 5 ใน 11 หมู่บ้านได้ทำงานวิจัยในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุมชนทั้งหมด 5 ชุมชนมีดังนี้

1) ชุมชนบ้านผาชัน

- โครงการวิจัยเรื่องศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด: กรณีบ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการศึกษาข้อมูลการใช้พบว่า ใน 1 วัน คนบ้าน ผาชันใช้น้ำ 44,757.6 ลิตร โดยพบว่า กิจกรรมที่ใช้น้ำมากที่สุดคือ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน ใช้น้ำมากถึง 13,962 ลิตร ลองลงมาคือน้ำซักผ้า 10,566 ลิตร และค้นพบนวัตกรรมการนำน้ำจากที่ลุ่มและมีความลึกและลาดชันสูง หากใช้ “แอร์แวง” หรือ “แอร์แวงะ” คือการปล่อยให้อากาศมันแวงเข้าไปในน้ำ ทำให้น้ำมีแรงดันมากขึ้น และระบบสูบน้ำด้วยแอร์แวงทำให้ผาชันมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี แต่การจัดสรรน้ำให้ทั่วถึงทั้งหมู่บ้านยังไม่เพียงพอ ทีมวิจัยนำตัวเลขที่ได้จากการเก็บข้อมูลและกิจกรรมการใช้น้ำของชุมชนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในเวทีประชาคม เพื่อให้คนทั้งหมู่บ้านร่วมกันออกความคิดเห็นและพัฒนาวิธีการประหยัดน้ำ และใช้น้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- โครงการวิจัย รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ คือ การพัฒนาคนสู่

การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาคน ประกอบไปด้วย การสร้างวิทยากรชุมชนและยุววิทยากร การถ่ายทอดองค์ความรู้บ้านผาชันจากพ่อแม่สู่ลูกหลาน ผ่านการถอดบทเรียนการจัดการทรัพยากร 4 อย่าง คือ การจัดการน้ำ การจัดการป่า กองทุนปลา และการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การประชุมออกแบบเป้าหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการ และสร้างสื่อการเรียนรู้ทดลองจัดการเรียนรู้กลุ่มอื่นในรูปแบบศึกษาดูงาน และ ประชุมสรุปเป้าหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการ และสื่อการเรียนรู้ เป้าหมายของแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้บ้านผาชันสู่สาธารณะ

2) ชุมชนบ้านโนนศาลา

- เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ได้พบว่า แนวทางที่สำคัญคือ การสร้างสำนึกร่วมในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน การเพิ่มปริมาณบ่อบาดาลขนาดเล็กที่เหมาะสมในระดับครัวเรือน การจัดระบบน้ำใต้ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (เขื่อนใต้ดิน) การเพิ่มปริมาณน้ำผิวดินโดยการขุดลอกคลองและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผลการวิจัยยังพบว่า ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อน้ำในช่วงฤดูขาดแคลนได้ ชุมชนสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ และมีอาหารป่า เช่น ผักหนามมีเยอะขึ้น เป็นต้น

- โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพ ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา ตำบลสำโรง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการทดลองปฏิบัติการ (1) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าชุมชน และ (2) การถ่ายทอดภูมิปัญญาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เพื่อการส่งเสริมอาชีพ โดยทั้ง 2 กิจกรรมนี้เป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมของชุมชนบ้านโนนศาลา อย่างไรก็ตาม ชุมชนจำเป็นต้องติดตามความสัมฤทธิ์ผลของการสร้างฝายชะลอน้ำและการใช้ประโยชน์ในอนาคต รวมทั้งควรทำการการต่อยอดการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยอาจมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นระบบต่อไป

3) ชุมชนบ้านนาขาม มีโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชลประทานระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของชุมชนนาขาม ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากการชลประทานระบบท่อที่ต่อจากวังตลาดโดยใช้ระบบการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก และทำการวางแผนการวางท่อส่งน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการกำหนดกฎกติกาการใช้น้ำของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีพื้นที่ได้รับประโยชน์ 23 ไร่ ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ใช้ปลูก ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา

4) ชุมชนบ้านนาห้าง มีโครงการวิจัย

- โครงการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับครอบครัวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลสำโรง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยน้ำเพื่อการเกษตรทำให้ชุมชนได้มีปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำการเกษตรเป็น 3 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 ทำการปรับฝายให้เป็นแก้มลิงเพื่อเพิ่มพื้นที่รับน้ำในพื้นที่สูงแล้วเจาะรูปล่อยน้ำลงในที่นาที่อยู่ด้านล่างในลักษณะแก้มลิงรั่ว รูปแบบที่ 2 เปลี่ยนระบบการผลิต โดยการเปลี่ยนจากการทำนาอย่างเดียวเป็นการปลูกพืชหลายชนิดตามลักษณะพื้นที่ที่มีความสูงต่ำ ลักษณะดินและแหล่งน้ำ ที่แตกต่างกัน โดยที่กลุ่มใช้ทำนา ที่ดอนใช้ปลูกพืชต้องการน้ำน้อย และพืชผักสวนครัว รูปแบบที่ 3 เปลี่ยนชนิดพืช โดยการเปลี่ยนจากการทำนาเป็นการปลูกพืชที่ต้องการน้ำน้อยในพื้นที่ที่เป็นดินทราย ที่สูง และไม่มีแหล่งน้ำ

- โครงการวิจัยแนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจการขยายผลการจัดการน้ำมาก

ยิ่งขึ้นโดยผ่านโมเดลการจัดการน้ำมากกว่า แผ่นพับเพราะโมเดลสามารถแสดงให้เห็นพื้นที่จริง ซึ่งชาวบ้านอยู่ในพื้นที่อยู่แล้วทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ แต่แผ่นพับมีแต่ตัวหนังสือไม่มีรูปภาพ ซึ่งชาวบ้านบางคนไม่ถนัดหรือไม่สะดวกในการอ่าน ทำให้การเผยแพร่ผ่านแผ่นพับไม่ค่อยประสบความสำเร็จเหมือนการเผยแพร่ผ่านโมเดล

5) ชุมชนบ้านนาเจริญได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฟื้นฟูป่าชุมชนภูหินเหล็กไฟให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำ คือสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น วิถีชุมชนกับการลาดตระเวนอย่างมีส่วนร่วม จัดทำกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านยึดเป็นอาชีพเสริมในชุมชน อบรบเยาวชนและคนในชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ป่า สร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอก ปรับปรุงกฎกติกาการจัดการป่าชุมชนให้เหมาะสมและมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมกฎระเบียบให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น และฟื้นฟูระบบนิเวศภูหินเหล็กไฟ เช่น ปลูกต้นไม้และกล้วยไม้ให้มากขึ้น ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันดินพังทลายใส่แหล่งน้ำ ตรวจติดตามคุณภาพน้ำทุกๆ 3 เดือน

6) ตำบลสำโรง โครงการวิจัยการจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบลของตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี จากปัญหาเรื่องน้ำที่เกิดขึ้นในตำบลสำโรง 5 ใน 11 หมู่บ้านได้ทำงานวิจัยในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สถานการณ์ปัญหาลักษณะพื้นที่ภูเขา พบว่า แหล่งน้ำไม่มีการดูดซับ และ กักเก็บน้ำจากธรรมชาติ จึงขาดน้ำในการ อุปโภค บริโภคระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง เดือน พฤษภาคม และรุนแรงที่สุดในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน พบว่ามีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แหล่งน้ำจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่มีมีการจัดการระบบที่ดี สภาพพื้นที่มีความลาดชันในระดับที่แตกต่างกัน คือ บางพื้นที่ลาดชันมาก ความอุดมสมบูรณ์ของป่าลดลง ในฤดูทำนาจะได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ตกกล้า (ฝนทิ้งช่วง)

รูปแบบการจัดการน้ำตามลักษณะภูมินิเวศ 2 แบบ กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ภูเขา ลักษณะพื้นที่โคกสลัลดอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ภูเขา 1)การจัดการน้ำที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ เช่น การสูบน้ำโดยวิธีการเสริมแรงส่งน้ำ โดย นวัตกรรม แอร์แวนและการนำน้ำจากที่สูงมาใช้โดยระบบ “กาลักน้ำ” 2) การจัดการระบบพื้นที่ 3) การนำความรู้ในการใช้น้ำมาปรับใช้ในวิถีของชุมชน 4) การสร้างสำนึกร่วมและการสร้างการมีส่วนร่วมกันภายในชุมชนเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำ และ 5) การจัดตั้งกลไกการจัดการน้ำของชุมชน

พื้นที่โคกสลัลดอน 1) การจัดเพิ่มปริมาณน้ำและการจัดระบบน้ำ 2) การจัดการระบบการปลูกพืช 3) การสร้างสำนึกร่วมในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน 4) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5) การพยากรณ์อากาศ โดยใช้ภูมิปัญญา และหนุนเสริมความน่าเชื่อถือของการพยากรณ์ โดย การขอการศึกษาข้อมูลจากกรมอุตุนิยมวิทยา

การจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบลของตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบล มีอยู่ 2 ประเด็นคือ ชุมชนขาดทักษะความรู้ในการจัดการใช้น้ำ และลักษณะของพื้นที่แต่ละชุมชนไม่เอื้ออำนวยมีลักษณะพื้นที่สูงต่ำไม่เท่ากันสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศ สภาพของพื้นที่ในการเก็บกักน้ำในแต่ละชุมชนไม่เอื้ออำนวย พร้อมกับการทบทวนบทเรียนการจัดการน้ำของทั้ง 5 หมู่บ้าน ปัญหาและบทเรียนเป็นตัวตั้ง เพื่อเป็นการขยายแนวทางการจัดการน้ำผนวกกับยกระดับการใช้น้ำในระดับตำบล ทางทีมวิจัยจึงร่วมกันเสนอแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การจัดกลไกการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับหมู่บ้าน ระดับโซน และระดับตำบล

2. การใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำในชุมชน ซึ่งชุมชนได้เสนอโครงการและได้อนุมัติและบรรจุในแผนการดำเนินงาน

3. การแบ่งโซนและการวางแผนการใช้น้ำ

4. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนของตำบลสำโรง

5. การขยายแนวคิดการจัดการน้ำบนฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่พื้นที่อื่น ๆ ตำบลอื่นในอำเภอ ระดับอำเภอ และสาธารณะ

ด้านบทเรียนการจัดการน้ำของชุมชนในตำบลสำโรงจากการทบทวนการทำงานของทีมงานในพื้นที่ของแต่ละโครงการเพื่อมาร่วมกันมีการวางแผนการทำงาน และการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการงานวิจัยทั้ง 5 หมู่บ้าน และเพื่อเป็นการชี้แจงทำความเข้าใจในการทำงานของแต่ละหมู่บ้าน เตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิจัยมาเพื่อนำเสนอกับชุมชนอื่น ประโยชน์ของการวิจัย นายสมัย เหล่ามา ได้พูดถึงการดำเนินการจัดการความรู้ จากผู้รู้ในชุมชนเพื่อแยกทบทวนกิจกรรมโครงการที่ตำบลสำโรงได้ทำการวิจัยกันทั้ง 11 โครงการ เพื่อนำมาศึกษาด้านต่างๆซึ่งมีดังนี้คือ ด้านสภาพภูมิศาสตร์,แหล่งน้ำที่มีอยู่,ฐานงาน/ที่ตั้ง, ศักยภาพ/ปริมาณน้ำในฤดูกาล,ปริมาณการใช้น้ำ, ระบบนิเวศ, บริบทชุมชน, วิธีการจัดการน้ำ

จากการศึกษางานวิจัยทั้ง 5 ชุมชนพบว่า มีลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันและมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ จะคล้ายกันก็ตรงที่การทำการเกษตรโดยส่วนมากอาศัยแหล่งน้ำทางธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น บ่อน้ำ สระน้ำ ฝายชะลอน้ำ ลำห้วยแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในพื้นที่ ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมาก อาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การเก็บกักน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และบางแห่งมีความตื้นเขิน และไม่เก็บน้ำได้ตลอดปี ผลจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวนี้ทำให้การดำเนินงานนี้มีนักวิจัยเกาบางส่วนที่สนใจ และอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านที่สนใจในงานวิจัย มีความสนใจจากนักวิจัยเดิมจากที่ห่างหายไปนาน เป็นการขาดความต่อเนื่องเพราะหากเราไม่เคาะสนิมความรู้ก็จะมีทางรู้และจะทำให้ข้อมูลบางส่วนไม่สัมพันธ์กัน การวิจัยก็เหมือนกับการต่อยอดแนวคิดนำปัญหาที่ได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุของความจริง แนวทางแก้ไขและการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนมีแนวคิดที่กว้างกว่าเดิมการยอมรับความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน

บทเรียนการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง ดำเนินการเมื่อวันที่1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 63 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบลสำโรง หมู่บ้านละ 5 คน เรื่องที่ได้รับมอบหมายจากการดำเนินงานของโครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้ง 11 หมู่บ้านดังต่อไปนี้ โจทย์คำถามในการตอบเพื่อให้แต่ละชุมชน องค์ความรู้เรื่องการจัดการน้ำ บทเรียนการจัดการน้ำ

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร

2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร

4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุบโศก บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

บ้านเจริญ หมู่ที่ 1 นำเสนอโดย นายไสว เจริญชาติ ลักษณะพื้นที่ของบ้านนาเจริญเป็นพื้นที่ลาดเอียง มีภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ลาดลุ่ม มีป่าชุมชนเป็นของหมู่บ้านและเป็นที่ตั้งของฝายภูเขาที่เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่พบในชุมชน คือการไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่เพียงพอและมีที่ก่อสร้างฝายหรือสระน้ำ ทับซ้อนกับเขตป่าชุมชน/ป่าสงวน ทำให้ไม่สามารถเสริมหรือก่อสร้างเพิ่มเติมได้ มีการขัดแย้งในพื้นที่หรือที่จะก่อสร้าง ฝายหรือสระน้ำที่หน่วยงานราชการมีงบประมาณมาช่วยเหลือ เช่นเจ้าของพื้นที่ไม่ยอมรับการพัฒนาหรือถึงประปาไม่สูงพอ มีน้อยไม่เพียงพอ แรงดันจ่ายน้ำไม่เพียงพอ ขาดท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร สำหรับเกษตรกรที่ใช้น้ำจากฝายภูเขาและน้ำมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทางการเกษตรของคนในชุมชนชุมชน เปิดน้ำให้เกษตรกรใช้ติดต่อกันไม่เกินครึ่งเดือนน้ำหมด จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน คือการมีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการไม่ได้อย่างเต็มที่ เพราะมีการขัดแย้งของคนในชุมชน การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ (ฝายภูเขา) มีการเก็บกักน้ำไว้ใช้แต่ปัญหาที่พบคือฝายภูเขาเป็นหินจึงไม่สามารถเก็บน้ำได้ในปริมาณที่ชุมชนต้องการ และในขณะที่เปิดน้ำมาใช้ในการเกษตรท่อส่งน้ำไม่สามารถรับ แรงดันของน้ำได้เนื่องจากเป็นท่อ PVC ขนาดบาง จึงทำให้น้ำเกิดการรั่วซึมและไม่มีความเหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำ ปัญหาที่พบอีกอย่างคือมีสารเคมีไหลลงในห้วยหรือฝายไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ ฝายชะลอน้ำ ห้วยเหล่าน้ำ ขาดไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ หอถ้ำน้ำประปาต่ำไม่สามารถส่งน้ำได้ทั่วถึง ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุบโศก บริโภคในชุมชน คือ มีการจัดเวทีประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและตั้งกฎกติกาในชุมชน เสริมคันฝายภูเขา ขยายท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้ทั่วถึงสำหรับเกษตรกรผู้ใช้น้ำเปลี่ยนท่อส่งน้ำที่บางให้มีความหนาขึ้นและแข็งแรงขึ้น เพื่อรับแรงดันของน้ำได้ บนภูเขาไม่สามารถขุดถมท่อส่งน้ำได้จึงอยากเปลี่ยนเป็นท่อเหล็กเพื่อป้องกันไฟไหม้หรือท่อแตก อยากร้องของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขยกระดับหอดึงให้สูงขึ้น แนะนำเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์เพื่อป้องกันสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุบโศก บริโภค แหล่งน้ำในชุมชนบ้านนาเจริญ คือให้มีการตั้งกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน จัดให้แต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมหรือก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ แนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนทำให้ชุมชนบริหารจัดการได้อย่างมีระบบและต่อเนื่องในระยะยาวด้วยเช่น ให้มีการ เสริมคันฝายภูเขาให้สูงขึ้น อยากริมท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง ซ่อมฝายห้วยเหล่าน้ำพร้อมขุดลอกคลองเพื่อจะเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตร สร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) เพิ่มอีกตามจุดต่างๆ ตามลำห้วยหินอ่าว ห้วยเหล่าน้ำ ยกระดับหอดึงให้สูงขึ้นเพื่อให้การกระจายของน้ำสะดวกขึ้น

บ้านนาห้าง หมู่ที่ 2 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นที่ลุ่มๆดอนๆมีลำห้วย มีภูเขา มีป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่ ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต ที่พบในชุมชน คือการขาดอุปกรณ์ในการนำน้ำขึ้นมาใช้อุปโภค บริโภค น้ำใต้ดินไม่พอกินพอใช้ แหล่งน้ำอยู่ไกลหมู่บ้านไม่สามารถนำมาใช้ใช้ประโยชน์ได้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน พื้นที่ไม่เหมาะสมในการขุดเจาะแหล่งน้ำ เพื่อขึ้นมาใช้ในชุมชนได้อย่างพอเพียง มีแหล่งน้ำธรรมชาติแต่อยู่ห่างไกลชุมชนไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนได้ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุบโศกบริโภค ไม่สามารถที่จะรู้ปริมาณน้ำใต้ดินได้ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่สามารถนำมาใช้ในชุมชนได้ ขาดงบประมาณในการนำน้ำขึ้นมาใช้ ความคิดเห็นของคนในชุมชนไม่ตรงกัน ต่างคนต่างอยากได้ในพื้นที่ของตน ขาดองค์ความรู้ ปัจจุบันในชุมชนมีการขุด เจาะบ่อบาดาลแต่ขาดน้ำใต้ดินหาแหล่งน้ำบนดินเพิ่มมีการขยายพื้นที่แหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น จัดหาพื้นที่กักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นอีก แนวความคิดที่จะแก้ไขและพัฒนา

พัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ ต้องการงบประมาณ เครื่องกรองสูบน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค หอถังกักเก็บน้ำ เพื่อนำส่งน้ำเข้าสู่ชุมชน ท่อส่งน้ำขนาดใหญ่

บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นที่ราบสูงสลับที่ต่ำ มีพื้นที่ติดกับภูเขา ลาดเอียง มีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้านเป็นลำห้วยขนาดเล็กไม่เหมาะสมที่จะสร้างฝายได้ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นอยู่ต่ำกว่าพื้นที่ทำการเกษตร ติดกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านไม่สามารถขยายพื้นที่ได้และไม่สามารถเพิ่มปริมาณการเก็บกักน้ำได้น้ำไม่มีคุณภาพไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ เช่น ชุน ตะกอน สารเคมีตกค้าง น้ำใต้ดินมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน มีงบประมาณในการก่อสร้างไม่ต่อเนื่องทำให้การก่อสร้างล่าช้า พื้นที่แหล่งน้ำอยู่ห่างไกลจากชุมชน ขาดงบประมาณในการซื้อท่อส่งน้ำ จากฝ่ายภูเขา ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ เช่นการแยกโซนหอถังประปาหมู่บ้าน คนในชุมชนไม่เคารพกฎกติกา เช่น การใช้น้ำไม่ประหยัด ไม่คำนึงถึงบุคคลอื่นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน พื้นที่มีลักษณะสูงๆต่ำยากต่อการนำน้ำมาใช้ประโยชน์ ติดกับที่ทำการเกษตรของคนในชุมชนทำให้สารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ คุณภาพของน้ำ ในช่วงฤดูฝนน้ำจะขุ่น ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ถึงกรองมีคุณภาพต่ำทำให้กรองน้ำไม่สะอาด คนในชุมชนขาดจิตสำนึก ไม่เคารพกฎกติกา ขาดความรับผิดชอบ ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ งบประมาณต่างๆขาดความต่อเนื่องของงบประมาณและไม่เพียงพอกับการก่อสร้าง ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภค เช่น น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ

เรื่องของพื้นที่แหล่งน้ำไม่สามารถขยายและเพิ่มปริมาณน้ำไม่ได้เพราะอาจท่วมพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ส่วนมากจะเป็นหินไม่สามารถขุดเจาะบ่อน้ำให้ลึกได้ อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนยากต่อการดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำ ขาดงบประมาณและงบประมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่นการเปลี่ยนท่อเมนประปาใหม่เพื่อซ่อมแซมส่วนที่อาจจะอุดตันทำให้น้ำไหลสะดวกขึ้นเพราะท่อเดิมอยู่ลึก มีตะกอนทับถม พยายามนำน้ำจากฝ่ายภูเขาลงมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนใช้น้ำอย่างประหยัด ปลูกป่าต้นน้ำ เพื่อเป็นที่กักเก็บซับน้ำไว้ ก่อนสร้างฝายชะลอน้ำตามจุดต่างๆ เข้าเวทีประชาคมแผนพัฒนาหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ แนวคิดที่จะแก้ไขปัญหและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชน เช่น นำน้ำจากฝ่ายภูเขามาใช้เพื่อการเกษตรโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำ เสริมคันดินเพื่อเพิ่มปริมาณเก็บกักน้ำ สร้างบ่อพักน้ำตามจุดต่างๆที่สำคัญ ทางงบประมาณจากแหล่งต่างๆที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ

บ้านนาขาม หมู่ที่ 4 ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ลาดชันติดกับภูเขามีแหล่งน้ำ ใกล้เขตพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต ขาดทุนทรัพย์ ขาดการบริหารจัดการ คณะกรรมการประสานงานไม่ต่อเนื่อง ฤดูแล้งน้ำไม่เพียงพอในการอุปโภค บริโภค คนในชุมชนมีข้อขัดแย้งในการใช้น้ำปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำ การใช้น้ำในชุมชนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน คนในชุมชนยังขาดน้ำสะอาดเพื่ออุปโภค บริโภคระบบวางท่อ พื้นที่บางแห่งขุดวางท่อไม่ลึกพอ ขาดงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุน ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภค มีปัญหาในการขุดวางท่อคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียสละพื้นที่ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ ปัจจุบันชุมชนบ้านนาขามได้มีการจัดของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง เพื่อขุดเจาะบ่อบาดาลเพิ่ม ได้งบประมาณจากรัฐบาลชุมชนบ้านนาขามได้ขยายท่อประปาในชุมชน กำลังดำเนินการติดตั้งตู้สูบน้ำดื่มสะอาดในชุมชน แนวคิดที่จะแก้ไขปัญหและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชน เช่น ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ตั้งกฎกติกการใช้

ในชุมชน ดำเนินการของงบประมาณเพื่อปรับปรุงระบบท่อประปาในชุมชน ดำเนินการเดินระบบท่อจากฝายวัง ตลาดกระจายสู่พื้นที่การเกษตร มีการประชุมเพื่อวางแผนการวางระบบท่อจากแหล่งน้ำ

บ้านสำโรง หมู่ที่ 5 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นพื้นที่ดอน ลาดเอียง สลับกับพื้นที่ราบสูง ติดแม่น้ำ โขงปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต เป็นบ่อน้ำตื้น บ่อบาดาลแบบโยก บ่อบาดาลผลิตน้ำประปา สระน้ำผลิตน้ำประปาน้ำขุ่น น้ำขุ่น (น้ำโขง)นำมาผลิตน้ำประปา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน ในฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้ที่เพียงพอ น้ำขุ่น ไม่สะอาด ชุมชนกระจายตัวกันอยู่ ยากต่อการบริหารจัดการ ปัญหา เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ขาดงบประมาณ ไม่มีพื้นที่สร้างแหล่งน้ำ ปัญหาการขุดเจาะไม่เจอน้ำ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่น เป็นบ่อน้ำตื้น แก้ไขปัญหาโดยการขุดให้ลึกกว่าเดิม บ่อบาดาลแบบโยก เปลี่ยนเป็นระบบน้ำประปา ปัญหาน้ำขุ่นแก้ไข โดยการสร้างถังตกตะกอนและถังกรองน้ำขนาดใหญ่ แนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำคือ ต้องการเพิ่มขนาดแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีขนาดใหญ่กว่าเดิมต้องการถังกรองน้ำขนาดใหญ่ ต้องการแผงโซลาร์เซลล์ เพื่อลดค่าไฟฟ้า ต้องการถังเก็บน้ำขนาดใหญ่

บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มๆดอนๆและที่ราบสูง มี ภูเขาถนนแนวเขตในด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านด้านทิศตะวันตกติดกับลำห้วยสะทุง ปัญหาในชุมชนในการ พัฒนาแหล่งน้ำในอดีตที่ชุมชนพบคือ มีการขุดสระตามโครงการต่างๆที่ทางรัฐบาลให้มา มีการขุดเจาะน้ำ บาดาลใช้ในชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง สร้างฝายชะลอน้ำตามลำห้วย จำนวน 4 จุด และไม่มี การบริหารจัดการน้ำให้ถูกวิธี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน ขาดงบประมาณในการจัดการน้ำ ขาดความเข้าใจในการใช้น้ำร่วมกัน ฤดูแล้งน้ำแห้ง ฤดูฝนน้ำท่วม ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคในชุมชน ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ มีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่น การเจาะน้ำ บาดาลเพิ่ม ให้ได้ใช้น้ำอย่างเพียงพอ ต้องการเครื่องกรองน้ำ ขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้น้ำที่สะอาดใช้ แนวคิดที่จะ แก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสนองตอบความต้องการ ของชุมชน เช่นการ สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน การใช้น้ำโดยผ่านการส่งน้ำในระบบท่อ ขุดเจาะน้ำใต้ดิน เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภค บริโภค

บ้านผาชัน หมู่ที่ 7 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน พื้นที่หมู่บ้านเป็นภูเขา มีหินเยอะ เป็นที่ราบเอียงลงสู่ แม่น้ำโขง ติดเขตอุทยานแห่งชาติ มีลำห้วย ป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่ ป่าช้า และเป็นดินหินเยอะ เก็บ น้ำไม่อยู่

ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต มีการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค น้ำไม่พอกิน พอใช้ และยังไม่มีการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ยังไม่มีงบประมาณในการจัดสรรน้ำอย่างเพียงพอ พื้นที่ส่วนมากเป็น หินดาน จึงทำให้ขาดแคลนน้ำและไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำ ในชุมชนพื้นที่โดยส่วนมากติดเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำเป็นตะกอนเพราะว่าป่าไม้เยอะ ขาดงบประมาณในการ จัดการน้ำปัญหาการขาดน้ำ ในการทำเกษตรอินทรีย์ยังไม่เพียงพอเพราะว่าถ้าใช้บริโภคการเพาะปลูกก็จะชะงัก ลง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ชุมชนได้ร่วมมือกันหาแหล่งน้ำ เพื่อระดมแนวคิด นัดชาวบ้านมาประชุมกัน เพื่อปรึกษาแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำของชุมชน เอาทุนของชุมชนครัวเรือนละ 100 บาท ต่อจากนั้นออกปูนคนละ 1 กระสอบ เพื่อมาทำฝาย เห็นชุมชนทำแบบกันดาร หน่วยงานเข้ามา ช่วยเหลือ เช่นหน่วยงานจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง ได้รับงบประมาณของสส.นท (สารสนเทศ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ) โดยปัจจุบันในชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำคือการ สร้างแหล่งน้ำตามลำห้วยต่างๆเพิ่ม สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน มีข้อมูลแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการตั้งกฎ กติกาในการใช้น้ำอุปโภค บริโภค ในชุมชน มีคณะกรรมการจัดการน้ำอย่างมีระบบ มีฝังน้ำในหมู่บ้านและเขต

พื้นที่ทำการเกษตรเกือบทุกจุด ชุมชนมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเช่น สร้างโรงผลิตน้ำดื่ม บรรจุขวดในชุมชน มีแผนสร้างระบบชลประทาน ระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตร มีแผนการพัฒนาปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ที่มีความต้องการใช้น้ำน้อย (ปลูกมัน ปลูกถั่วลิสง) ขยายแหล่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตรให้ทั่วถึง มีการบริหารจัดการน้ำเป็นหลักสูตรสู่การศึกษาเพื่อการเรียนการสอน มีแผนการนำทฤษฎีใหม่แบบใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 มีลักษณะพื้นที่ เป็นพื้นที่สูงต่ำ ลาดเอียงติดเทือกเขา มีป่าชุมชน มีลำห้วย มีชลประทาน มีดอนป่าช้า ทิศตะวันออกติดภูเขา ทิศใต้ติดภูมะเขือ ทิศตะวันตกติดลำห้วยสะทุง ทิศเหนือติดแม่น้ำโขง ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตพบว่ามีปัญหามาจากการขาดข้อมูล ขาดงบประมาณ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ชาวบ้านไม่รู้จักการติดต่อใคร ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เช่น ไม่มีฝาย มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ได้ แหล่งน้ำมีสารเคมี มลพิษ เช่นยาฆ่าหญ้า มีข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคและไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องการที่ไม่มีแหล่งน้ำ งบประมาณ ไฟฟ้าไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา อุปโภค บริโภคแหล่งน้ำเพื่อให้ชุมชนได้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่เพียงพอ ในการดำรงชีพ โดยการสำรวจ หาแหล่งน้ำทางงบประมาณ หาหน่วยงานรับผิดชอบ ร่วมประชุมประชาคมและวางแผนการดำเนินการ มีฝายชลอน้ำ ทุกๆ 500 เมตร ต่อ 1 ฝาย ทุกๆลำห้วยและล่องน้ำทุกสายในหมู่บ้าน ประชุมประชาคมและจัดทำแผนเรียงลำดับ 1 2 3 4 ในการจัดทำแผนการดำเนินงาน

บ้านโนนศาลา หมู่ที่ 9 ลักษณะพื้นที่เป็นลักษณะพื้นที่แบบกระหะคว่ำ ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก สลับกับพื้นที่สูงต่ำ ลาดชัน มีภูเขาล้อมรอบ มีป่าชุมชน ลักษณะของดินเป็นหินไม่สามารถอุ้มน้ำได้ ปัญหาที่พบในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต การขาดแคลนน้ำ ขาดทุนทรัพย์ มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน การขาดอุปกรณ์ที่จะนำน้ำขึ้นมาใช้ได้ ดินไม่อุ้มน้ำยังขาดปัจจัยที่จำเป็นมาดำเนินการและพบว่ายังข้อจำกัดต่างๆอีกมากในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชน ทุนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนสู่การบริหารจัดการน้ำและพื้นที่สาธารณะประโยชน์โดยส่วนมากเป็นพื้นที่ไม่อุ้มน้ำเพราะเป็นดินทราย หินดินดาน การก่อสร้างหรือการบริหารจัดการยังต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการทำงานและชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบปัจจุบันชุมชนมีวิธีในการแก้ไขปัญหาอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ อย่างเช่น การค้นหาแหล่งน้ำจากใต้ดินและผิวดิน

การสร้างฝายชลอน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ ของงบประมาณจากหน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ แนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ โดยมีรูปแบบ อาทิ เช่น นำน้ำขึ้นมาใช้ โดยวิธีการใช้เครื่องสูบน้ำผ่านกระบวนการกรองน้ำให้สะอาดขึ้น ขยายหอดึงประปาเพิ่ม ขุดเจาะบ่อน้ำใต้ดินเพิ่มอีกเพื่อให้สามารถนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภคให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน การใช้น้ำโดยผ่านกระบวนการระบบท่อส่งน้ำให้ทั่วถึงทั้งชุมชน

บ้านน้ำคำ หมู่ที่ 10 ลักษณะพื้นที่ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลาดเอียง ที่ดอน ติดภูเขา มีทั้งดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียว ปัญหาของชุมชนที่พบในอดีตที่มีต่อการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่มีงบประมาณในการพัฒนาจากภาครัฐมาสนับสนุน บ่อน้ำประปาในชุมชนน้ำ ขาดบ่อ ระบบวางท่อประปา บางแห่งวางท่อไม่ลึก ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนซึมเมอร์สเสียบ่อย บางครัวเรือนไม่มีเงินจ่ายค่าน้ำการขาดแหล่งน้ำด้านการเกษตรในฤดูแล้งและน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของการขยายตัวของจำนวนประชากรในพื้นที่ เกิดข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนการที่ไม่มีงบประมาณในการก่อสร้างพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนทำให้ยากต่อการก่อสร้างและในปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ โดยวิธีการคือเปลี่ยนท่อเมนประปาหมู่บ้าน ขุดบ่อประปา

เพิ่ม แนวคิดในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน มีทีมงานในการบริหารจัดการชุมชน มีกฎกติกาการใช้ น้ำในชุมชน สร้างแหล่งน้ำผิวดิน สร้างบ่อประปาเพิ่มในชุมชน ติดตั้งเครื่องกรองน้ำประปาหมู่บ้าน

บ้านสะเอิงทอง หมู่ที่ 11 ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ติดอุทยานแห่งชาติ มีภูเขาล้อมรอบ เป็นพื้นที่ลาดชัน ไม่สม่ำเสมอ ดินปนหินไม่อุ้มน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินปัญหาที่พบในอดีตในการพัฒนาแหล่งน้ำ มีอุปสรรคใน การทำแหล่งกักเก็บน้ำ เนื่องจากเป็นเขาอุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่ลาดชันเวลาฝนตกกระแสน้ำป่าไหลเชี่ยว เกิดการเซาะพังทลายของหน้าดิน ไม่มีข้อมูล แบบแผนในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคใน การจัดการน้ำที่พบอยู่บ่อยครั้งคือไฟฟ้าเสียบ่อย ทำให้ซัมเมอร์เสียบ่อย ขาดแคลนน้ำในการเกษตรเพราะไม่มี ที่กักเก็บน้ำ เกิดเป็นปัญหาและข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชน มีพื้นที่ในการดำเนินการ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะติดเขตอุทยานแห่งชาติ โดยในปัจจุบันชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ มีการปรับเปลี่ยนท่อเมนในหมู่บ้าน แนะนำให้ชาวบ้านในชุมชนดูแลมิเตอร์น้ำอย่างสม่ำเสมอ มีการล้างทำความสะอาดถังกักน้ำ ทำให้เกิดแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ เช่น ขุด ลอกคูคลอง ขุดสระในไร่นาเพื่อการเกษตร

สรุป ข้อมูลที่ได้จากตัวแทนของชุมชนที่ได้นำเสนอถึงสภาพของปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยส่วน ใหญ่จะขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ มีน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ การขาดองค์ความรู้ที่จะมาบริหารจัดการ การ เข้าถึงแหล่งของงบประมาณที่จะนำมาใช้ ปัญหาดินที่ไม่อุ้มน้ำ ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ เกิดปัญหาการขาด แคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง แบ่งตามลักษณะลักษณะพื้นที่ดังนี้

1.ทาม ประกอบด้วย บ้านสำโรง บ้านผาชัน บ้านร่องคันแยงน้อยซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ ลุ่มน้ำท่วมถึงได้ในฤดูฝนที่เกิด ช่วงน้ำหลากไหลล้นท่วมทัน ภายในพื้นที่ไม่ราบเรียบสม่ำเสมอ และถ้าหาก พื้นที่เป็นเนิน ที่ลุ่ม มีน้ำท่วมขังตลอดปีเพราะเป็นหนอง

2.ทุ่ง ประกอบด้วย บ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านสำโรง บ้านร่อง คันแยง บ้านร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ เป็นลักษณะพื้นที่เป็นป่าแบบทุ่งหญ้าซึ่ง เกิดขึ้นเนื่องจากมีเทือกเขารายล้อมทำให้เกิดพื้นที่บนภูเขาเป็นอาณาเขตบริเวณกว้าง มีความหลากหลายทาง ธรรมชาติมีป่าชนิดต่างๆมีพรรณไม้ที่มากมายหลายชนิด

3.โคก ประกอบด้วยบ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านสำโรง บ้านร่อง คันแยง บ้านร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ เป็นลักษณะพื้นที่ดินที่เนินสูงชัน เป็นเนิน รายล้อมด้วยต้นไม้ที่เป็นพุ่มขนาดเล็กสลับกับขนาดใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ที่เป็นแหล่งหาอาหารของชุมชน ตามช่วงฤดูกาล โคกมีความสำคัญถือเป็น“ซูปเปอร์มาร์เก็ต”ของชาวอีสานทั่วๆไป เพราะชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ มากมาย อาทิเช่น เก็บของป่า หาเห็ด เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

4.ภูเขา ประกอบด้วยบ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านร่องคันแยง บ้าน ร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ บ้านสะเอิงทอง เป็นลักษณะพื้นที่มีภูเขารายล้อมสลับ กับมีทุ่งหญ้าไม้พุ่มขนาดเล็ก มีก้อนหินที่สลับซับซ้อนกัน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ ป่าต้นน้ำ เหมือนกับประโยชน์ที่ว่า เมื่อมีป่า ก็มีน้ำ ทุกสิ่งล้วนเชื่อมโยงกัน

โดยสรุปของการดำเนินการวิจัย พื้นที่ตำบลสำโรงมี11หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดเอียงสลับ ภูเขาตั้งอยู่ติดในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ไทรจังหวัดอุบลราชธานี ทิศเหนือติดกับแม่น้ำโขง หมู่บ้านที่มีอาณาเขต อยู่ริมฝั่งโขงจะมีอยู่ 4 หมู่บ้าน1 บ้านสำโรงหมู่ที่5 2)บ้านร่องคันแยงหมู่6 3)บ้านคันร่องแยงหมู่ที่8 4)บ้านผา ชันหมู่ที่7 อาณาเขตแม่น้ำโขงกั้นไทย-ลาว สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านจะลาดเอียงลงสู่แม่น้ำโขง ทำให้ไม่มีการดู

ขับและกักเก็บน้ำจากธรรมชาติ จึงขาดน้ำอุปโภค บริโภคในครัวเรือน อันเป็นปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ ซึ่งการดำเนินการจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการใช้ที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเพราะปัจจัยจากสภาพพื้นที่ ชาวบ้านได้หาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อหารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่าง จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดผลการวิจัยเช่นบ้านผาชัน พบว่าสามารถแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำได้ โดยการแก้ปัญหาระบบการสูบน้ำจากบึงพะละครสำหรับทำน้ำประปาหมู่บ้านได้สำเร็จด้วยนวัตกรรมใหม่ที่ชุมชน เรียกว่า “แอร์แวร์ สภาพป่าเป็นป่าไม้ยืนต้นเต็งรังขึ้นอยู่ตามภูเขาและชอกหินสลับซับซ้อน

ทิศตะวันออกบ้านสะเอิงทองจรดเขตศรีเมืองใหม่จะอยู่บนภูเขามีสถิติภูมิประเทศภูเขาล้อมรอบ การใช้น้ำอุปโภคบริโภคจะอาศัยน้ำฝนขุดเจาะบ่อบาดาลและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

บ้านนาเจริญหมู่ที่ 1 อยู่ทางทิศใต้เขตศรีเมืองใหม่ส่วนโซนกลางมี 4 หมู่บ้าน นาห้างหมู่ 2 นาขาม หมู่ 4 น้ำคำหมู่ 10 นาหัวหมู่ 3

บ้านโนนศาลาอยู่ทางทิศตจจรดเขตบ้านพรสวรรค์ตำบลเหล่างาม มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มสลับ ที่ดอนเป็นลูกคลื่น โดยบริเวณหมู่บ้านด้านทิศตะวันออกจะเป็นที่ลาดชันประมาณ 20 องศา และสูงขึ้นจนถึง กลางหมู่บ้านจะเป็นที่เนินสูงและลาดต่ำลงท้ายหมู่บ้านทางทิศใต้จนติดกับภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชุมชน ประชากรประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา และหาของป่าขาย การทำการเกษตรใช้น้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝน ส่วน น้ำอุปโภคบริโภคในอดีตมีบ่อน้ำ 1 บ่อ ต่อมาได้มีการขุดเพิ่มเติมขึ้นอีก 3 บ่อ อยู่ล้อมรอบหมู่บ้าน แต่น้ำก็มีไม่ เพียงพอต่อความต้องการบริโภค และได้ขุดบ่อน้ำบาดาล เพิ่มอีก 1 บ่อ โดยการช่วยเหลือของสำนักงานเร่งรัด พัฒนาชนบท แต่ก็ยังใช้น้ำได้ไม่ตลอดปี นับได้ว่าชุมชนบ้านโนนศาลาได้มีการชื้อน้ำกินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา การแก้ไขปัญหาที่ซ้ำรอยเดิม ทำให้ชาวบ้านเริ่มหาทางออกโดยการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อหา สาเหตุที่แท้จริงว่าทำไมจึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน สภาพภูมิศาสตร์ของบ้านโนน ศาลาเป็นอย่างไร ระบบนิเวศมีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งน้ำหรือไม่ มีแหล่งน้ำใต้ดินหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ อยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างไรอย่างเหมาะสม การจัดการน้ำที่ เหมาะสมกับชุมชนควรเป็นอย่างไรวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชน และการช่วยเหลือเพื่อแก้ไข ปัญหาจากหน่วยงานภายนอกจะทำได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยไม่สูญเสียงบประมาณและให้ ชุมชนมีส่วนร่วม และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าวิธีแก้ปัญหาของชาวบ้านคือ การเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่และศักยภาพของแหล่งน้ำในชุมชนมาวิเคราะห์ร่วมกับความต้องการใช้น้ำและ สถานการณ์ปัญหานำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มพื้นที่รับน้ำโดยการขุดลอกแหล่งน้ำ และทำการฟื้นฟู ปลุกพืชเพื่อคืนของเก่าและเพิ่มของใหม่ทดแทนในสิ่งที่ถูกทำลายไปการขุดลอกคลอง การจัดการน้ำใต้ดิน (เขื่อนใต้ดิน) เป็นการแก้ปัญหาเรื่องของการประปาที่มีอยู่ในชุมชน การสร้างการตระหนักโดยการรณรงค์ และสร้างกฎกติกาในการใช้น้ำในชุมชน การให้ผู้เฒ่าเล่าเรื่องถ่ายทอดภูมิปัญญาวิธีการจัดการน้ำให้กับ ลูกหลานในชุมชนได้เรียนรู้

จากงานวิจัยของทั้งสองชุมชนพบว่าชุมชนสามารถสร้างองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรน้ำของ ตนเองได้สำเร็จและความรู้นั้นสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง และเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น ที่เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ขณะเดียวกันก็พบว่าการสร้างองค์ความรู้และกาพัฒนาเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน และเกิดขึ้นเฉพาะคนในชุมชน แต่ขาดการรับรู้ เข้าใจ และสนับสนุน จากหน่วยงานราชการ จะมีเพียงแต่การสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมบางเรื่อง หากแต่ยังไม่สามารถ นำไปสู่การปรับวิธีคิด การเปลี่ยนนโยบายเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการน้ำของชุมชนเกิดความต่อเนื่องและ ยั่งยืนได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดการพัฒนาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่

อธิบายไว้ในเบื้องต้น ดังนั้นหากไม่มีการสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันระหว่างภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่รับผิดชอบนโยบาย อาจทำให้องค์ความรู้ที่ชุมชนสร้างขึ้นและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาของตนเองได้ไม่มีความยั่งยืน ถูกทอดทิ้งละเลย และถูกดึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาโดยรัฐและหน่วยงานภายนอกที่กำหนดนโยบายจากข้างบน ขาดการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ทรัพยากรน้ำของประเทศและของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และนโยบายส่วนใหญ่ที่มุ่งสู่การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้พลังงานที่ไม่คำนึงถึงการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนที่จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และการทำงานก็จะยังคงทำแบบแยกส่วน แยกความคิด แยกความรู้ ขาดความร่วมมือซ้ำรอยเดิมต่อไป จึงเป็นที่มาของความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีครั้งนี้ชุมชนจึงลุกขึ้นมาทำงานวิจัยชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ยกตัวอย่างเช่นบ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภโพนไทรจากอดีตที่เคยขาดแคลนน้ำอย่างหนักไม่สามารถขุดเจาะบ่อบาดาลได้ชาวบ้านจึงได้ทำงานวิจัยเก็บข้อมูลและมีผลการทดลองจนนำไปสู่นวัตกรรมแอร์แวร์สูบน้ำจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูงด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าและติดตั้งแอร์แวร์เพื่อเพิ่มแรงดันของเครื่องให้มีกำลังส่งเพิ่มมากยิ่งขึ้นและมีการต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้มาเรื่อยๆจนมีฝ่ายภูเขาที่สร้างจากแรงงานชุมชนปล่อยน้ำจากที่สูงลงที่ต่ำ(ระบบกักน้ำ)ปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้และมีการต่อยอดของชุมชนไปสู่การผลิตน้ำดื่มบรรจุขวดเพื่อจำหน่ายฝ่ายการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว อย.ตามมาตรฐาน หรือบ้านโนนศาลาหมู่ที่ 9 จากที่เคยขาดน้ำอุปโภคบริโภคอย่างมากก็มีการทำงานวิจัยเก็บข้อมูลและมีแผนทดลองแนวทางการแก้ไขมาโดยตลอดเช่นในอดีตใช้น้ำบ่อกักมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนมาเป็นเขื่อนใต้ดิน(คือการรวมน้ำจากบ่อบาดาลทั้งสามจุดสูบน้ำขึ้นหอถังเพื่อทำประปาชุมชน)แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ชุมชนจึงมีการเก็บข้อมูลทดลองและแก้ไขมาโดยตลอดจนปัจจุบันมีการสร้างฝายกักเก็บน้ำของชุมชนขนาดความกว้าง 266 เมตรความยาว 370.9 เมตรเนื้อที่ 34 ไร่ 3งาน 34 ตารางวาความลึกโดยเฉลี่ย 3.75 เมตรสามารถนำมาผลิตน้ำประปาได้ตลอดปีเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ด้วยสภาพพื้นที่มีความแตกต่างกันการบริหารจัดการน้ำก็มีความหลากหลายรูปแบบ บ้านสำโรงหมู่ที่5 ก็บริหารจัดการน้ำอีกรูปแบบหนึ่งคือมีการขุดสระน้ำขนาดเนื้อที่กักเก็บน้ำ 9 ไร่แบบปิดช่วงหน้าฝนชาวบ้านจะใช้เครื่องสูบน้ำจากลำห้วยเข้าไปกักเก็บไว้ในสระน้ำเพื่อไว้ใช้ทำน้ำประปาในช่วงฤดูแล้งให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการน้ำของตำบลสำโรงจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ของการเก็บข้อมูลแต่ละชุมชนซึ่งทั้ง11ชุมชนก็มีการเก็บข้อมูลทำงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

จึงสรุปได้ว่าตำบลสำโรงได้ทำงานวิจัยทุกหมู่บ้านบางหมู่บ้านอาจจะเก็บข้อมูลเรื่องป่าต้นน้ำแต่ก็ได้ข้อมูลของแหล่งน้ำที่ควบคุมทุกด้านตั้งแต่องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบันจึงนำไปสู่การแก้ไขที่ยั่งยืนของชุมชน

การบริหารจัดการน้ำแต่ละชุมชนของตำบลสำโรง อำเภโพนไทร จังหวัดอุบลราชธานี 11หมู่บ้านมีดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านนาเจริญทำงานวิจัยโครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟ ชุมชนสร้างฝายภูหินเหล็กไฟขาดเนื้อที่ 8 ไร่ความลึกเฉลี่ย 3 เมตร พร้อมวางระบบท่อ พีวีซี ขนาด 6 นิ้วความยาว 6000 เมตรเข้าตามไร่นาเพื่อใช้ในภาคการเกษตรในหน้าฝนส่วนน้ำที่เหลือจากภาคการเกษตรชาวบ้านก็จะปล่อยน้ำเข้าไปกักเก็บไว้ในสระน้ำเพื่อไว้ใช้ช่วงหน้าแล้งหมู่บ้านที่มีฝ่ายภูเขามีสี่หมู่บ้าน หมู่ที่1นาเจริญ นาหว้าหมู่ที่3 นาขามหมู่ที่4 ร่องคันแยงหมู่ที่6 และบ้านผาชันหมู่ที่7การบริหารจัดการน้ำมีส่วนคล้ายกัน

ปัจจัยความสำเร็จ ภูมิปัญญาชาวบ้านกับนวัตกรรม ชุมชนตำบลสำโรงคิดค้นนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำและเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำแล้งซึ่งจากการคิดค้นออกแบบและสร้างระบบอ่างเก็บน้ำใช้

ระบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในตำบล ล้วนเป็นผลมาจากการสนับสนุนให้คนในตำบล ได้นำความรู้
พื้นบ้านมาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนตำบลสำโรง

พลังชุมชนกับการจัดการแบบพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมดำเนินงานของคนในตำบลและผู้นำใน
คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตำบลทำให้เกิดผลสำเร็จด้วยความเชื่อมั่นและ ความเคารพของคนในตำบล
ต่อมาปัจจุบันได้มีระบบสำรองน้ำของชุมชนตำบลสำโรงคือมีการสร้างฝายในพื้นที่ให้มากขึ้นชุมชนหมู่บ้านที่มี
การสร้างฝายประกอบด้วยชุมชนผาชัน มีการสร้างฝาย 7 ฝายตามพื้นที่ทำการเกษตรตามภูมิประเทศ เพื่อ
สำรองน้ำฝนเปลี่ยนพื้นที่น้ำหลาก เข้าสู่พื้นที่น้ำแล้ง ต่อมาชุมชนบ้านรองคันแยงหมู่ที่ 6 ได้มีการสร้างฝายวังภู
มะเขือเพื่อใช้ประโยชน์ในโครงการชลประทานระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตรเนื่องจากวังมะเขือเป็นพื้นที่อยู่ป่า
ด้านน้ำเมื่อสร้างฝายจัดระบบท่อสามารถนำน้ำมาใช้ได้ในเขตพื้นที่การเกษตรได้และยังมีชุมชนบ้านนาหว้า มี
การสร้างฝายบนภูเขาที่มีพื้นที่อยู่เหนือหมู่บ้านมีพื้นที่รับน้ำและนำมาใช้ในพื้นที่การเกษตร ต่อมายังมีการ
ประชาสัมพันธ์การใช้พืชประหยัดน้ำเพื่อที่ใช้น้ำน้อยเป็นแนวทางการประหยัดน้ำ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นของตำบลสำโรง อำเภอโศก จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การถอดชุดความรู้ โดยใช้เครื่องมือ การศึกษาเอกสารมือสอง การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสำรวจพื้นที่รูปธรรม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน ท้องถิ่นของตำบลสำโรง 2) เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการการขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน 3) เพื่อออกแบบการบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชน ท้องถิ่น 4) เพื่อหากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรง อำเภอโศก จังหวัดอุบลราชธานี จากการดำเนินการวิจัยได้ผลดังนี้ ชุมชนสามารถสร้างองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรน้ำของตนเองได้สำเร็จและความรู้นั้นสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง และเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ขณะเดียวกันก็พบว่า การสร้างองค์ความรู้และกาพัฒนาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน และเกิดขึ้นเฉพาะคนในชุมชน แต่ขาดการรับรู้ เข้าใจ และสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ จะมีเพียงแต่การสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรม บางเรื่อง หากแต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การปรับวิธิตด การเปลี่ยนนโยบายเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการน้ำของชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดการพัฒนาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่อธิบายไว้ในเบื้องต้น ดังนั้นหากไม่มีการสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันระหว่างภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่รับผิดชอบนโยบาย อาจทำให้องค์ความรู้ที่ชุมชนสร้างขึ้นและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาของตนเองได้ไม่มีความยั่งยืน ถูกทอดทิ้งละเลย และถูกดึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาโดยรัฐและหน่วยงานภายนอกที่กำหนดนโยบายจากข้างบน ขาดการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ทรัพยากรน้ำของประเทศและของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และนโยบายส่วนใหญ่ที่มุ่งสู่การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้พลังงานที่ไม่คำนึงถึงการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนที่จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และการทำงานก็จะยังคงทำแบบแยกส่วน แยกความคิด แยกความรู้ ขาดความร่วมมือซ้ำรอยเดิมต่อไป จึงเป็นที่มาของความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีครั้งนี้ชุมชนจึงลุกขึ้นมาทำงานวิจัยชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ปัจจัยความสำเร็จ ภูมิปัญญาชาวบ้านกับนวัตกรรม ชุมชนตำบลสำโรงคิดค้นนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำและเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำแล้งซึ่งจากการคิดค้นออกแบบและสร้างระบบอ่างเก็บน้ำใช้ระบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในตำบล ล้วนเป็นผลมาจากการสนับสนุนให้คนในตำบล ได้นำความรู้พื้นบ้านมาใช้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนตำบลสำโรง

พลังชุมชนกับการจัดการแบบพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมดำเนินงานของคนในตำบลและผู้นำใน คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตำบลทำให้เกิดผลสำเร็จด้วยความเชื่อมั่นและ ความเคารพของคนในตำบล ต่อมาปัจจุบันได้มีระบบสำรองน้ำของชุมชนตำบลสำโรงคือมีการสร้างฝายในพื้นที่ให้มากขึ้นชุมชนหมู่บ้านที่มีการสร้างฝายประกอบด้วยชุมชนผาชัน มีการสร้างฝาย 7 ฝายตามพื้นที่ทำการเกษตรตามภูมิประเทศ เพื่อสำรองน้ำฝนเปลี่ยนพื้นที่น้ำหลาก เข้าสู่พื้นที่น้ำแล้ง ต่อมาชุมชนบ้านรองคันแยงหมู่ที่ 6 ได้มีการสร้างฝายวังงูมะเขือเพื่อใช้ประโยชน์ในโครงการชลประทานระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตรเนื่องจากวังมะเขือเป็นพื้นที่อยู่ป่า ด้านน้ำเมื่อสร้างฝายจัดระบบท่อสามารถนำน้ำมาใช้ได้ในเขตพื้นที่การเกษตรได้และยังมีชุมชนบ้านนาหว้า มี

การสร้างฝายบนภูเขาที่มีพื้นที่อยู่เหนือหมู่บ้านมีพื้นที่รับน้ำและนำมาใช้ในพื้นที่การเกษตร ต่อมายังมีการ
ประชาสัมพันธ์การใช้พืชประหยัดน้ำเพื่อที่ใช้น้ำน้อยเป็นแนวทางการประหยัดน้ำ

คำนำ

โครงการกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลลำโรง อำเภอน้ำโพธิ์ไทย จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอีกหนึ่งโครงการของงานวิจัยระดับตำบล ที่ได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการน้ำของชุมชนในท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย เพื่อทำความเข้าใจการทำงาน วางแผนการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม โดยจัดการประชุมร่วมของทีมวิจัยและที่ปรึกษา ระดมความคิดเห็นและหาข้อสรุปแผนการทำงานและบทบาทหน้าที่ในทีมวิจัย ประชุมนักวิจัยตำบลลำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย เพื่อให้ได้บทเรียนการทำงานวิจัย ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดและวิธีการแก้ไขปัญหา โดยจัดการประชุมนักวิจัยตำบลลำโรง ทั้ง 11 โครงการวิจัย ทำการระดมความคิดเห็นบทเรียนการทำงานวิจัย ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดและวิธีการแก้ไขปัญหา จัดทำข้อสรุปบทเรียนการทำงาน การจัดการความรู้ชุด การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลลำโรง เพื่อจัดทำชุดความรู้การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลลำโรง โดยจัดการประชุมร่วมของทีมวิจัย ที่ปรึกษา กำหนดกรอบการถอดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ตำบลลำโรง การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลลำโรง เพื่อวางแผนการขยายผลความรู้ เพื่อสร้างเครื่องมือในการทำงานและเพื่อสร้างชุดปฏิบัติการ (ทีมงาน) โดยการจัดประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษา ระดมความเห็นในเรื่อง ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลลำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อทดลองปฏิบัติการขยายผลการจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นโดยต้นแบบตำบลลำโรง การประชุมถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ เพื่อถอดบทเรียนการทำงาน โดยการประสานงานทีมวิจัยชุมชนขยายผล ประชุมกำหนดกรอบเนื้อหา จัดเวทีประชุมถอดบทเรียน และสรุปผลการสรุปผลและรายงานผลการวิจัย เพื่อสรุปผลการวิจัยและทำรายงาน โดยทำการเรียบเรียงข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ วิเคราะห์ผล สรุป เขียนเอกสาร ซึ่งเนื้อหาในรายงานวิจัยและถ้อยคำอาจจะไม่สละสลวยสวยงามตามหลักวิชาการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นแรงบันดาลใจให้อีกหลายๆชุมชน

ขอขอบคุณ

นายบิน คงทน และคณะ

กันยายน 2562

สารบัญ

ปก

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

บทสรุปผู้บริหาร

บทคัดย่อ

คำนำ

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์	5
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีการบริหารจัดการ	7
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนต้นแบบ	8
2.3 แนวคิดเรื่องการจัดการน้ำ	8
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ 5 ชุมชนที่ดำเนินการไปแล้ว	9
2.5 กรอบแนวคิด	10
บทที่ 3 การดำเนินงานวิจัย	12
3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน	12
3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	12
3.3 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	13
3.4 วิธีการดำเนินงาน	14
3.5 ทีมวิจัย	26
บทที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูล	30
4.1 องค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำจากการวิจัยเรื่องการจัดการน้ำในตำบลสำโรง	31
4.2 บทเรียนการจัดการน้ำของชุมชนในตำบลสำโรง	33
4.3 การปฏิบัติการการขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ	39
4.4 การปฏิบัติการด้านการจัดการน้ำของแต่ละพื้นที่	47
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	89
5.1 สรุปผลการวิจัย	89
5.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ	100
5.3 ปัญหาอุปสรรค	101

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ง
ประวัตินักวิจัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2569) โดยแบ่งออกเป็น 1 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน/สั้น (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2559) ระยะกลาง (พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564) และระยะยาว (พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2569) เพื่อกำหนดกรอบนโยบายสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาคูณภาพน้ำ อย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกภาคของประเทศ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละลุ่มน้ำและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

โดยมีกรอบแนวคิดการดำเนินงาน คือ

1. ยึดแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี) และแนวทางการบริหารจัดการน้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2555)
2. นโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2557)
ข้อ 6 การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ
ข้อ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
3. การสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ

มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
2. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)
3. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
4. ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ
5. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

หลักการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ คือ ปัญหาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สาเหตุหนึ่ง คือ การบริหารจัดการที่ไม่มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาประกอบการวางแผน สังการ และการตัดสินใจไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ และการบังคับใช้ ไม่มีแผนแม่บทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และกำหนดเป้าประสงค์ : 1) มุ่งองค์กร กฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผนที่เป็นเอกภาพ 2) มีระบบข้อมูลใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติและลุ่มน้ำ การวางแผนการบริหารน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต 3) เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมใน

กระบวนการติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และ 4) มีระบบติดตาม ประเมินผล และการบำรุงรักษาให้อาคารที่พัฒนาแล้ว คงอยู่ในสภาพเดิม อย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์ : 1) จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2) การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ 3) การสนับสนุน องค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำและเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำทุกระดับ ทั้งในและระหว่างประเทศ 4) การจัดทำแผน ยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ทั้งในระดับประเทศ และระดับลุ่มน้ำ 5) การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำสาขา 6) การพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ 7) การจัดการน้ำ บำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบชลประทาน 8) การควบคุม การบุกรุกทางน้ำ 9) การติดตามและประเมินผล 10) การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำข้างต้นหรือแม้แต่ในอดีตที่ผ่านมา จะมุ่งเน้นการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสายหลักเป็นหลัก จนทำให้เกิดโครงการและแผนงานในการจัดการทรัพยากรน้ำ ขนาดใหญ่ โดยเน้นผลลัพธ์เชิงปริมาณเป็นคำตอบ เช่น จำนวนแหล่งน้ำที่ต้องสร้าง จำนวนพื้นที่ที่จะได้รับ ประโยชน์ จำนวนผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนั้น สิ่งก่อสร้างและอาคารสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ น้ำ กลไกและคณะกรรมการที่จะเป็นผู้บริหารจัดการน้ำ มีส่วนน้อยที่แสดงถึงการบริหารจัดการในระดับลุ่มน้ำ ขนาดเล็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการแหล่งน้ำขนาดย่อยในระดับตำบล ชุมชนและครัวเรือน ไม่มีการกล่าวถึง และวางแนวทางในการทำงาน ซึ่งในความเป็นจริงการพัฒนาแหล่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่ยังไม่สามารถ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเพราะระบบการจัดสรรน้ำ กลไก คณะกรรมการในการ บริหารจัดการน้ำถูกออกแบบสำหรับระบบใหญ่ ไม่แบ่งย่อย แตกโครงข่ายถึงในระดับชุมชนท้องถิ่น ต้นทุนใน การบริหารจัดการน้ำสูงเกินกำลังที่ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจ่ายได้ แหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับชุมชนไม่ได้ถูก เลือกลงเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ รวมทั้งความแตกต่างของลักษณะพื้นที่ที่ต้องมีการออกแบบ การบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ไป

ตำบลสำโรง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของ จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากอำเภอเมืองอุบลราชธานี ประมาณ 125 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอ โพธิ์ไทร ประมาณ 30 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 170.30 ตารางกิโลเมตร (105,890 ไร่) อาณาเขตการติดต่อ ทิศเหนือ ติดกับแม่น้ำโขง ทิศใต้ ติดกับตำบลนาเลิน ระยะทาง 20 กิโลเมตร ทิศตะวันออก ติดกับตำบลนาหม แ่ง ระยะทาง 21 กิโลเมตร ทิศตะวันตก ติดกับตำบลเหล่างาม ระยะทาง 2 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็น ที่ราบสูงสลับภูเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำและเนินเขาเป็นแนวยาว โดยรอบมีป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์ ประกอบด้วยพันธุ์ ไม้มีค่าหลายชนิด มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน ที่ดินเหมาะสำหรับการเพาะปลูก มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ตำบลสำโรงมี จำนวน 11 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร 10,858 ไร่ ประชากร 7,872 คน จำนวน 1,864 ครัวเรือน ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าว 18,244 ไร่ พืชไร่ 8,484 ไร่ เช่น มันสำปะหลัง พืชสวน 4,110 ไร่ เช่น สวนยางพารา สวนมะขามหวาน สวนลำไย สวนมะม่วง สวนปาล์มน้ำมัน สวนมะนาว ยู คาลิปตัส และอื่นๆ เช่น พืชผักสวนครัวและสมุนไพรที่หาได้ตามท้องถิ่น

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลสำโรง ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการป่าชุมชน การ จัดการท่องเที่ยว การสร้างศูนย์การเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือในชุมชน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางแก้ไขวิธีที่คิดว่าดีและถูกต้องที่สุดมาปรับใช้ในพื้นที่ ทั้งหมด 11 โครงการ 9 ชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนบ้านนาเจริญ หมู่ที่ 1 และ ชุมชนบ้านนาหว่า หมู่ที่ 3 วิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) ชุมชนบ้านนาห้าง หมู่ที่ 2 วิจัยเรื่อง 1.รูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับครอบครัวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านนาห้าง และ 2.แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง
- 3) ชุมชนบ้านนาขาม หมู่ที่ 4 วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชลประทานระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของชุมชนบ้านนาขาม
- 4) ชุมชนบ้านสำโรง หมู่ที่ 5 วิจัยเรื่อง การเกษตรที่เหมาะสมกับระบบนิเวศริมฝั่งแม่น้ำโขงของชุมชนบ้านสำโรง
- 5) ชุมชนบ้านผาชัน หมู่ที่ 7 วิจัยเรื่อง 1.การศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2.รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนบ้านผาชัน และ 3.รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) ชุมชนบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชุมชนของชุมชนบ้านร่องคันแยงน้อย
- 7) ชุมชนบ้านโนนศาลา หมู่ที่ 9 วิจัยเรื่อง 1.แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านโนนศาลา 2.แนวทางการพัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา
- 8) ชุมชนบ้านผาชัน- บ้านโนนศาลา ร่วมกันทำการวิจัยวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนบ้านผาชัน และชุมชนบ้านโนนศาลา
- 9) ตำบลสำโรงทั้ง 11 หมู่บ้าน ร่วมกันทำการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบลของตำบลสำโรง

จากผลการศึกษา พบว่า ตำบลสำโรงมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันและมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ แม้ว่าจะคล้ายกันโดยการอาศัยแหล่งน้ำทางธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ แม่น้ำสายหลักในตำบลสำโรง เช่น แม่น้ำโขง ห้วยบัง ห้วยไหล ห้วยสะทุง ห้วยฉลอง แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค เช่น บ่อน้ำคำเนียม แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในพื้นที่ ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมาก ชุมชนต่างก็คาดว่าอาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การเก็บกักน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และบางแห่งมีความตื้นเขิน และไม่เก็บน้ำได้ตลอดปี เมื่อร่วมกันทำงานวิจัยโดยชาวบ้านร่วมกันค้นหาปัญหา ตั้งโจทย์วิจัยและช่วยกันเก็บข้อมูล จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และสามารถค้นพบความรู้ ความจริงที่สำคัญ ได้แก่

- การวิจัยเรื่องการศึกษาแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ของบ้านผาชัน หมู่ที่ 7 เป็นการศึกษาข้อมูลการใช้น้ำใน 1 วัน ใช้น้ำไป 44,757.6 ลิตร โดยพบว่า กิจกรรมที่ใช้น้ำมากที่สุดคือ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน 11,962 ลิตร รองลงมาคือ น้ำซักผ้า 10,566 ลิตร และได้ค้นพบว่า ชุมชนบ้านผาชันมีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำมากกว่าความต้องการการใช้น้ำ แต่ไม่มีวิธีการนำน้ำมาใช้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และค่าใช้จ่าย จึงเป็นที่มาของการค้นพบนวัตกรรม แอร์แวน หรือ แอร์วะ คือ การปล่อยให้อากาศมันวะเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำและสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่ม

พื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน จนได้รับรางวัลงานวิจัยเด่นของ สกว. พ.ศ 2550 และเป็นพื้นที่หลักของเครือข่ายป่าชุมชนป่าดงนาทาม ได้รับรางวัลสิปพนนที่เกตุทัต รางวัล 5 ปี แห่งความยั่งยืนของลูกโลกสีเขียว พ.ศ 2550 และได้รับรางวัลชนะเลิศ การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ ปี พ.ศ 2551 รับพระราชทานโล่ที่รางวัลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานรางวัลโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

- การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านโนนศาลา เป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน การสร้างกฎระเบียบในการจัดการน้ำร่วมกัน การเพิ่มปริมาณบ่อบาดาลขนาดเล็กที่เหมาะสมระดับครัวเรือน การจัดระบบน้ำใต้ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (เขื่อนใต้ดิน) การเพิ่มปริมาณน้ำผิวดิน และด้วยความรู้เรื่องศักยภาพของดินและน้ำของชุมชน จึงนำไปสู่การวิจัยเรื่องที่สอง คือ พัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา

- การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการชลประทานระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของชุมชนนาขาม ผลวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากการชลประทานระบบท่อที่ต่อจากวังตลาดโดยระบบการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก และการทำผังการวางท่อโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดกฎกติกาการใช้ น้ำ

- การวิจัยเรื่อง แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง ผลวิจัยพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ และแนวทางการจัดการของตนเอง โดยผ่านการนำเสนอโมเดลการจัดการน้ำ สามารถแสดงให้เห็นพื้นที่จริง และถ่ายทอดความเข้าใจของชาวบ้านในพื้นที่ ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติ เห็นผลการเปลี่ยนแปลงในระบบการปลูกพืช การลงทุน และรายได้ที่เปลี่ยนไปในพื้นที่ ทำให้นักวิจัยที่เป็นผู้นำในชุมชนได้รับการยอมรับและร่วมกันทำงานพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง จนหัวหน้าโครงการได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันแทนทองในปี พ.ศ 2559

- การวิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาเจริญ และบ้านนาหว้า ผลการวิจัยพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำ สร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอกให้รู้กฎกติกาการจัดการป่าที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบยิ่งขึ้น และชุมชนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้สนใจจนเป็นพื้นที่ให้ภายนอกได้เข้ามาศึกษาดูงานไม่ขาด และได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวชนะเลิศระดับประเทศประเภทชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในปี 2559 และนักวิจัยที่เป็นผู้นำชุมชนบ้านหว้า ก็ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านแทนทอง ในปี 2560

จากการสรุปบทเรียนร่วมกันของนักวิจัยตำบลสำโรง พบว่า

- 1) ชุมชนท้องถิ่นสามารถทำงานวิจัยได้และเกิดผลสำเร็จ สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของตนเอง และใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในประเด็นด้านอื่นๆ ได้อย่างต่อเนื่อง
- 2) การบริหารจัดการน้ำ เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาของชุมชนท้องถิ่นมาตลอด โดยเฉพาะภาคอีสานที่เคยเข้าใจว่าภาคอีสานขาดน้ำและเฝ้ารอการทำโครงการเพื่อให้ได้แหล่งน้ำ แต่ไม่วิเคราะห์ลึกลงไปว่าสาเหตุของการขาดน้ำมาจากอะไร
- 3) ชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันในลักษณะของพื้นที่ แม้อยู่ในเขตภาคเดียวกัน จังหวัด อำเภอดำบล แม้แต่หมู่บ้านเดียวกัน ก็มีลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการออกแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม

4) การเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น ในวิถีการผลิตทางการเกษตร แบบแผนการใช้ชีวิตประจำวัน จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารจัดการน้ำให้เกิดความยั่งยืน

5) งานวิจัยด้านการบริหารจัดการน้ำยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันของ ลักษณะพื้นที่และมีปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำ มีความจำเป็นและสนใจที่จะมีแนวทางในการบริหารจัดการด้วยตัวเองแต่ยังขาดความรู้และผู้สนับสนุน

จากบทเรียนดังกล่าว ทีมวิจัยตำบลสำโรงจึงมีความสนใจที่จะร่วมมือกันนำบทเรียนที่ได้สู่การ ปฏิบัติการ โดยการสร้างชุดความรู้ “การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น” ที่เกิดจากการ ทำงานวิจัยของตำบลสำโรงที่ผ่านมา มาสร้างชุดปฏิบัติการเพื่อขยายผลชุดความรู้การบริหารจัดการน้ำในระดับ พื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นสู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ได้ การสร้างและพัฒนา รูปแบบและเครื่องมือที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ การต่อยอดรูปแบบการบริหารจัดการ น้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างเสริมความสุขในวิถีชีวิตของชุมชน การสร้าง และพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งหมดนี้จะดำเนินการภายใต้ โครงการ การสร้างต้นแบบการบริหารจัดการน้ำระดับตำบลของชุมชนท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 คำถามหลัก กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของ ตำบลสำโรง อำเภโพนธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอย่างไร

1.2.2 คำถามย่อย

1. องค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรงมีอะไรบ้าง
2. ชุดปฏิบัติการเพื่อขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำใน ระดับชุมชน เป็นอย่างไร
3. การบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่น เป็นอย่างไร

1.3.วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรง
2. เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการการขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำใน ระดับชุมชน
3. เพื่อออกแบบการบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่น
4. เพื่อหากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรง อำเภโพนธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

1.4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผลเชิงวิจัย

1. ได้ชุดความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น

2. ได้ชุดปฏิบัติการเพื่อขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ได้
3. ได้รูปแบบและเครื่องมือที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่
4. ได้คณะทำงาน กลไก และบทบาทหน้าที่ในการทำการขยายผลเรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น
5. ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ

1.4.2 ผลเชิงพัฒนา

1. เกิดนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ในการทำงานวิจัยไปใช้ในด้านอื่นๆ
2. ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของตนเอง

1.5 นิยามศัพท์

การจัดการ หมายถึง การร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันของกลุ่มบุคคลในการดำเนินงานหรือการกระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นการปฏิบัติงานองค์กรของภาครัฐหรือเอกชนก็ได้ โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีเป้าหมาย (Goal) หรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ที่ตั้งไว้ร่วมกันอย่างชัดเจน มีทรัพยากรในการบริหาร (Resource) ซึ่งมีจำกัด มีการแบ่งงานกันทำ (Division) ตามความรู้ความสามารถ

ทรัพยากรน้ำ หมายถึง ระบบนิเวศซึ่งประกอบด้วยน้ำ สัตว์น้ำ พืชผักที่อยู่ริมน้ำที่ใช้เป็นอาหารของคนในชุมชนในบริเวณที่สร้างวังปลาและบริเวณใกล้เคียง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ในการทำกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง

ชุดปฏิบัติการ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน วิธีการทำงานร่วมกัน และมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้งานวิจัยสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ การมีส่วนร่วมการระดมแนวคิด เรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นร่วมกัน หลักแนวคิดที่มีความริเริ่มในการนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนและปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

2.1 ทฤษฎีการบริหารจัดการ

มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
2. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)
3. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
4. ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ
5. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

หลักการของยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ คือ ปัญหาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สาเหตุหนึ่ง คือ การบริหารจัดการที่ไม่มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาประกอบการวางแผน สังการ และการตัดสินใจไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ และการบังคับใช้ ไม่มีแผนแม่บทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และกำหนดเป้าประสงค์ : 1) มุ่งองค์กร กฎหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผนที่เป็นเอกภาพ 2) มีระบบข้อมูลใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติและลุ่มน้ำ การวางแผนการบริหารน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต 3) เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และ 4) มีระบบติดตามประเมินผล และการบำรุงรักษาให้อาคารที่พัฒนาแล้ว คงอยู่ในสภาพเดิม อย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์ : 1) จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2) การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ 3) การสนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำและเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำทุกระดับ ทั้งในและระหว่างประเทศ 4) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ทั้งในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำ 5) การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำสาขา 6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ 7) การจัดการน้ำ บำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบชลประทาน 8) การควบคุมการบุกรุกทางน้ำ 9) การติดตามและประเมินผล 10) การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำข้างต้นหรือแม้แต่ในอดีตที่ผ่านมา จะมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำสายหลักเป็นหลัก จนทำให้เกิดโครงการและแผนงานในการจัดการทรัพยากรน้ำขนาดใหญ่ โดยเน้นผลลัพธ์เชิงปริมาณเป็นคำตอบ เช่น จำนวนแหล่งน้ำที่ต้องสร้าง จำนวนพื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ จำนวนผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนั้น สิ่งก่อสร้างและอาคารสถานที่สำหรับการบริหารจัดการน้ำ กลไกและคณะกรรมการที่จะเป็นผู้บริหารจัดการน้ำ มีส่วนน้อยที่แสดงถึงการบริหารจัดการในระดับลุ่มน้ำขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการแหล่งน้ำขนาดย่อยในระดับตำบล ชุมชนและครัวเรือน ไม่มีการกล่าวถึงและวางแนวทางในการทำงาน ซึ่งในความเป็นจริงการพัฒนาแหล่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่ยังไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงเพราะระบบการจัดสรรน้ำ กลไก คณะกรรมการในการบริหารจัดการน้ำถูกออกแบบสำหรับระบบใหญ่ ไม่แบ่งย่อย แตกโครงข่ายถึงในระดับชุมชนท้องถิ่น ต้นทุนในการบริหาร

จัดการน้ำสูงเกินกำลังที่ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจ่ายได้ แหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับชุมชนไม่ได้ถูกเลือกเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ รวมทั้งความแตกต่างของลักษณะพื้นที่ที่ต้องมีการออกแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ไป

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนต้นแบบ

ทีมวิจัยตำบลสำโรงจึงมีความสนใจที่จะร่วมมือกันนำบทเรียนที่ได้สู่การปฏิบัติการ โดยการสร้างชุดความรู้ “การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น” ที่เกิดจากการทำงานวิจัยของตำบลสำโรงที่ผ่านมา มาสร้างชุดปฏิบัติการเพื่อขยายผลชุดความรู้การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นสู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ได้ การสร้างและพัฒนารูปแบบและเครื่องมือที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ การต่อยอดรูปแบบการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างเสริมความสุขในวิถีชีวิตของชุมชน การสร้างและพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งหมดนี้จะดำเนินการภายใต้โครงการ การสร้างต้นแบบการบริหารจัดการน้ำระดับตำบลของชุมชนท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแผนการจัดการน้ำธรรมชาติ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2569) โดยแบ่งออกเป็น 1 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน/สั้น (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2559) ระยะกลาง (พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564) และระยะยาว (พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2569) เพื่อกำหนดกรอบนโยบายสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาคูณภาพน้ำ อย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกภาคของประเทศ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละลุ่มน้ำและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

2.3 แนวคิดเรื่องการจัดการน้ำ

ตำบลสำโรงมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันและมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ แม้ว่าจะคล้ายกันโดยการอาศัยแหล่งน้ำทางธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ แม่น้ำสายหลักในตำบลสำโรง เช่น แม่น้ำโขง ห้วยยาง ห้วยไหล ห้วยสะทุง ห้วยฉลอง แหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค เช่น บ่อน้ำคำเนียม แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในพื้นที่ ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมาก ชุมชนต่างก็คาดว่าอาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การเก็บกักน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และบางแห่งมีความตื้นเขิน และไม่เก็บน้ำได้ตลอดปี เมื่อร่วมกันทำงานวิจัยโดยชาวบ้านร่วมกันค้นหาปัญหา ตั้งโจทย์วิจัยและช่วยกันเก็บข้อมูล จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และสามารถค้นพบความรู้ ความจริง

2.5 แนวคิดเรื่องชุมชนต้นแบบ

โดยได้เริ่มมีแรงบันดาลใจมาจากงานวิจัยในพื้นที่บ้านผาชันการจัดการน้ำในพื้นที่ ทำให้เห็นผลการดำเนินงานโครงการอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการนำเสนอ การวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ของบ้านผาชัน หมู่ที่ 7 เป็นการศึกษาข้อมูลการใช้น้ำใน 1 วัน ใช้น้ำไป 44,757.6 ลิตร โดยพบว่า กิจกรรมที่ใช้น้ำมากที่สุดคือ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน 11,962 ลิตร รองลงมาคือ น้ำซักผ้า 10,566 ลิตร และได้ค้นพบว่า ชุมชนบ้านผาชันมีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำมากกว่าความต้องการการใช้

น้ำ แต่ไม่มีวิธีการนำน้ำมาใช้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และค่าใช้จ่าย จึงเป็นที่มาของการค้นพบนวัตกรรม แอร์แวน หรือ แอร์แวนะ คือ การปล่อยให้อากาศมันแวนเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำ และสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่มพื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน จนได้รับรางวัลงานวิจัยเด่นของ สกว. พ.ศ. 2550 และเป็นพื้นที่หลักของเครือข่ายป่าชุมชนป่าดงนาทาม ได้รับรางวัลสปีปนนท์เกตุทัต รางวัล 5 ปี แห่งความยั่งยืนของลูกโลกสีเขียว พ.ศ. 2550 และได้รับรางวัลชนะเลิศ การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2551 รับพระราชทานโล่รางวัลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานรางวัลโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ 5 ชุมชนที่ดำเนินการไปแล้ว

การวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ของบ้านผาชัน หมู่ที่ 7 เป็นการศึกษาข้อมูลการใช้ภายใน 1 วัน ใช้น้ำไป 44,757.6 ลิตร โดยพบว่า กิจกรรมที่ใช้น้ำมากที่สุดคือ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน 11,962 ลิตร รองลงมาคือ น้ำซักผ้า 10,566 ลิตร และได้ค้นพบว่า ชุมชนบ้านผาชันมีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำมากกว่าความต้องการการใช้น้ำ แต่ไม่มีวิธีการนำน้ำมาใช้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และค่าใช้จ่าย จึงเป็นที่มาของการค้นพบนวัตกรรม แอร์แวน หรือ แอร์แวนะ คือ การปล่อยให้อากาศมันแวนเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำ และสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่มพื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน จนได้รับรางวัลงานวิจัยเด่นของ สกว. พ.ศ. 2550 และเป็นพื้นที่หลักของเครือข่ายป่าชุมชนป่าดงนาทาม ได้รับรางวัลสปีปนนท์เกตุทัต รางวัล 5 ปี แห่งความยั่งยืนของลูกโลกสีเขียว พ.ศ. 2550 และได้รับรางวัลชนะเลิศ การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2551 รับพระราชทานโล่รางวัลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งพระราชทานรางวัลโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

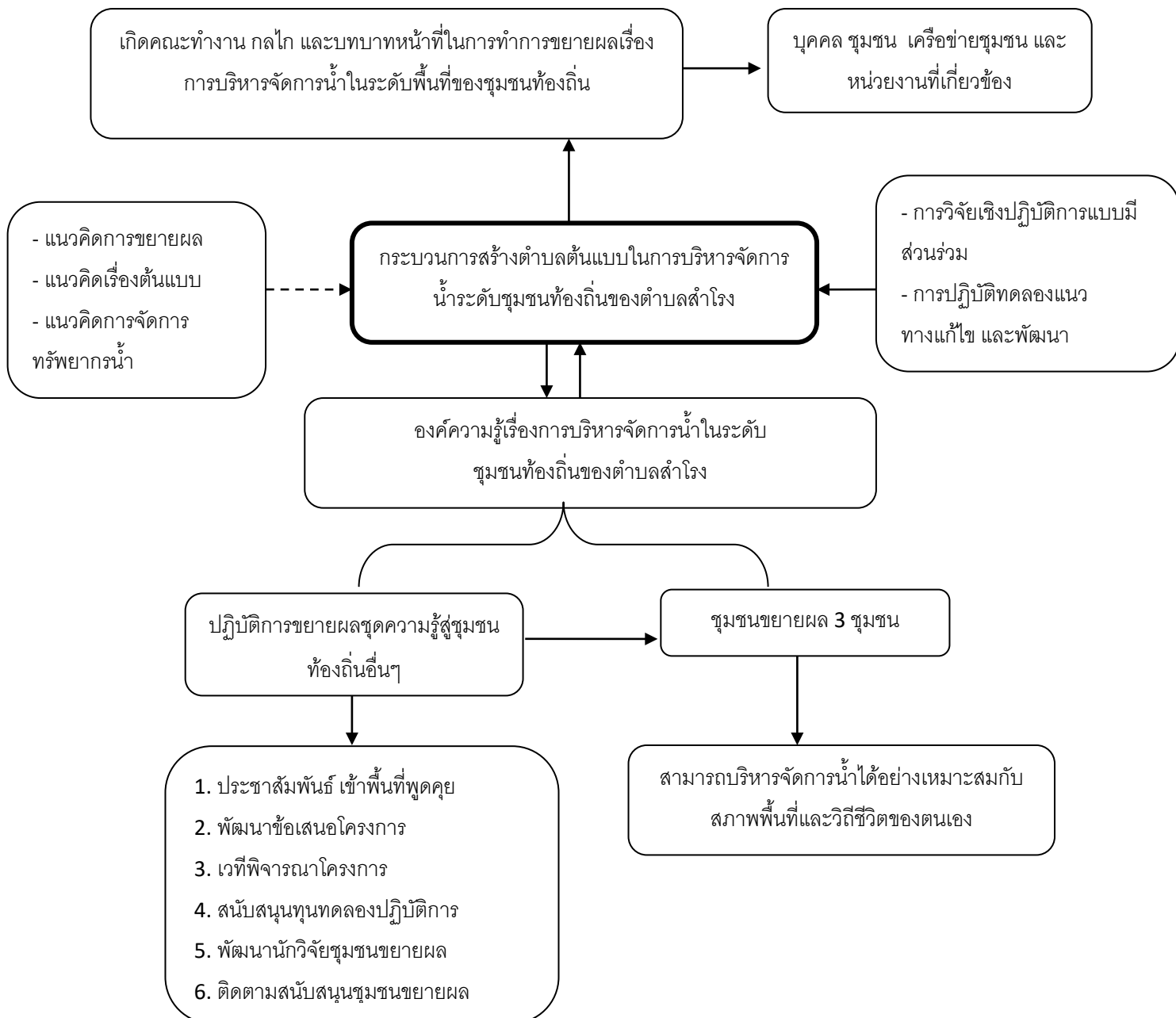
การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชนบ้านโนนศาลา เป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน การสร้างกฎระเบียบในการจัดการน้ำร่วมกัน การเพิ่มปริมาณบ่อบาดาลขนาดเล็กที่เหมาะสมระดับครัวเรือน การจัดระบบน้ำใต้ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (เขื่อนใต้ดิน) การเพิ่มปริมาณน้ำผิวดิน และด้วยความรู้เรื่องศักยภาพของดินและน้ำของชุมชน จึงนำไปสู่การวิจัยเรื่องที่สอง คือ พัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการชลประทานระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของชุมชนนาขาม ผลวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากการชลประทานระบบท่อที่ต่อจากวังตลาดโดยระบบการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก และการทำฝังการวางท่อโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดกฎกติกาการใช้น้ำ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง ผลวิจัยพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ และแนวทางการจัดการของตนเอง โดยผ่านการนำเสนอโมเดลการจัดการน้ำ สามารถแสดงให้เห็นพื้นที่จริง และง่ายต่อความเข้าใจของชาวบ้านในพื้นที่ ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติ เห็นผลการเปลี่ยนแปลงในระบบการปลูกพืช การลงทุนและรายได้ที่เปลี่ยนไปในพื้นที่ ทำให้นักวิจัยที่เป็นผู้นำในชุมชนได้รับการยอมรับและร่วมกันทำงานพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง จนหัวหน้าโครงการได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันแสนหวีทองในปี พ.ศ. 2559

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาเจริญ และบ้านนาหว่า ผลการวิจัยพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำ สร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอกให้รู้กฎกติกาการจัดการป่าที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบยิ่งขึ้น และชุมชนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้สนใจจนเป็นพื้นที่ให้ภายนอกได้เข้ามาศึกษาดูงานไม่ขาด และได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวชนะเลิศระดับประเทศประเภทชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในปี 2559 และนักวิจัยที่เป็นผู้นำชุมชนบ้านหว่า ก็ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำหมู่บ้านหนอง ในปี 2560

2.5 กรอบแนวคิด

คำอธิบายกรอบแนวคิด

โครงการวิจัย กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบล
 สำโรง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอนหลัก คือ การถอดความรู้เรื่องการ
 บริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรง และการนำความรู้ดังกล่าวไปปฏิบัติการขยายผลสู่
 ชุมชนอื่นๆ ทั้งหมด 3 ชุมชน (ชุมชนขยายผล) โดยมีวิธีการที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น 6 วิธีการ คือ 1.ประชาสัมพันธ์
 เข้าพื้นที่พูดคุย 2. พัฒนาข้อเสนอโครงการ 3. เวทีพิจารณาโครงการ 4. สนับสนุนทุนทดลองปฏิบัติการ
 5. พัฒนานักวิจัยชุมชนขยายผล และ 6. ติดตามสนับสนุนชุมชนขยายผล ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนทั้ง 3 ชุมชนสามารถ
 บริหารจัดการน้ำได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของตนเอง การดำเนินการดังกล่าวใช้แนวทางการ
 ขยายผล แนวคิดเรื่องต้นแบบ และแนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นแนวคิดในการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัย
 เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง มีการปฏิบัติทดลองแนวทางแก้ไขและพัฒนา อันจะ
 นำไปสู่ผลการวิจัยที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง ผลการวิจัยดังกล่าว นอกจากจะทำให้ชุมชนขยายผลสามารถ
 บริหารจัดการน้ำได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของตนเองแล้ว สิ่งสำคัญคือ ได้องค์ความรู้วิธี
 วิทยากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลสำโรง และเกิด
 คณะทำงาน กลไก และบทบาทหน้าที่ในการทำการขยายผลเรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของชุมชน
 ท้องถิ่น

บทที่ 3

การดำเนินงานวิจัย

โครงการวิจัย กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นของตำบลสำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดวิธีการดังนี้

3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน

3.1.1 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยในครั้งนี้พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ พื้นที่ชุมชนตำบลสำโรง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรในพื้นที่ในปี 2562 มีจำนวนประชากรจำนวน 7,933 คน แยกเป็นชาย 4,001 คน หญิง 3,932 คน จำนวนหลังคาเรือนในเขตพื้นที่ 1,981 หลังคาเรือน

3.1.2 ขอบเขตพื้นที่

ดำเนินการในระดับชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

3.1.3 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา คือ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นของตำบลสำโรง ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับท้องถิ่นของตำบลสำโรง
2. เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการขยายผลชุดความรู้สู่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน
3. เพื่อออกแบบการบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารน้ำชุมชนระดับท้องถิ่น
4. เพื่อหากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนในตำบล

สำโรง

3.1.4 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาตลอดระยะเวลาของโครงการวิจัย 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2562

3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยใช้แนวทางวิจัยแบบมีส่วนร่วม คือการเน้นการมีส่วนร่วมของทีมงานวิจัยระดับตำบลสำโรง เป็นนักวิจัยของโครงการกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนในตำบลสำโรง มีวิธีการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การใช้แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้น, การสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น บิบทชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลอาชีพ เป็นต้น

การสนทนากลุ่มหรือการประชุมกลุ่ม เพื่อร่วมตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่จัดเก็บได้ให้มีความสมบูรณ์ที่สุด และการบันทึกภาพเพื่อใช้ในการเป็นข้อมูลประกอบของโครงการวิจัย

ศึกษาหลักการ วิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาตัวอย่างเครื่องมือจากงานวิจัยอื่นนำมาเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ การเข้าร่วมประชุม อบรมเพื่อช่วยในการกำหนดแนวทางในการสร้างเครื่องมือประชุมกำหนดเนื้อหา หัวข้อ ประเด็นที่จะนำมาสร้างเป็นเครื่องมือ ร่วมกันทำร่างเครื่องมือเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็น หัวข้อที่จะทำการวิจัยเพื่อนำไปเก็บข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลที่ทีมวิจัยเก็บมาและนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทาง ศักยภาพ เงื่อนไข ข้อจำกัด และร่วมกันประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลที่จัดเก็บมา

3.3 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

- 1) ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย เพื่อทำความเข้าใจการทำงาน วางแผนการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม โดยจัดการประชุมร่วมของทีมวิจัยและที่ปรึกษา ระดมความคิดเห็นและหาข้อสรุปแผนการทำงานและบทบาทหน้าที่ในทีมวิจัย
- 2) ประชุมนักวิจัยตำบลสำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย เพื่อให้ได้บทเรียนการทำงานวิจัย ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดและวิธีการแก้ไขปัญหา โดยจัดการประชุมนักวิจัยตำบลสำโรง ทั้ง 11 โครงการวิจัย ทำการระดมความคิดเห็นบทเรียนการทำงานวิจัย ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดและวิธีการแก้ไขปัญหา จัดทำข้อสรุปบทเรียนการทำงาน
- 3) การจัดการความรู้ชุด การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง เพื่อจัดทำชุดความรู้การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง โดยจัดการประชุมร่วมของทีมวิจัย ที่ปรึกษา กำหนดกรอบการถอดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ตำบลสำโรง ประกอบด้วย

- สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ บริบทชุมชน
- แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง ปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
- ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่
- ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การเกษตร
- ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน

ดำเนินการถอดชุดความรู้ โดยใช้เครื่องมือ

- การศึกษาเอกสารมือสอง
- การสัมภาษณ์เจาะลึก
- การสนทนากลุ่ม
- การสำรวจพื้นที่รูปธรรม

สรุป เขียนเอกสาร

- 4) การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง เพื่อวางแผนการขยายผลความรู้ เพื่อสร้างเครื่องมือในการทำงานและเพื่อสร้างชุดปฏิบัติการ (ทีมงาน) โดยการจัดประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษา ระดมความเห็นในเรื่อง
 - วางแผนการขยายผลความรู้
 - สร้างเครื่องมือในการทำงาน
 - สร้างชุดปฏิบัติการ (ทีมงาน) บทบาทหน้าที่
- 5) ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลสำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อทดลองปฏิบัติการขยายผลการจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นโดยต้นแบบตำบลสำโรง โดยมีวิธีการดังนี้
 - ประชาสัมพันธ์ เข้าพื้นที่พูดคุย
 - พัฒนาข้อเสนอโครงการ
 - เวทีพิจารณาโครงการ
 - สนับสนุนทุนทดลองปฏิบัติการ
 - พัฒนานักวิจัยชุมชนขยายผล
 - ติดตามสนับสนุนชุมชนขยายผล

- 6) การประชุมถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ เพื่อถอดบทเรียนการทำงาน โดยการประสานงานทีมวิจัยชุมชนขยายผล ประชุมกำหนดกรอบเนื้อหา จัดเวทีประชุมถอดบทเรียน และสรุปผล
- 7) การสรุปผลและรายงานผลการวิจัย เพื่อสรุปผลการวิจัยและทำรายงาน โดยทำการเรียบเรียงข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ วิเคราะห์ผล สรุป เขียนเอกสาร

3.4 วิธีการดำเนินงาน

รูปแบบวิจัยใช้กระบวนการประชุมร่วมกันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดรายละเอียดในการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล และการประสานการดำเนินกิจกรรมโครงการแบบช่วยกันทำเพื่อให้งานวิจัยที่ได้ข้อมูลและความสมบูรณ์ของงานโครงการ วิธีการดำเนินการวิจัยโครงการกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนในตำบลสำโรง มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย

ดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 7 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบล วัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการขยายผลชุดความรู้สู่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน โดยการนัดทีมวิจัยเพื่อให้ทีมมาร่วมประชุมกันในวันนี้ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวโครงการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้เป็นระบบและการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน ระดมแนวคิดการทำงานของทีมวิจัย ทำให้ได้แผนการทำงาน และร่วมกันระดมแนวคิดการทำงานวิจัย และได้แนวทางในการทำงานของทีมวิจัย เกิดเป็นการระดมแนวคิดของการทำงานวิจัย เนื่องจากทีมวิจัยมีพื้นฐานในการทำงานวิจัยมาก่อน

ภาพที่ 3.1 ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 2 ประชุมนักวิจัยตำบลสำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย

ดำเนินการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 35 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบล ทีมวิจัยเก่าจากชุมชน ทั้ง 5 ชุมชน คือ บ้านผาชัน บ้านสำโรง บ้านนาห้าง บ้านนาขาม บ้านโนนศาลา รวมทั้งหมดหมู่บ้านละ 5 คน สถานที่ดำเนินงานทำโครงการวิจัย

ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง เพื่อเป็นการทบทวนการทำงานของทีมนักวิจัยในพื้นที่ของแต่ละโครงการเพื่อมา ร่วมกันมีการวางแผนการทำงาน และการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการงานวิจัยทั้ง 5 หมู่บ้าน เพื่อเป็น การชี้แจงทำความเข้าใจในการทำงานของแต่ละหมู่บ้าน ให้นักวิจัยเข้าร่วมในการประชุม ไปเตรียมข้อมูลการ ดำเนินงานวิจัยที่ได้ทำมาเพื่อนำเสนอกับชุมชนอื่น ประโยชน์ของการวิจัย นายสมัย เหล่ามา ได้พูดถึงการ ดำเนินงานการจัดการความรู้ จากผู้รู้ในชุมชนเพื่อแยกทบทวนกิจกรรมโครงการที่ตำบลสำโรงได้ทำการวิจัยกัน ทั้ง 11 โครงการ เพื่อนำมาศึกษาด้านต่างๆ ซึ่งมีดังนี้คือ ด้านสภาพภูมิศาสตร์,แหล่งน้ำที่มีอยู่,ฐานงาน/ที่ตั้ง, ศักยภาพ /ปริมาณน้ำในฤดูกาล,ปริมาณการใช้น้ำ, ระบบนิเวศ, บริบทชุมชน, วิธีการจัดการน้ำ การแบ่งหน้าที่ กันของทีมนักวิจัยตามรหัสเลขของแต่ละคนที่รับผิดชอบ หมายเลข1นายบิน คงทน,หมายเลข 2 นายสมัย เหล่ามา ,หมายเลข 3 นายคำพันธ์ เชิดไชย,หมายเลข 4 นายธีรภัทร คุณพาที,หมายเลข 5 นางสาวปาริชาติ พรหมสาร ,หมายเลข 6 นางไมล์ ทศน์ศรี,หมายเลข 7 นางสาวปรีศนา จันทะขารี เพื่อดูแลในกิจกรรมที่ 2,3 เพื่อประสาน การทำงานในพื้นที่ โดยการดูแลทั้ง 11 โครงการ ดังนี้ นายมัย เหล่ามา โครงการวิจัย ม.9, ม.7 โครงการ รูปแบบการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนบ้านผาชัน และ ชุมชนบ้านโนนศาลา ตำบลสำโรง อำเภอฟิไธโร จังหวัดอุบลราชธานี ม.9 โครงการ แนวทางการพัฒนาแหล่ง น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน บ้านโนนศาลา ตำบลสำโรง อำเภอฟิไธโร จังหวัดอุบลราชธานี นายบิน คงทน โครงการวิจัย ม.2, ม.2 นายคำพันธ์ เชิดไชย โครงการวิจัย ม.7 ,ม.7 นายธีรภัทร คุณพาทีโครงการวิจัย ม.5 นางสาวปรีศนา จันทะขารี โครงการวิจัย ม.9 นางสาวปาริชาติ พรหมสาร โครงการวิจัย ม.4 นางไมล์ ทศน์ ศรี โครงการวิจัย ม.2 ผลการดำเนินงานมีนักวิจัยเก๋บางส่วนที่สนใจ อีกส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านที่สนใจใน งานวิจัย มีความสนใจจากนักวิจัยเดิมจากที่ห่างหายไปนาน ขาดความต่อเนื่อง

ภาพที่ 3.2 ประชุมนักวิจัยตำบลสำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 3 การจัดการชุดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

ดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 63 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบลสำโรง หมู่บ้านละ 5 คน เรื่องที่ได้รับมอบหมายจากการดำเนินงานของโครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้ง 11 หมู่บ้าน โดยร่วมกันกำหนดกรอบการถอดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ตำบลสำโรง ซึ่งประเด็นในการถอดชุดความรู้คือ สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง ปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การเกษตร และปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน เครื่องมือที่ใช้ คือ การศึกษาเอกสารมือสอง การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสำรวจพื้นที่รูปธรรม โดยโจทย์คำถามในการถอดความรู้แต่ละชุมชนมีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

จากนั้นได้สรุปข้อมูลจากตัวแทนของชุมชนที่ได้นำเสนอถึงสภาพของปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งนักวิจัย และคนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ถึงการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

ภาพที่ 3.3 การจัดการชุดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

กิจกรรมที่ 4 การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2561 ที่ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง หมู่ที่ 2 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ หนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด จำนวน 8 คน ประกอบด้วยหัวหน้าทีมวิจัยและทีมวิจัย ตำบลสำโรง วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับท้องถิ่นของตำบลสำโรงและ ขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง สร้างเครื่องมือในการทำงาน โดยมีวิธีทำความเข้าใจรายละเอียดโครงการร่วมกัน แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย ระดมแนวความคิดของแต่ละคนในทีม แบ่ง หน้าที่เพื่อทบทวนความรู้ในการบริหารจัดการน้ำของแต่ละชุมชนในเขตตำบลสำโรง ซึ่งได้แผนระดมแนวคิ ดการทำงานวิจัยและได้แนวทางการทำงานทีมวิจัย ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมความคิดของทีมวิจัยและมี พื้นฐานการทำงานวิจัยมาก่อน

ภาพที่ 3.4 การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

กิจกรรมที่ 5 ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลสำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น

(1) ดำเนินการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2561 ลงพื้นที่บ้านนาหว้า ที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ หนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ ทีมวิจัยจำนวน 8 คน ชาวบ้านนาหว้า จำนวน 80 คน รวมมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 88 คน ประกอบด้วยทีมวิจัยและชาวบ้านนาหว้า เพื่อคัดเลือกทีมวิจัย ชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาเพื่อที่จะทำงานวิจัยในชุมชน อธิบายการเขียนโครงการชี้แจงการเขียนโครงการวิจัย

โดยมีการประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการเข้ามาทำงานของทีมิวิจัยรับฟังปัญหาที่ชุมชนต้องการที่จะทำงานวิจัยร่วมกับทีมงานวิจัย คัดเลือกทีมิวิจัยชุมชนซึ่งได้ทีมิวิจัยชุมชนจำนวน 17 คน ได้หัวข้อวิจัยของชุมชน ร่างเสนอโครงการ ได้ปัญหาความต้องการของโครงการ วัตถุประสงค์แนวทางที่ต้องการแก้ไขการบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากความต้องการแก้ไขปัญหามาของชุมชนโดยการใช้ข้อมูลวิจัยเป็นหลักจากการข้อมูลพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน

(2) เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2561 ลงพื้นที่บ้านร่องคันแยง ที่ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ ทีมิวิจัย จำนวน 8 คน ชาวบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 จำนวน 59 คน และชาวบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 จำนวน 85 คน รวมมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด จำนวน 152 คน ประกอบด้วยทีมิวิจัยและชาวบ้านร่องคันแยงและชาวบ้านร่องคันแยงน้อย เพื่อคัดเลือกทีมิวิจัยชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาเพื่อที่จะทำงานวิจัยในชุมชน อธิบายการเขียนโครงการชี้แจงการเขียนโครงการวิจัย โดยมีการประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการเข้ามาทำงานของทีมิวิจัยรับฟังปัญหาที่ชุมชนต้องการที่จะทำงานวิจัยร่วมกับทีมงานวิจัย คัดเลือกทีมิวิจัยชุมชนซึ่งได้ทีมิวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงหมู่ที่ 6 จำนวน 12 คน คัดเลือกทีมิวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 จำนวน 21 คน ได้หัวข้อวิจัยของชุมชน ร่างเสนอโครงการ ได้ปัญหาความต้องการของโครงการ วัตถุประสงค์แนวทางที่ต้องการแก้ไขการบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากความต้องการแก้ไขปัญหามาของชุมชนโดยการใช้ข้อมูลวิจัยเป็นหลักจากการข้อมูลพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน

(3) เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 ลงพื้นที่เป่าหมายบ้านนาหว้า ที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ทีมิวิจัย จำนวน 8 คน และทีมิวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าจำนวน 17 คน เพื่อพัฒนาโจทย์งานวิจัย ทำความเข้าใจหลักการการทำงานวิจัยให้กับทีมิวิจัยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการเขียนโครงการงานวิจัยและหลักการเขียนโครงการ วัตถุประสงค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการแก้ปัญหาการจัดการน้ำชุมชน ซึ่งทีมิวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าได้ยกปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขเพื่อเสนอเป็นชื่อโครงการเพื่อต้องการหาคำตอบกับปัญหาของชุมชนและได้เขียนโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการแนวทางที่ต้องการแก้ไข การบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากทีมิวิจัยชุมชนเข้าใจหลักการเขียนโครงการที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหามาของชุมชนและเกิดจากทีมิวิจัยตำบลสำโรงได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับทีมิวิจัยชุมชนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

(4) เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2561 ที่ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยง บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ลงพื้นที่บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี และบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ทีมิวิจัย จำนวน 8 คน และทีมิวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงจำนวน 12 คน และทีมิวิจัยบ้านร่องคันแยงน้อย จำนวน 21 คน เพื่อพัฒนาโจทย์งานวิจัย ทำความเข้าใจหลักการการทำงานวิจัยให้กับทีมิวิจัยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการเขียนโครงการงานวิจัยและหลักการเขียนโครงการ วัตถุประสงค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการแก้ปัญหาการจัดการน้ำชุมชน ซึ่งทีมิวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าได้ยกปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขเพื่อเสนอเป็นชื่อโครงการเพื่อต้องการหาคำตอบกับปัญหาของชุมชนและได้เขียนโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการแนวทางที่ต้องการแก้ไข การบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากทีมิวิจัยชุมชนเข้าใจหลักการเขียนโครงการที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหามาของชุมชนและเกิดจากทีมิวิจัยตำบลสำโรงได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับทีมิวิจัยชุมชนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

(5) เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562 ที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า หมู่ที่ 2 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยทีมิวิจัยตำบลสำโรง จำนวน 8 คน ทีมิวิจัยชุมชนบ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ทีมิวิจัยบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัด

อุบลราชธานี จำนวน 12 คน และทีมวิจัยบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอโศก จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 21 คน เพื่อคัดกรองโครงการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้ถูกต้องเหมาะสมกับชุมชน โดยวิธีการแนะนำแนวทางการเขียนโครงการแก้ไขเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของชุมชน ซึ่งทีมวิจัยชุมชนได้เข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเขียนโครงการและได้แก้ไขโครงการให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมสอดคล้องกับข้อมูล ชัดเจน หลากหลาย เพราะทีมวิจัยชุมชนเข้าใจกับคำแนะนำที่ทีมวิจัยระดับตำบลสำโรงแนะนำเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

(6) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 ที่ศาลาประชาคม บ้านนาห้าง หมู่ที่ 2 ตำบลสำโรง อำเภอโศก จังหวัดอุบลราชธานี ทีมวิจัยตำบลสำโรง จำนวน 8 คน ได้ประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการของพื้นที่เป้าหมาย ทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 และบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอโศก จังหวัดอุบลราชธานี ได้ประชุมทีมวิจัยเพื่ออนุมัติโครงการ ทำสัญญา ชี้แจงงบประมาณ ระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการ พื้นที่เป้าหมาย ทั้ง 3 ชุมชน โดยการให้ประธานทีมวิจัยชุมชนแต่ละชุมชนอ่านรายละเอียดและลงลายมือชื่อในสัญญาความร่วมมือในการดำเนินโครงการ อ่านรายละเอียดของสัญญาโครงการซึ่งทีมวิจัยชุมชนได้เข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการและระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการได้ลงลายมือชื่อทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยตำบลสำโรงกับทีมวิจัยชุมชนทั้ง 3 ชุมชนซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างทีมงานวิจัยตำบลสำโรงกับทีมวิจัยชุมชน เกิดจากทีมวิจัยชุมชนมีความตั้งใจที่จะดำเนินงานโครงการเพื่อที่แก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง

(7) เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562 ลงพื้นที่สร้างข้อมูลออกแบบเครื่องมือ ลงพื้นที่บ้านนาหว้า ณ ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า ในเวลา 09.00 น. เพื่อออกแบบเครื่องมือสัมภาษณ์ สืบหาข้อมูล (เก็บข้อมูล) อธิบายแนวทางการเขียนรายงาน เก็บเครื่องมือ แนะนำแนวทางการออกแบบเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสอดคล้องกับปัญหาของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ทำให้นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงาน และเกิดจากสภาพปัญหาของชุมชนเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุง แก้ไขการจัดการน้ำด้วยงานวิจัย ทำให้นักวิจัยมีความรู้ ความสนใจในการทำงาน วิทยากรมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดข้อมูลได้เป็นอย่างดี นักวิจัยมีความเข้าใจการทำเครื่องมือ ได้เครื่องมือสำหรับนำไปเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลที่ต้องการวิจัยให้เก็บข้อมูล 100 % ตามข้อมูลผู้ที่อาศัยอยู่จริง

(8) เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2562 ลงพื้นที่สร้างข้อมูลออกแบบเครื่องมือ ลงพื้นที่บ้านร่องคันแยง และร่องคันแยงน้อย ณ ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยงเพื่อออกแบบเครื่องมือสัมภาษณ์ สืบหาข้อมูล (เก็บข้อมูล) อธิบายแนวทางการเขียนรายงาน เก็บเครื่องมือ แนะนำแนวทางการออกแบบเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสอดคล้องกับปัญหาของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ทำให้นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงาน และเกิดจากสภาพปัญหาของชุมชนเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุง แก้ไขการจัดการน้ำด้วยงานวิจัย ทำให้นักวิจัยมีความรู้ ความสนใจในการทำงาน วิทยากรมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดข้อมูลได้เป็นอย่างดี นักวิจัยมีความเข้าใจการทำเครื่องมือ ได้เครื่องมือสำหรับนำไปเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลที่ต้องการวิจัยให้เก็บข้อมูล 100 % ตามข้อมูลผู้ที่อาศัยอยู่จริง

ภาพที่ 3.5 ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลสำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น

(9) เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2561 ได้ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากสถาบันพระปกเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง นำเสนอข้อมูลพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการน้ำระดับตำบลสำโรง และการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ณ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง ลงพื้นที่ดูงานจากสถานที่จริงในโครงการการบริหารจัดการน้ำของบ้านผาชัน นวัตกรรม แอร์แวน หรือ แอร์แวน คือ การปล่อยให้อากาศมันแวนเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำและสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่มพื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน มีการนำเสนอข้อมูลโดยวิทยากรทั้ง 3 ท่านคือ นายบิน คงทน ,นายคำพันธ์ เชิดไชย , นายสมัย เหล่ามา เป็นการประชาสัมพันธ์พื้นที่การบริหารจัดการน้ำของพื้นที่ สภาพหมู่บ้านตามแผนที่ตำบลสำโรง แหล่งน้ำ สภาพปัญหา ระบบนิเวศ 4 ประเภท คือ ภูเขา, โคน, หุ่น, ทาม ผลที่เกิดขึ้นทำให้กวิจยมีประสบการณ์ในการต้อนรับและถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์ในการทำงานการบริหารจัดการน้ำในระดับตำบลสำโรงโดยใช้รูปแบบการทำงานวิจัยจากพื้นฐานโครงการ

(10) เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2561 ได้ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ นำเสนอข้อมูลพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการน้ำระดับตำบลสำโรง และการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ณ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักวิจัยตำบล 8 คน และคณะศึกษาดูงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ จำนวน 48 คน ลงพื้นที่ดูงานจากสถานที่จริงในโครงการการบริหารจัดการน้ำของบ้านผาชัน นวัตกรรม แอร์แวน หรือ แอร์แวน คือ การปล่อยให้อากาศมันแวนเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำและสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่มพื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของ

ชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน มีการนำเสนอข้อมูลโดยวิทยากรทั้ง 3 ท่านคือ นายบิน คงทน ,นายคำพันธ์ เชิดไชย , นายสมัย เหล่ามา เป็นการประชาสัมพันธ์พื้นที่การบริหารจัดการน้ำของพื้นที่ สภาพหมู่บ้านตามแผนที่ตำบลลำโรง แหล่งน้ำ สภาพปัญหา ระบบนิเวศ 4 ประเภท คือ ภูเขา, โดก, หุ่น, ทาม ผลที่เกิดขึ้นทำให้นักวิจัยมีประสบการณ์ในการต้อนรับและถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์ในการทำงานการบริหารจัดการน้ำในระดับตำบลลำโรงโดยใช้รูปแบบการทำงานวิจัยจากพื้นฐานโครงการ

ภาพที่ 3.7 ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

(11) เมื่อวันที่ 29 เดือนมกราคม 2562 เข้าร่วมกิจกรรมร่วมเวทีฟังเสียงประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี Thai PBS สถานี วัดมงคลโกวิทาราม (วัดห้วยวังนอง) อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัยตำบลสงยาง จำนวน 2 คน โครงการเวทีภูมิภาค วาระเลือกตั้ง 2562 กิจกรรมเวทีฟังเสียงประชาชน “เสียงประชาชนไปไกลกว่าการเลือกตั้ง” พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จัดโดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เริ่มเวลา 10.00 น. เป็นต้นไป โดยมีบทบาทหน้าที่ คือ การนำเสนอข้อมูลของพื้นที่ตำบลลำโรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในชุมชน วัตถุประสงค์กิจกรรม เพื่อนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของพื้นที่สู่สาธารณะได้รับทราบ โดยมีการบรรยายรูปแบบการเลือกตั้งปี 62 การเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพและรับฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นจากประชาชนในช่วงบ่าย เป็นประเด็นจากคนในพื้นที่ และเครือข่ายที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการแบ่งกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สิทธิมนุษยชน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเศรษฐกิจ การค้า

กลุ่มที่ 3 กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 4 กลุ่มปลอดภัยทางอาหาร

กลุ่มที่ 5 กลุ่มคุณภาพชีวิตและสวัสดิการ

ผลที่เกิดขึ้น นักวิจัยตำบลสำโรงอยู่ในกลุ่ม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมได้นำเสนอสถานการณ์ต่อ Thai PBS ในเรื่องของการจัดการน้ำ และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับต่างพื้นที่ เป็นการประชาสัมพันธ์สถานการณ์ข้อมูล ประเด็นการบริหารจัดการน้ำของชุมชนตำบลสำโรงสู่พื้นที่สาธารณะ

(12) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2562 สถานี Thai PBS เข้ามาถ่ายทำรายการ “อยู่ดี มีแสง” เรื่องการจัดการน้ำในชุมชนตำบลสำโรง สถานที่ถ่ายทำคือ ฝายวังอีแล้ง ฝายวังตลาด บ่อน้ำต้นคำแยง โดยทีมวิจัยที่ให้การสัมภาษณ์ และชาวบ้าน รวม 6 คน ทางสถานีมีคำถามที่ว่าทำไมถึงมีแนวความคิดในการสร้างฝาย หรือการบริหารจัดการน้ำในชุมชน การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

ผลที่เกิดขึ้น ทีมวิจัยได้การประชาสัมพันธ์งานวิจัยด้านการบริหารจัดการน้ำ การทำเกษตรในพื้นที่ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตำบลสำโรง แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชุมชน

(13) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2562 ได้ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากกลุ่มวิศวกรด้านการจัดการน้ำ ประเทศพม่า ซึ่งนำเสนอข้อมูลพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการน้ำของบ้านผาชัน และตำบลสำโรง รวมถึงการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ณ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักวิจัยตำบล 7 คน และคณะศึกษาดูงานจากกลุ่มวิศวกรด้านการจัดการน้ำ ประเทศพม่า จำนวน 11 คน รวมทั้งหมด 18 คน ลงพื้นที่ดูงานจากสถานที่จริงในโครงการการบริหารจัดการน้ำของบ้านผาชัน ฝายวังอีแล้ง 1 ฝายวังอีแล้ง 2 จุดผลิตน้ำดื่มของบ้านผาชัน เทคนิคการเจาะบ่อบาดาลและการนำขึ้นมาใช้จากบ่อบาดาล โดยมีกั้นชุด คือ การกั้นไม่ให้ดินพังทลาย ระบบส่งน้ำ นวัตกรรม แอร์แว หรือ แอร์เวส คือ การปล่อยให้อากาศมันแวเข้าไปในน้ำ ทำให้มีแรงดันมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการสูบน้ำและสามารถกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพิ่มพื้นที่การรับน้ำไว้เป็นแหล่งน้ำของชุมชน ทำให้บ้านผาชันมีน้ำใช้ตลอดปี นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชน โดยมีการนำเสนอข้อมูลจากวิทยากรในพื้นที่ 5 ท่าน ได้แก่ นายบิน คงทน ,นายคำพันธ์ เชิดไชย , นายสมัย เหล่ามา, นายสุพิสิทธิ์ อินทร์ทอง และ นายหลุยส์ คำเที่ยง โดยการบริหารจัดการน้ำของพื้นที่มีทั้งการจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ผลที่เกิดขึ้น ทำให้นักวิจัยมีประสบการณ์ในการต้อนรับและถ่ายทอดบทเรียน ประสบการณ์ในการทำงานการบริหารจัดการน้ำในระดับตำบลสำโรงโดยใช้รูปแบบการทำงานวิจัยจากพื้นฐานโครงการ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการน้ำ โดยทางคณะศึกษาดูงานจากกลุ่มวิศวกรด้านการจัดการน้ำ ประเทศพม่า การนำแบบอย่างของพื้นที่บ้านผาชันเอาไปใช้การจัดการน้ำในพื้นที่สูงตามภูเขา ส่วนในพื้นที่ราบจะนำเอาการจัดการน้ำของพื้นที่บ้านนาห้างไปเป็นแบบอย่าง

ภาพที่ 3.8 ต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากกลุ่มวิศวกรด้านการจัดการน้ำ ประเทศพม่า

(14) เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2562 พัฒนานักวิจัยชุมชนขยายผล ณ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง กิจกรรมที่ได้ดำเนินการคือเป็นการสรุปการดำเนินงานวิจัยทั้งหมด 11 โครงการเพื่อนำโครงการดังกล่าวมาหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการโดยวิธีในการมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ เริ่มจากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อให้เห็นองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำของคนในสมัยก่อนว่ามีแนวคิดวิธีการหาแหล่งน้ำเพื่อนำมาใช้อุปโภคและบริโภคมีแนวความคิดอยู่ 3 วิธีดังนี้

1. หาน้ำจากจอมปลวก ความเชื่อคือในช่วงหน้าแล้งปลวกสามารถเอาน้ำมาผสมกับดินเหนียวมาปั้นเป็นจอมปลวกเพื่อมาทำรังเป็นที่อยู่อาศัยได้
2. สังเกตจากจุดที่ต่ำ ดูที่ต้นไม้จะมีต้นเอ็นอ้า ต้นปอพาน หมอกบว้ยมีลักษณะคือน้ำเกาะติดที่ใบ หมายถึงว่าบริเวณนั้นจะมีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำได้ดิน
3. ปะ เป็นลักษณะพื้นที่ราบ มีต้นไม้พุ่ม ไม่มีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เวลาที่จะสำรวจหาแหล่งน้ำบริเวณนั้นพอลองเหยียบดูจะได้ยินเสียงดัง ตึงๆ แสดงว่าบริเวณนั้นจะมีน้ำใต้ดิน

จากแนวคิดการนำสภาพแวดล้อมจากอดีตมาศึกษาและพัฒนาหาแนวทางที่จะนำน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้ อุปโภค บริโภค ซึ่งพบว่าภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีมาแต่ก่อนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชาวบ้านในการค้นหาแหล่งน้ำ ในทางของหลักการจะอาศัยเครื่องมือในการค้นหาแหล่งน้ำจากใต้พื้นดินทำให้ปัจจุบันจึงมีรูปแบบการพัฒนาวิธีการหาแหล่งน้ำ โดยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการนำ

เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำคือ มีการขุดเจาะบ่อบาดาล การขุดสระ การสร้างฝายน้ำล้นขนาดใหญ่ และมีการนำเครื่องกรองน้ำเข้ามาใช้เพื่อให้คนในชุมชนได้อุปโภค บริโภค น้ำที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ เริ่มมีหน่วยงานราชการและโครงการต่างๆเข้ามามีบทบาทในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการบริหารจัดการน้ำมี 4 รูปแบบ

1. การขุดเจาะบ่อบาดาล เริ่มเข้ามามีบทบาทในช่วงการหาแหล่งน้ำจากที่ขุดบ่อน้ำตื้นมาเป็นขุดเจาะน้ำให้ลึกลงไปในพื้นที่ดิน การขุดเจาะบ่อบาดาลก็มีข้อเสียคือ การขุดเจาะแต่ละบ่อใช้งบประมาณเยอะ และมีโอกาสเสี่ยงที่จะไม่พบแหล่งน้ำใต้ดิน แต่ยังพบปัญหาอีกคือการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน
2. การสร้างฝายน้ำล้นขนาดใหญ่ เพื่อให้มีแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้อุปโภค บริโภค และทำการเกษตรที่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน
3. สร้างแหล่งน้ำจากที่สูง เช่นการสร้างฝายน้ำล้นบนภูเขา แล้วนำน้ำมาใช้โดยการส่งน้ำระบบท่อเพื่อใช้ในการเกษตรและอุปโภคบริโภค
4. การขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำ เป็นโครงสร้างที่ก่อสร้างขึ้นใต้ดินโดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อสร้างต่าง ๆ กัน เพื่อกักเก็บน้ำหรือการเพิ่มปริมาณน้ำใต้ดินให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของคนในพื้นที่

กิจกรรมที่ 6 การประชุมถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ

การประชุมถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ

ดำเนินการเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2562 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 22 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบลสำโรง หมู่บ้านละ 5 คน โดยได้มีการประสานงานที่ทีมวิจัยชุมชนขยายผล เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหา จัดเวทีประชุมถอดบทเรียน พร้อมกับสรุปผล ซึ่งทางทีมวิจัยได้ถามคำถามเพื่อถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชุมชนใช้น้ำอย่างไร มีอุปสรรคปัญหาอะไรบ้างด้านการใช้น้ำ
- หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว จะพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำอย่างไร

เนื่องจากข้อมูลยังไม่ครบถ้วนทางทีมพี่เลี้ยงให้การบ้านกับทางทีมวิจัย 3 ชุมชน ไปเรียบเรียงข้อมูลเรื่องการใช้น้ำในชุมชน บริบทชุมชน สภาพพื้นที่แหล่งน้ำ รูปแบบการพัฒนาแหล่งน้ำ ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การเกษตร เพิ่มเติมข้อมูลให้ครบตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

ผลที่เกิดขึ้น บ้านนาหว้า ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการส่งน้ำ วัตรระยะวางท่อ แนวทางการวางท่อ รูปแบบการวางท่อ ส่วนบ้านร่องคันแยง ผลจากงานวิจัยได้นำข้อมูลไปแลกเปลี่ยน เขียนขอโครงการเพื่อนำงบประมาณมาทำฝายในชุมชน ได้พัฒนาแหล่งน้ำ และบ้านร่องคันแยงน้อย ได้ข้อมูลในบางส่วน ซึ่งข้อมูลที่ยังต้องเพิ่มเติม เช่น ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ภาพกิจกรรม เก็บข้อมูลยังไม่ตอบวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ทางทีมพี่เลี้ยงได้ให้คำแนะนำ แนวทางการเขียนข้อมูลเพิ่มเติม

ภาพที่ 3.10 การประชุมถอดบทเรียนกระบวนการสร้างตำบลต้นแบบการบริหารจัดการน้ำ

เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2562 ได้เข้าร่วมเวทีเสวนา “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างคน สร้างความรู้ สู่ นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น” สถานที่ ณ โรงแรม เดอะสุโกศล กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วมประกอบไปด้วย ทีมวิจัย 2 คน (นายบิน คงทน, นายสมัย เหล่ามา) ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 4 คน รวมทั้งหมด 6 คน โดยเดินทางเข้าร่วมเพื่อนำเสนอบทเรียนของงานวิจัยที่เกิดขึ้นในชุมชน เรื่องการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคน แอร์แวน หรือ แอร์แวน เป็นเครื่องมือนวัตกรรมซึ่งประหยัดพลังงาน ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานพื้นที่ชุมชน นำเสนอโดยนายบิน คงทน ซึ่งในเวทีเสวนามีพื้นที่ 4 ภาค ได้แก่ ตัวแทนภาคเหนือ ตัวแทนภาคกลาง ตัวแทนภาคใต้ และตัวแทนภาคอีสาน ในเวทียังมีผู้ร่วมแลกเปลี่ยน คือ ตัวแทนบริษัทปูนซีเมนต์ และรอง ศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ตนเอง หลังจากนั้นได้รับชมนิทรรศการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับประเทศ มีสื่อมวลชนมากมายมาทำสื่อฯ ผลที่เกิดขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างพื้นที่ ได้พบปะผู้คนที่เข้าร่วมงานเสวนา พร้อมกับได้เรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรม ได้รับความรู้ของแต่ละพื้นที่ 4 ภาค และได้นำเสนอข้อมูลการทำงานในพื้นที่ตนเองด้านการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่สาธารณะ

ภาพที่ 3.9 เข้าร่วมเวทีเสวนา “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างคน สร้างความรู้ สุนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น”

3.5 ทีมวิจัย

1. นายบิน คงทน บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 2 ตำบลลำโรง อำเภอฟิไธโร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านนาห้าง
- กำนันตำบลลำโรง
- ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ประธานป่าชุมชนบ้านนาห้าง
- ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญจิราธร
- ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม
- กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านนาขาม
- ประธานโครงการข้าวอินทรีย์
- ประธานนาแปลงใหญ่หมู่ 2
- ประธานกรรมการนาแปลงใหญ่ระดับอำเภอ
- ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านนาห้าง
- รองประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านนาห้าง

- หัวหน้าโครงการวิจัยการศึกษารูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับบ้านนาห้าง
- โครงการขยายผลหมู่บ้านสู่ระดับตำบล
- ประธานกลุ่มวิสาหกิจการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- คณะกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค11อุบลฯ กรรมการกองทุนปยุ

2. นายธีรภัทร คุณพาที บ้านเลขที่ 241 หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอฟิไธโร จังหวัดอุบลราชธานี
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- สารวัตรกำนันตำบลสำโรง
- กรรมการกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ศพผู้นำตำบลสำโรง
- ประธานนาแปลงใหญ่หมู่ 3
- คณะทำงานวิจัยบริหารจัดการน้ำชุมชน ตำบลสำโรง
- ชรบ.
- กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ประธานเครือข่าย.กทบ.ตำบลสำโรง
- เลขานุการ.รสบท.
- กรรมการป่าชุมชน
- กรรมการ.กทบ.ม 3
- เลขานุการโครงการนาแปลงใหญ่ระดับอำเภอ
- กรรมการหมู่บ้าน
- เจริญญีกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว.ม 3

3. นางไมล์ ทศนศรี บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 2 ตำบลสำโรง อำเภอฟิไธโร จังหวัดอุบลราชธานี
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองบ้านนาห้าง
- กรรมการฌาปนกิจศพผู้นำตำบลสำโรง
- อสม.
- ชรบ.
- อพปร.
- กรรมการหมู่บ้าน
- กรรมการกลุ่มสตรี
- กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- เจริญญีกโครงการนาแปลงใหญ่
- เจริญญีกกลุ่มข้าวอินทรีย์
- กรรมการตรวจแปลงมันอินทรีย์
- กรรมการโรงสีชุมชน
- กรรมการลานมันชุมชน
- ผู้ประสานงานระดับหมู่บ้าน.รสบท.
- คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์
- กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญจิราธร
- คณะทำงานทีมวิจัยระดับตำบล

4. นางสาวปาริชาติ พรหมสาร บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่ 4 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัด
อุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
- อสม.
- ชรบ.
- คณะทำงานวิจัยบริหารจัดการน้ำชุมชน ตำบลสำโรง
- กรรมการป่าชุมชน
- ประธานนาแปลงใหญ่ หมู่ 4
- เจริญญีกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- กรรมการกองทุนบทบาทสตรี
- กรรมการ.กทบ.ม4
- กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาขาม.ม4.
- ผู้ช่วยเลขานุการ.รศทป.ต.สำโรง
- กรรมการกองทุนปยุบ้านนาขาม.ม4.
- กรรมการหมู่บ้านนาขาม ม.4.
- ผู้ประสานงานกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ล้านไร่.ม4.
- กรรมการกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ศพ
- ผู้นำตำบลสำโรงและบ้านนาขาม

5. นางสาวปริศนา จันทะซารี บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 9 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัด
อุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
- อสม.
- ชรบ.
- ผู้ประสานงาน.รศทป.ต.สำโรง
- รองประธานเครือข่าย.กทบ.ตำบลสำโรง
- เลขานุการ.กทบ.โนนศาลา
- กรรมการกองทุนปยุ
- กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
- กรรมการร้านค้าชุมชน
- กรรมการเงินสงฆ์
- กรรมการกลุ่มสตรี
- แม่ของแผ่นดิน
- คณะทำงานทีมวิจัยตำบลสำโรง
- กรรมการป่าชุมชน

6. นายสมัย เหล่ามา บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 9 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง

7. นายคำพันธ์ เชิดไชย บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 7 ตำบลสำโรง อำเภोधูไทร จังหวัดอุบลราชธานี
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านบ้านผาชัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัย กระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับท้องถิ่นของตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การถอดชุดความรู้ โดยใช้เครื่องมือ การศึกษาเอกสารมือสอง การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสำรวจพื้นที่รูปธรรม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลลำโรง 2) เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการการขยายผลชุดความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน 3) เพื่อออกแบบการบริหารจัดการตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่น 4) เพื่อหากระบวนการสร้างตำบลต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชนท้องถิ่นของตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

5.1 สรุปผลการวิจัย

ด้านองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำจากการวิจัยเรื่องการจัดการน้ำในตำบลลำโรง ตำบลลำโรงมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันกล่าวคือลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขา สภาพปัญหาของชุมชน คือ ชุมชนประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง การทำเกษตรร่วมกันทั้งหมู่บ้าน โดยอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ น้ำตกแซใหญ่ ฝายอีแล้ง วังตลาด ฝายภูหินเหล็กไฟ หนองโป่งบก สระทุ่ง ห้วยบง ห้วยไร่ ห้วยม่วง ห้วยหินฮาว ห้วยฉลอง ห้วยซาง อ่างร่องคันแยง ฝายหลวง ห้วยบง และยังมีแหล่งน้ำหรือสระน้ำของครัวเรือนบางส่วน การมีแหล่งน้ำมากแต่ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคในช่วงหน้าแล้ง คือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี ทำให้ชาวบ้านต้องซื้อน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรงเข้าไปให้การช่วยเหลือ แต่ยังคงขาดน้ำสำหรับการเกษตรทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหายและไม่ได้ผลการผลิตเท่าที่ควร ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมากอาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การกักเก็บน้ำไม่มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาเรื่องน้ำที่เกิดขึ้นในตำบลลำโรง 5 ใน 11 หมู่บ้านได้ทำงานวิจัยในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุมชนทั้งหมด 5 ชุมชนมีดังนี้

1) ชุมชนบ้านผาชัน

- โครงการวิจัยเรื่องศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด: กรณีบ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการศึกษาข้อมูลการใช้น้ำพบว่า ใน 1 วัน คนบ้าน ผาชันใช้น้ำ 44,757.6 ลิตร โดยพบว่า กิจกรรมที่ใช้น้ำมากที่สุดคือ อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน ใช้น้ำมากถึง 13,962 ลิตร ลองลงมาคือน้ำซักผ้า 10,566 ลิตร และค้นพบนวัตกรรมการนำน้ำจากที่ลุ่มและมีความลึกและลาดชันสูง หากใช้ “แอร์แว” หรือ “แอร์วะ” คือการปล่อยให้อากาศมันวะเข้าไปในน้ำ ทำให้น้ำมีแรงดันมากขึ้น และระบบสูบน้ำด้วยแอร์แวทำให้ผาชันมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี แต่การจัดสรรน้ำให้ทั่วถึงทั้งหมู่บ้านยังไม่เพียงพอ ทีมวิจัยนำตัวเลขที่ได้จากการเก็บข้อมูลและกิจกรรมการใช้น้ำของชุมชนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในเวทีประชาคม เพื่อให้คนทั้งหมู่บ้านร่วมกันออกความคิดเห็นและพัฒนาวิธีการประหยัดน้ำ และใช้น้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- โครงการวิจัย รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ คือ การพัฒนาคนสู่การพัฒนากระบวนการจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาคน ประกอบไปด้วย การสร้างวิทยากรชุมชนและยุววิทยากร การ

ถ่ายทอดองค์ความรู้บ้านผาชันจากพ่อแม่สู่ลูกหลาน ผ่านการถอดบทเรียนการจัดการทรัพยากร 4 อย่าง คือ การจัดการน้ำ การจัดการป่า กองทุนปลา และการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การประชุมออกแบบเป้าหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการ และสร้างสื่อการเรียนรู้ทดลองจัดการเรียนรู้กลุ่มอื่นในรูปแบบศึกษาดูงาน และ ประชุมสรุปเป้าหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการ และสื่อการเรียนรู้ เป้าหมายของแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้บ้านผาชันสู่สาธารณะ

2) ชุมชนบ้านโนนศาลา

- เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ได้พบว่าแนวทางที่สำคัญคือ การสร้างสำนึกร่วมในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน การเพิ่มปริมาณบ่อบาดาลขนาดเล็กที่เหมาะสมในระดับครัวเรือน การจัดระบบน้ำใต้ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (เขื่อนใต้ดิน) การเพิ่มปริมาณน้ำผิวดินโดยการขุดลอกคลองและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผลการวิจัยยังพบว่า ชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อน้ำในช่วงฤดูขาดแคลนได้ ชุมชนสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีอาหารป่า เช่น ผักหนามมีเยอะขึ้น เป็นต้น

- โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพ ที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา ตำบลสำโรง อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการทดลองปฏิบัติการ (1) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าชุมชน และ (2) การถ่ายทอดภูมิปัญญาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่เพื่อการส่งเสริมอาชีพ โดยทั้ง 2 กิจกรรมนี้เป็นแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาทางเลือกในการใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมของชุมชนบ้านโนนศาลา อย่างไรก็ตาม ชุมชนจำเป็นต้องติดตามความสัมฤทธิ์ผลของการสร้างฝายชะลอน้ำและการใช้ประโยชน์ในอนาคต รวมทั้งควรทำการการต่อยอดการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยอาจมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นระบบต่อไป

3) ชุมชนบ้านนาขาม มีโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชลประทานระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของชุมชนนาขาม ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากการชลประทานระบบท่อที่ต่อจากวังตลาดโดยใช้ระบบการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก และทำการวางแผนการวางท่อส่งน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการกำหนดกฎกติกาการใช้น้ำของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีพื้นที่ได้รับประโยชน์ 23 ไร่ ซึ่งพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ใช้ปลูก ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา

4) ชุมชนบ้านนาห้าง มีโครงการวิจัย

- โครงการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับครอบครัวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลสำโรง อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุบลราชธานี โดยสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยน้ำเพื่อการเกษตรทำให้ชุมชนได้มีปรับเปลี่ยนแนวความคิดการทำการเกษตรเป็น 3 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 ทำการบ้านฝายให้เป็นแก้มลิงเพื่อเพิ่มพื้นที่รับน้ำในพื้นที่สูงแล้วเจาะรูปล่อยน้ำลงในที่นาที่อยู่ด้านล่างในลักษณะแก้มลิงรั้ว รูปแบบที่ 2 เปลี่ยนระบบการผลิต โดยการเปลี่ยนจากการทำนาอย่างเดี่ยวเป็นการปลูกพืชหลายชนิดตามลักษณะพื้นที่ที่มีความสูงต่ำ ลักษณะดินและแหล่งน้ำ ที่แตกต่างกัน โดยที่ลุ่มใช้ทำนา ที่ดอนใช้ปลูกพืชต้องการน้ำน้อย และพืชผักสวนครัว รูปแบบที่ 3 เปลี่ยนชนิดพืช โดยการเปลี่ยนจากการทำนาเป็นการปลูกพืชที่ต้องการน้ำน้อยในพื้นที่ที่เป็นดินทราย ที่สูง และไม่มีแหล่งน้ำ

- โครงการวิจัยแนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจการขยายผลการจัดการน้ำมากยิ่งขึ้นโดยผ่านโมเดลการจัดการน้ำมากกว่า แผ่นพับเพราะโมเดลสามารถแสดงให้เห็นพื้นที่จริง ซึ่งชาวบ้านอยู่

ในพื้นที่อยู่แล้วทำให้ยากต่อการเข้าใจ แต่แผ่นพับมีแต่ตัวหนังสือไม่มีรูปภาพ ซึ่งชาวบ้านบางคนไม่ถนัดหรือไม่สะดวกในการอ่าน ทำให้การเผยแพร่ผ่านแผ่นพับไม่ค่อยประสบความสำเร็จเหมือนการเผยแพร่ผ่านโมเดล

5) ชุมชนบ้านนาเจริญได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฟื้นฟูป่าชุมชนภูหินเหล็กไฟให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำ คือสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น วิถีชุมชนกับการลาดตระเวนอย่างมีส่วนร่วม จัดทำกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านยึดเป็นอาชีพเสริมในชุมชน อบรบเยาวชนและคนในชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ป่า สร้างความเข้าใจกับบุคคลภายนอก ปรับปรุงกฎกติกาการจัดการป่าชุมชนให้เหมาะสมและมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมกฎระเบียบให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น และฟื้นฟูระบบนิเวศภูหินเหล็กไฟ เช่น ปลูกต้นไม้และกล้วยไม้ให้มากขึ้น ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันดินพังทลายใส่แหล่งน้ำ ตรวจติดตามคุณภาพน้ำทุกๆ 3 เดือน

6) ตำบลสำโรง โครงการวิจัยการจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบลของตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี จากปัญหาเรื่องน้ำที่เกิดขึ้นในตำบลสำโรง 5 ใน 11 หมู่บ้านได้ทำงานวิจัยในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สถานการณ์ปัญหาลักษณะพื้นที่ภูเขา พบว่า แหล่งน้ำไม่มีการดูดซับ และ กักเก็บน้ำจากธรรมชาติ จึงขาดน้ำในการ อุปโภค บริโภคระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง เดือน พฤษภาคม และ รุนแรงที่สุดในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน พบว่ามีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แหล่งน้ำจากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่มีมีการจัดการระบบที่ดี สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันในระดับที่แตกต่างกัน คือ บางพื้นที่ลาดชันมาก ความอุดมสมบูรณ์ของป่าลดลง ในฤดูทำนาจะได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ตกกล้า (ฝนทิ้งช่วง)

รูปแบบการจัดการน้ำตามลักษณะภูมินิเวศ 2 แบบ กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ภูเขา ลักษณะพื้นที่โคกสลัลดอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ภูเขา 1)การจัดการน้ำที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ เช่น การสูบน้ำโดยวิธีการเสริมแรงส่งน้ำ โดย นวัตกรรม แอร์แวนและการนำน้ำจากที่สูงมาใช้โดยระบบ “กาลักน้ำ” 2) การจัดการระบบพื้นที่ 3) การนำความรู้ในการใช้น้ำมาปรับใช้ในวิถีของชุมชน 4) การสร้างสำนึกร่วมและการสร้างการมีส่วนร่วมกันภายในชุมชนเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำ และ 5) การจัดตั้งกลไกการจัดการน้ำของชุมชน

พื้นที่โคกสลัลดอน 1) การจัดเพิ่มปริมาณน้ำและการจัดระบบน้ำ 2) การจัดการระบบการปลูกพืช 3) การสร้างสำนึกร่วมในการบริหารจัดการน้ำของคนในชุมชน 4) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5) การพยากรณ์อากาศ โดยใช้ภูมิปัญญา และหนุนเสริมความน่าเชื่อถือของการพยากรณ์ โดย การขอการศึกษาข้อมูลจากกรมอุตุนิยมวิทยา

การจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบลของตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้และการขยายผลการบริหารจัดการน้ำจากระดับหมู่บ้านสู่ระดับตำบล มีอยู่ 2 ประเด็นคือ ชุมชนขาดทักษะความรู้ในการจัดการใช้น้ำ และลักษณะของพื้นที่แต่ละชุมชนไม่เอื้ออำนวยมีลักษณะพื้นที่สูงต่ำไม่เท่ากันสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศ สภาพของพื้นที่ในการเก็บกักน้ำในแต่ละชุมชนไม่เอื้ออำนวย พร้อมกับการทบทวนบทเรียนการจัดการน้ำจองทั้ง 5 หมู่บ้าน ปัญหาและบทเรียนเป็นตัวตั้ง เพื่อเป็นการขยายแนวทางการจัดการน้ำผนวกกับยกระดับการใช้น้ำในระดับตำบล ทางทีมวิจัยจึงร่วมกันเสนอแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การจัดตั้งกลไกการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับหมู่บ้าน ระดับโซน และระดับตำบล

2. การใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำในชุมชน ซึ่งชุมชนได้เสนอโครงการและได้อนุมัติและบรรจุในแผนการดำเนินงาน

3. การแบ่งโซนและการวางแผนผังการใช้น้ำ

4. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนของตำบลสำโรง

5. การขยายแนวคิดการจัดการน้ำบนฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่พื้นที่อื่น ๆ ตำบลอื่นใน

อำเภอ ระดับอำเภอ และสาธารณะ

ด้านบทเรียนการจัดการน้ำของชุมชนในตำบลสำโรงจากการทบทวนการทำงานของทีมนักวิจัยในพื้นที่ของแต่ละโครงการเพื่อมาร่วมกันมีการวางแผนการทำงาน และการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการงานวิจัยทั้ง 5 หมู่บ้าน และเพื่อเป็นการชี้แจงทำความเข้าใจในการทำงานของแต่ละหมู่บ้าน เตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิจัยมาเพื่อนำเสนอกับชุมชนอื่น ประโยชน์ของการวิจัย นายสมัย เหล่ามา ได้พูดถึงการดำเนินงานการจัดการความรู้ จากผู้รู้ในชุมชนเพื่อแยกทบทวนกิจกรรมโครงการที่ตำบลสำโรงได้ทำการวิจัยกันทั้ง 11 โครงการ เพื่อนำมาศึกษาด้านต่างๆซึ่งมีดังนี้คือ ด้านสภาพภูมิศาสตร์,แหล่งน้ำที่มีอยู่,ฐานงาน/ที่ตั้ง, ศักยภาพ/ปริมาณน้ำในฤดูกาล,ปริมาณการใช้น้ำ, ระบบนิเวศ, บริบทชุมชน, วิธีการจัดการน้ำ

จากการศึกษางานวิจัยทั้ง 5 ชุมชนพบว่า มีลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างและมีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ จะคล้ายกันก็ตรงที่ทำการเกษตรโดยส่วนมากอาศัยแหล่งน้ำทางธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเองที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น บ่อน้ำ สระน้ำ ฝายชะลอน้ำ ลำห้วยแต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรในพื้นที่ ประชาชนยังขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค บางครั้งต้องอาศัยน้ำจากองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการขาดแคลนน้ำทั้งที่มีแหล่งน้ำมาก อาจเกิดจากลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลักษณะหินโผล่ พื้นที่ราบสูงติดภูเขา ทำให้การเก็บกักน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และบางแห่งมีความตื้นเขิน และไม่เก็บน้ำได้ตลอดปี ผลจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวนี้ทำให้การดำเนินงานนี้มีนักวิจัยเก่าบางส่วนที่สนใจ และอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านที่สนใจในงานวิจัย มีความสนใจจากนักวิจัยเดิมจากที่ห่างหายไปนาน เป็นการขาดความต่อเนื่องเพราะหากเราไม่เคาะสนิมความรู้ก็จะไม่มีทางรู้ และจะทำให้ข้อมูลบางส่วนไม่สัมพันธ์กัน การวิจัยก็เหมือนกับการต่อยอดแนวคิดนำปัญหาที่ได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุของความจริง แนวทางแก้ไขและการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนมีแนวคิดที่กว้างกว่าเดิมการยอมรับความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน

บทเรียนการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง ดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง มีผู้เข้าร่วม จำนวน 63 คน ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัย ตำบลสำโรง หมู่บ้านละ 5 คน เรื่องที่ได้รับมอบหมายจากการดำเนินงานของโครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้ง 11 หมู่บ้านดังต่อไปนี้ โจทย์คำถามในการตอบเพื่อให้แต่ละชุมชน องค์ความรู้เรื่องการจัดการน้ำ บทเรียนการจัดการน้ำ

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

บ้านเจริญ หมู่ที่ 1 นำเสนอโดย นายไสว เจริญชาติ ลักษณะพื้นที่ของบ้านนาเจริญเป็นพื้นที่ลาดเอียง มีภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ลาดลุ่ม มีป่าชุมชนเป็นของหมู่บ้านและเป็นที่ตั้งของฝายภูเขาที่เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่พบในชุมชน คือการไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่เพียงพอและมีที่ก่อสร้างฝายหรือสระน้ำ ทับซ้อนกับเขตป่าชุมชน/ป่าสงวน ทำให้ไม่สามารถเสริมหรือก่อสร้างเพิ่มเติมได้ มีการขัดแย้งในพื้นที่หรือที่จะก่อสร้าง ฝายหรือสระน้ำที่หน่วยงานราชการมีงบประมาณมาช่วยเหลือ เช่นเจ้าของพื้นที่ไม่ยอมรับการพัฒนาหรือถึงประปาไม่สูงพอ มีน้อยไม่เพียงพอ แรงดันจ่ายน้ำไม่เพียงพอ ขาดท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร สำหรับเกษตรกรที่ใช้น้ำจากฝายภูเขาและน้ำมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทางการเกษตรของคนในชุมชนชุมชน เปิดน้ำให้เกษตรกรใช้ติดต่อกันไม่เกินครึ่งเดือนน้ำหมด จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน คือการมีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการไม่ได้เต็มที่ เพราะมีการขัดแย้งของคนในชุมชน การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ (ฝายภูเขา) มีการเก็บกักน้ำไว้ใช้แต่ปัญหาที่พบคือฝายภูเขาเป็นหินจึงไม่สามารถเก็บน้ำได้ในปริมาณที่ชุมชนต้องการ และในขณะที่เปิดน้ำมาใช้ในการเกษตรท่อส่งน้ำไม่สามารถรับ แรงดันของน้ำได้เนื่องจากเป็นท่อ PVC ขนาดบาง จึงทำให้น้ำเกิดการรั่วซึมและไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำ ปัญหาที่พบอีกอย่างคือมีสารเคมีไหลลงในห้วยหรือฝายไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ ฝายชะลอน้ำ ห้วยเหล่าน้อย ขาดไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ หอถ้ำน้ำประปาต่ำไม่สามารถส่งน้ำได้ทั่วถึง ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภค บริโภคในชุมชน คือ มีการจัดเวทีประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและตั้งกฎกติกาในชุมชน เสริมคันฝายภูเขา ขยายท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้ถึงถึงสำหรับเกษตรกรผู้ใช้น้ำเปลี่ยนท่อส่งน้ำที่บางให้มีความหนาขึ้นและแข็งแรงขึ้น เพื่อรับแรงดันของน้ำได้ บนภูเขาไม่สามารถขุดถมท่อส่งน้ำได้จึงอยากเปลี่ยนเป็นท่อเหล็กเพื่อป้องกันไฟไหม้หรือท่อแตก อยากรองบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขยกระดับหอถ้ำให้สูงขึ้น แนะนำเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์เพื่อป้องกันสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาอุปโภค บริโภค แหล่งน้ำในชุมชนบ้านนาเจริญ คือให้มีการตั้งกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน จัดให้แต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมหรือก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ แนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนทำให้ชุมชนบริหารจัดการได้อย่างมีระบบและต่อเนื่องในระยะยาวด้วยเช่น ให้มีการ เสริมคันฝายภูเขาให้สูงขึ้น อยากรองบประมาณเพื่อการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง ซ่อมฝายห้วยเหล่าน้อยพร้อมขุดลอกคลองเพื่อจะเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตร สร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) เพิ่มอีกตามจุดต่างๆ ตามลำห้วยหินอ้าว ห้วยเหล่าน้อย ยกระดับหอถ้ำให้สูงขึ้นเพื่อให้การกระจายของน้ำสะดวกขึ้น

บ้านนาห้าง หมู่ที่ 2 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นที่ลุ่มๆดอนๆมีลำห้วย มีภูเขา มีป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่ ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต ที่พบในชุมชน คือการขาดอุปกรณ์ในการนำน้ำขึ้นมาใช้ อุปโภค บริโภค น้ำใต้ดินไม่พอกินพอใช้ แหล่งน้ำอยู่ไกลหมู่บ้านไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน พื้นที่ไม่เหมาะสมในการขุดเจาะแหล่งน้ำ เพื่อขึ้นมาใช้ในชุมชนได้อย่างพอเพียง มีแหล่งน้ำธรรมชาติแต่อยู่ห่างไกลชุมชนไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนได้ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภค ไม่สามารถที่จะรู้ปริมาณน้ำใต้ดินได้ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่สามารถนำมาใช้ในชุมชนได้ ขาดงบประมาณในการนำน้ำขึ้นมาใช้ ความคิดเห็นของคนในชุมชนไม่ตรงกัน ต่างคนต่างอยากได้ในพื้นที่ของตน ขาดองค์ความรู้ ปัจจุบันในชุมชนมีการขุด เจาะบ่อบาดาลแต่ขาดน้ำใต้ดินหาแหล่งน้ำบนดินเพิ่ม มีการขยายพื้นที่แหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น จัดหาพื้นที่กักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นอีก แนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ ต้องการงบประมาณ เครื่องกรองสูบน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค หอถ้ำกักเก็บน้ำ เพื่อนำส่งน้ำเข้าสู่ชุมชน ท่อส่งน้ำขนาดใหญ่

บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นที่ราบสูงสลับที่ต่ำ มีพื้นที่ติดกับภูเขา ลาดเอียง มีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้านเป็นลำห้วยขนาดเล็กไม่เหมาะสมที่จะสร้างฝายได้ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นอยู่ต่ำกว่าพื้นที่ทำการเกษตร ติดกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านไม่สามารถขยายพื้นที่ได้และไม่สามารถเพิ่มปริมาณการเก็บกักน้ำได้น้ำไม่มีคุณภาพไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ เช่น ชุ่ม ตะกอน สารเคมีตกค้าง น้ำใต้ดินมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน มีงบประมาณในการก่อสร้างไม่ต่อเนื่องทำให้การก่อสร้างล่าช้า พื้นที่แหล่งน้ำอยู่ห่างไกลจากชุมชน ขาดงบประมาณในการซื้อท่อส่งน้ำ จากฝ่ายภูเขา ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ เช่น การแยกโซนหรือถึงประปาหมู่บ้าน คนในชุมชนไม่เคารพกฎกติกา เช่น การใช้น้ำไม่ประหยัด ไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน พื้นที่มีลักษณะสูงๆต่ำๆยากต่อการนำน้ำมาใช้ประโยชน์ ติดกับที่ทำการเกษตรของคนในชุมชนทำให้สารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ คุณภาพของน้ำ ในช่วงฤดูฝนน้ำจะขุ่น ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ถึงกรอมมีคุณภาพต่ำทำให้กรอน้ำไม่สะอาด คนในชุมชนขาดจิตสำนึก ไม่เคารพกฎกติกา ขาดความรับผิดชอบ ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ งบประมาณต่างๆขาดความต่อเนื่องของงบประมาณและไม่เพียงพอกับการก่อสร้าง ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภค เช่น น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ เรื่องของพื้นที่แหล่งน้ำไม่สามารถขยายและเพิ่มปริมาณน้ำไม่ได้เพราะอาจท่วมพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ส่วนมากจะเป็นหินไม่สามารถขุดเจาะบ่อน้ำให้ลึกได้ อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนยากต่อการดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำ ขาดงบประมาณและงบประมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่นการเปลี่ยนท่อเมนประปาใหม่เพื่อซ่อมแซมส่วนที่อาจจะอุดตันทำให้น้ำไหลสะดวกขึ้นเพราะท่อเดิมอยู่ลึก มีตะกอนทับถม พยายามนำน้ำจากฝ่ายภูเขาขึ้นมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนใช้น้ำอย่างประหยัด ปลุกป่าต้นน้ำ เพื่อเป็นที่กักเก็บซับน้ำไว้ ก่อนสร้างฝายชะลอน้ำตามจุดต่างๆ เข้าเวทีประชาคมแผนพัฒนาหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ แนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดการน้ำในชุมชน เช่น นำน้ำจากฝ่ายภูเขาขึ้นมาใช้เพื่อการเกษตรโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำ เสริมคันดินเพื่อเพิ่มปริมาณเก็บกักน้ำ สร้างบ่อพักน้ำตามจุดต่างๆที่สำคัญ ทางงบประมาณจากแหล่งต่างๆที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ

บ้านนาขาม หมู่ที่ 4 ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ลาดชันติดกับภูเขามีแหล่งน้ำ ใกล้เขตพื้นที่ทำการเกษตร ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต ขาดทุนทรัพย์ ขาดการบริหารจัดการ คณะกรรมการประสานงานไม่ต่อเนื่อง ฤดูแล้งน้ำไม่เพียงพอในการอุปโภค บริโภค คนในชุมชนมีข้อขัดแย้งในการใช้น้ำ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำ การใช้น้ำในชุมชนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน คนในชุมชนยังขาดน้ำสะอาดเพื่ออุปโภค บริโภคระบบวางท่อ พื้นที่บางแห่งขุดวางท่อไม่ลึกพอ ขาดงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุน ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภค มีปัญหาในการขุดวางท่อคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียสละพื้นที่ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ ปัจจุบันชุมชนบ้านนาขามได้มีการจัดขอ งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง เพื่อขุดเจาะบ่อบาดาลเพิ่ม ได้งบประมาณจากรัฐบาลชุมชน บ้านนาขามได้ขยายท่อประปาในชุมชน กำลังดำเนินการติดตั้งตู้สูบน้ำดื่มสะอาดในชุมชน แนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชน เช่น ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ตั้งกฎกติกาการใช้น้ำในชุมชน ดำเนินการของงบประมาณเพื่อปรับปรุงระบบท่อประปาในชุมชน ดำเนินการเดินระบบท่อจากฝายวังตลาด กระจายสู่พื้นที่ทำการเกษตร มีการประชุมเพื่อวางแผนการวางระบบท่อจากแหล่งน้ำ

บ้านลำโรง หมู่ที่ 5 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน เป็นพื้นที่ดอน ลาดเอียง สลับกับพื้นที่ราบสูง ติดแม่น้ำโขง ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต เป็นบ่อน้ำตื้น บ่อบาดาลแบบโยก บ่อบาดาลผลิตน้ำประปา สระน้ำผลิตน้ำประปาน้ำขุ่น น้ำบูบ (น้ำโขง)นำมาผลิตน้ำประปา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน

ในฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้ที่เพียงพอ น้ำขุ่น ไม่สะอาด ชุมชนกระจายตัวกันอยู่ ยากต่อการบริหารจัดการ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ขาดงบประมาณ ไม่มีพื้นที่สร้างแหล่งน้ำ ปัญหาการขุดเจาะไม่เจอน้ำ ปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่น เป็นบ่อน้ำตื้น แก้ไขปัญหาโดยการขุดให้ลึกกว่าเดิม บ่อบาดาลแบบโยก เปลี่ยนเป็นระบบน้ำประปา ปัญหาน้ำขุ่นแก้ไข โดยการสร้างถังตกตะกอนและถังกรองน้ำขนาดใหญ่ แนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำคือ ต้องการเพิ่มขนาดแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีขนาดใหญ่กว่าเดิม ต้องการถังกรองน้ำขนาดใหญ่ ต้องการแผงโซลาเซลล์ เพื่อลดค่าไฟฟ้า ต้องการถังเก็บน้ำขนาดใหญ่

บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มๆดอนๆและที่ราบสูง มีภูเขาทั้งแนวเขตในด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านด้านทิศตะวันตกติดกับลำห้วยสะทุง ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตที่ชุมชนพบคือ มีการขุดสระตามโครงการต่างๆที่ทางรัฐบาลให้มา มีการขุดเจาะน้ำบาดาลใช้ในชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง สร้างฝายชะลอน้ำตามลำห้วย จำนวน 4 จุด และไม่มีการบริหารจัดการน้ำให้ถูกวิธี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน ขาดงบประมาณในการจัดการน้ำ ขาดความเข้าใจในการใช้น้ำร่วมกัน ฤดูแล้งน้ำแห้ง ฤดูฝนน้ำท่วม ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ในชุมชน ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ มีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ เช่น การเจาะน้ำบาดาลเพิ่ม ให้ได้ใช้น้ำอย่างเพียงพอ ต้องการเครื่องกรองน้ำ ขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้น้ำที่สะอาดใช้ แนวคิดที่จะแก้ไข ปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสนองตอบความต้องการของชุมชน เช่นการ สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน การใช้น้ำโดยผ่านการส่งน้ำในระบบท่อ ขุดเจาะน้ำใต้ดิน เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภค บริโภค

บ้านผาชัน หมู่ที่ 7 ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน พื้นที่หมู่บ้านเป็นภูเขา มีหินเยอะ เป็นที่ราบเอียงลงสู่แม่น้ำโขง ติดเขตอุทยานแห่งชาติ มีลำห้วย ป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่ ป่าช้า และเป็นดินหินเยอะ เก็บน้ำไม่อยู่

ปัญหาในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต มีการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค น้ำไม่พอกิน พอใช้ และยังไม่มีการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ยังไม่มีงบประมาณในการจัดสรรน้ำอย่างเพียงพอ พื้นที่ส่วนมากเป็นหินดาน จึงทำให้ขาดแคลนน้ำและไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนพื้นที่โดยส่วนมากติดเขตอุทยานแห่งชาติ น้ำเป็นตะกอนเพราะว่าป่าไม้เยอะ ขาดงบประมาณในการจัดการน้ำปัญหาการขาดน้ำ ในการทำเกษตรอินทรีย์ยังไม่เพียงพอเพราะว่าถ้าใช้บริโภคการเพาะปลูกก็จะชะงักลง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ชุมชนได้ร่วมมือกันหาแหล่งน้ำ เพื่อระดมแนวคิดนัดชาวบ้านมาประชุมกัน เพื่อปรึกษาแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของชุมชน เอาทุนของชุมชนครัวเรือนละ 100 บาท ต่อจากนั้นออกปูนคนละ 1 กระสอบ เพื่อมาทำฝาย เห็นชุมชนทำแบบกันดาร หน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ เช่นหน่วยงานจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง ได้รับงบประมาณของสส.นท (สารสนเทศสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ) โดยปัจจุบันในชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำคือการสร้างแหล่งน้ำตามลำห้วยต่างๆเพิ่ม สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน มีข้อมูลแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการตั้งกฎกติกาในการใช้น้ำอุปโภค บริโภค ในชุมชน มีคณะกรรมการจัดการน้ำอย่างมีระบบ มีฝังน้ำในหมู่บ้านและเขตพื้นที่ทำการเกษตรเกือบทุกจุด ชุมชนมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเช่น สร้างโรงผลิตน้ำดื่ม บรรจุขวดในชุมชน มีแผนสร้างระบบชลประทาน ระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตร มีแผนการพัฒนาปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ที่มีความต้องการใช้น้ำน้อย (ปลูกมัน ปลูกถั่วลิสง) ขยายแหล่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตรให้ทั่วถึง มีการบริหารจัดการน้ำเป็นหลักสูตสู่การศึกษาเพื่อการเรียนการสอน มีแผนการนำทฤษฎีใหม่แบบใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 มีลักษณะพื้นที่ เป็นพื้นที่สูงต่ำ ลาดเอียงติดเทือกเขา มีป่าชุมชน มีลำห้วย มีชลประทาน มีดอนป่าช้า ทิศตะวันออกติดภูเขา ทิศใต้ติดภูเขาเขือ ทิศตะวันตกติดลำห้วยสะทึง ทิศเหนือติดแม่น้ำโขง ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตพบว่ามีปัญหามาจากการขาดข้อมูล ขาดงบประมาณ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ชาวบ้านไม่รู้จักรับผิดชอบใคร ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เช่น ไม่มีฝาย มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ได้ แหล่งน้ำมีสารเคมี มลพิษ เช่นยาฆ่าหญ้า มีข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคและไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การที่ไม่มีแหล่งน้ำ งบประมาณ ไฟฟ้าไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคแหล่งน้ำเพื่อให้ชุมชนได้น้ำดื่ม น้ำใช้ที่เพียงพอ ในการดำรงชีพ โดยการสำรวจ หาแหล่งน้ำ หางบประมาณ หาหน่วยงานรับผิดชอบ ร่วมประชุมประชาคมและวางแผนการดำเนินการ มีทำฝายชะลอน้ำทุกๆ 500 เมตร ต่อ 1 ฝาย ทุกๆลำห้วยและล่องน้ำทุกสายในหมู่บ้าน ประชุมประชาคมและจัดทำแผน เรียงลำดับ 1 2 3 4 ในการจัดทำแผนการดำเนินงาน

บ้านโนนศาลา หมู่ที่ 9 ลักษณะพื้นที่เป็นลักษณะพื้นที่แบบกระทะคว่ำ ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก สลับกับพื้นที่สูงต่ำ ลาดชัน มีภูเขาล้อมรอบ มีป่าชุมชน ลักษณะของดินเป็นหินไม่สามารถอุ้มน้ำได้ ปัญหาที่พบในชุมชนในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีต การขาดแคลนน้ำ ขาดทุนทรัพย์ มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชน การขาดอุปกรณ์ที่จะนำน้ำขึ้นมาใช้ได้ ดินไม่อุ้มน้ำยังขาดปัจจัยที่จำเป็นมาดำเนินการและพบว่ายังข้อจำกัดต่างๆอีกมากในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ทนถือนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนสู่การบริหารจัดการน้ำและพื้นที่สาธารณะประโยชน์โดยส่วนมากเป็นพื้นที่ไม่อุ้มน้ำเพราะเป็นดินทราย หินดินดาน การก่อสร้างหรือการบริหารจัดการยังต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการทำงานและชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบปัจจุบันชุมชนมีวิธีในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ อย่างเช่น การค้นหาแหล่งน้ำจากใต้ดินและผิวดิน

การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ ของงบประมาณจากหน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ แนวทางในการแก้ไขปัญหาน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ โดยมีรูปแบบ อาทิ เช่น นำน้ำขึ้นมาใช้ โดยวิธีการใช้เครื่องสูบน้ำผ่านกระบวนการกรองน้ำให้สะอาดขึ้น ขยายหอดึงประปาเพิ่ม ขุดเจาะบ่อน้ำใต้ดินเพิ่มอีกเพื่อให้สามารถนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภคให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน การใช้น้ำโดยผ่านกระบวนการระบบท่อส่งน้ำให้ถึงถึงทั้งชุมชน

บ้านน้ำคำ หมู่ที่ 10 ลักษณะพื้นที่ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลาดเอียง ที่ดอน ติดภูเขา มีทั้งดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียว ปัญหาของชุมชนที่พบในอดีตที่มีต่อการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่มีงบประมาณในการพัฒนาจากภาครัฐมาสนับสนุน บ่อน้ำประปาในชุมชนน้ำขาดบ่อ ระบบวางท่อประปาบางแห่งวางท่อไม่ลึก ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนซึมเมอร์สเสียบ่อย บางครัวเรือนไม่มีเงินจ่ายค่าน้ำการขาดแหล่งน้ำด้านการเกษตรในฤดูแล้งและน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของการขยายตัวของจำนวนประชากรในพื้นที่ เกิดข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชนการที่ไม่มีงบประมาณในการก่อสร้างพื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวนทำให้ยากต่อการก่อสร้างและในปัจจุบันในชุมชนมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำ โดยวิธีการคือเปลี่ยนท่อเมนประปาหมู่บ้าน ขุดบ่อประปาเพิ่ม แนวคิดในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน มีทีมงานในการบริหารจัดการชุมชน มีกฎกติกาการใช้น้ำในชุมชน สร้างแหล่งน้ำผิวดิน สร้างบ่อประปาเพิ่มในชุมชน ติดตั้งเครื่องกรองน้ำประปาหมู่บ้าน

บ้านสะเอิงทอง หมู่ที่ 11 ลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ติดอุทยานแห่งชาติ มีภูเขาล้อมรอบ เป็นพื้นที่ลาดชัน ไม่สม่ำเสมอ ดินปนหินไม่อุ้มน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินปัญหาที่พบในอดีตในการพัฒนาแหล่งน้ำ มีอุปสรรคในการทำแหล่งกักเก็บน้ำ เนื่องจากเป็นเขาอุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่ลาดชันเวลาฝนตกกระแสน้ำป่าไหลเชี่ยวเกิดการเซาะพังทลายของหน้าดิน ไม่มีข้อมูล แบบแผนในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคใน

การจัดการน้ำที่พบอยู่บ่อยครั้งคือไฟฟ้าเสียบ่อย ทำให้ซัมเมอร์สเสียบ่อย ขาดแคลนน้ำในการเกษตรเพราะไม่มีที่กักเก็บน้ำ เกิดเป็นปัญหาและข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน มีพื้นที่ในการดำเนินการแต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะติดเขตอุทยานแห่งชาติ โดยในปัจจุบันชุมชนมีวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคแหล่งน้ำ มีการปรับเปลี่ยนท่อเมนในหมู่บ้าน แนะนำให้ชาวบ้านในชุมชนดูแลมิเตอร์น้ำอย่างสม่ำเสมอ มีการล้างทำความสะอาดถังกักน้ำ ทำให้เกิดแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำ เช่น ขุดลอกคูคลอง ขุดสระในไร่นาเพื่อการเกษตร

สรุป ข้อมูลที่ได้จากตัวแทนของชุมชนที่ได้นำเสนอถึงสภาพของปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่จะขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ มีน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ การขาดองค์ความรู้ที่จะมาบริหารจัดการ การเข้าถึงแหล่งของงบประมาณที่จะนำมาใช้ ปัญหาดินที่เ็นอุ้มน้ำ ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง แบ่งตามลักษณะลักษณะพื้นที่ดังนี้

1.ทาม ประกอบด้วย บ้านสำโรง บ้านผาชัน บ้านร่องคันแยงน้อยซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงได้ในฤดูฝนที่เกิด ช่วงน้ำหลากไหลล้นท่วมทัน ภายในพื้นที่ไม่ราบเรียบสม่ำเสมอ และถ้าหากพื้นที่เป็นเนิน ที่ลุ่ม มีน้ำท่วมขังตลอดปีเพราะเป็นหนอง

2.ทุ่ง ประกอบด้วย บ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านสำโรง บ้านร่องคันแยง บ้านร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ เป็นลักษณะพื้นที่เป็นป่าแบบทุ่งหญ้าซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากมีเทือกเขารายล้อมทำให้เกิดพื้นที่บนภูเขาเป็นอาณาเขตบริเวณกว้าง มีความหลากหลายทางธรรมชาติมีป่าชนิดต่างๆมีพรรณไม้ที่มากมายหลายชนิด

3.โคก ประกอบด้วยบ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านสำโรง บ้านร่องคันแยง บ้านร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ เป็นลักษณะพื้นที่ดินที่นูนสูงขึ้น เป็นเนินรายล้อมด้วยต้นไม้ที่เป็นพุ่มขนาดเล็กสลับกับขนาดใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ที่เป็นแหล่งหาอาหารของชุมชนตามช่วงฤดูกาล โคกมีความสำคัญถือเป็น“ซูเปอร์มาร์เก็ต”ของชาวอีสานก็ว่าได้ เพราะชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์มากมาย อาทิเช่น เก็บของป่า หาเห็ด เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

4.ภูเขา ประกอบด้วยบ้านนาเจริญ บ้านนาห้าง บ้านนาหว้า บ้านนาขาม บ้านร่องคันแยง บ้านร่องคันแยงน้อย บ้านผาชัน บ้านโนนศาลา บ้านน้ำคำ บ้านสะเอิงทอง เป็นลักษณะพื้นที่มีภูเขารายล้อมสลับกับมีทุ่งหญ้าไม้พุ่มขนาดเล็ก มีก้อนหินที่สลับซับซ้อนกัน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ไม้ ป่าต้นน้ำ เหมือนกับประโยชน์ที่ว่า เมื่อมีป่า ก็มีน้ำ ทุกสิ่งล้วนเชื่อมโยงกัน

โดยสรุปของการดำเนินการวิจัย พื้นที่ตำบลสำโรงมี11หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดเอียงสลับภูเขาตั้งอยู่ติดในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ไทรจังหวัดอุบลราชธานี ทิศเหนือติดกับแม่น้ำโขง หมู่บ้านที่มีอาณาเขตอยู่ริมฝั่งโขงจะมีอยู่ 4 หมู่บ้าน1 บ้านสำโรงหมู่ที่5 2)บ้านร่องคันแยงหมู่6 3)บ้านคันร่องแยงหมู่ที่8 4)บ้านผาชันหมู่ที่7 อาณาเขตแม่น้ำโขงกั้นไทย-ลาว สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านจะลาดเอียงลงสู่แม่น้ำโขง ทำให้ไม่มีการดูดซับและกักเก็บน้ำจากธรรมชาติ จึงขาดน้ำอุปโภค บริโภคในครัวเรือน อันเป็นปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ ซึ่งการดำเนินการจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการใช้ที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเพราะปัจจัยจากสภาพพื้นที่ ชาวบ้านได้หาวิธีการแก้ไขปัญหาดูแลร่วมกันทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อหารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดผลการวิจัยเช่นบ้านผาชัน พบว่าสามารถแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำได้ โดยการแก้ปัญหาระบบการสูบน้ำจากบึงพะละครสำหรับทำน้ำประปาหมู่บ้านได้สำเร็จด้วยนวัตกรรมใหม่ที่ชุมชนเรียกว่า “แอร์แวร์ สภาพป่าเป็นป่าไม้ยืนต้นเต็งรังขึ้นอยู่ตามภูเขาและชอกหินสลับซับซ้อน

ทิศตะวันออกบ้านสะเอิงทองจรดเขตศรีเมืองใหม่จะอยู่บนภูเขามีลักษณะภูมิประเทศภูเขาล้อมรอบ การใช้น้ำอุปโภคบริโภคจะอาศัยน้ำฝนชุดเจาะบ่อบาดาลและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

บ้านนาเจริญหมู่ที่ 1 อยู่ทางทิศใต้เขตศรีเมืองใหม่ส่วนโซนกลางมี 4 หมู่บ้าน นาห้างหมู่ 2 นาขามหมู่ 4 น้ำคำหมู่ 10 นาหว้าหมู่ 3

บ้านโนนศาลาอยู่ทางทิศตจจรดเขตบ้านพรสวรรค์ตำบลเหล่างาม มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มสลับ ที่ดอนเป็นลูกคลื่น โดยบริเวณหมู่บ้านด้านทิศตะวันออกจะเป็นที่ลาดชันประมาณ 20 องศา และสูงขึ้นจนถึง กลางหมู่บ้านจะเป็นที่เนินสูงและลาดต่ำลงท้ายหมู่บ้านทางทิศใต้จนติดกับภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชุมชน ประชากร ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา และหาของป่าขาย การทำการเกษตรใช้น้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝน ส่วนน้ำอุปโภค บริโภคในอดีตมีบ่อน้ำ 1 บ่อ ต่อมาได้มีการขุดเพิ่มเติมขึ้นอีก 3 บ่อ อยู่ล้อมรอบหมู่บ้าน แต่น้ำก็ไม่เพียงพอต่อ ความต้องการบริโภค และได้ขุดบ่อน้ำบาดาล เพิ่มอีก 1 บ่อ โดยการช่วยเหลือของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท แต่ก็ยังใช้น้ำได้ไม่ตลอดปี นับได้ว่าชุมชนบ้านโนนศาลาได้มีการชื้อน้ำกินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา การ แก้ไขปัญหาที่ซ้ำรอยเดิม ทำให้ชาวบ้านเริ่มหาทางออกโดยการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง ว่าทำไมจึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน สภาพภูมิศาสตร์ของบ้านโนนศาลาเป็นอย่างไร ระบบนิเวศนี้มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งน้ำหรือไม่ มีแหล่งน้ำใต้ดินหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ อยู่ บริเวณใดของหมู่บ้าน จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างไรอย่างเหมาะสม การจัดการน้ำที่เหมาะสมกับชุมชนควรเป็น อย่างไรวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชน และการช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาจากหน่วยงานภายนอก จะทำได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยไม่สูญเสียงบประมาณและให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีความรู้สึก เป็นเจ้าของควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าวิธีแก้ปัญหของชาวบ้านคือ การเรียนรู้ข้อมูลสภาพพื้นที่และ ศักยภาพของแหล่งน้ำในชุมชนมาวิเคราะห์ร่วมกับความต้องการใช้น้ำและสถานการณ์ปัญหาน้ำไปสู่การแก้ไข ปัญหาโดยการเพิ่มพื้นที่รับน้ำโดยการขุดลอกแหล่งน้ำ และทำการฟื้นฟูปลูกพืชเพื่อคืนของเก่าและเพิ่มของใหม่ ทดแทนในสิ่งที่ถูกทำลายไปการขุดลอกคลอง การจัดการน้ำใต้ดิน(เขื่อนใต้ดิน) เป็นการแก้ปัญหาเรื่องของ ระบบประปาที่มีอยู่ในชุมชน การสร้างการตระหนักโดยการรณรงค์และสร้างกฎกติกาในการใช้น้ำในชุมชน การ ให้ผู้เฒ่าเล่าเรื่องถ่ายทอดภูมิปัญญาวิธีการจัดการน้ำให้กับลูกหลานในชุมชนได้เรียนรู้

จากงานวิจัยของทั้งสองชุมชนพบว่าชุมชนสามารถสร้างองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรน้ำของ ตนเองได้สำเร็จและความรู้นั้นสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง และเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น ที่เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแต่ขณะเดียวกันก็พบว่าการสร้างองค์ความรู้และกาพัฒนาเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน และเกิดขึ้นเฉพาะคนในชุมชน แต่ขาดการรับรู้ เข้าใจ และสนับสนุน จากหน่วยงานราชการ จะมีเพียงแต่การสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมบางเรื่อง หากแต่ยังไม่สามารถ นำไปสู่การปรับวิธีคิด การเปลี่ยนนโยบายเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการน้ำของชุมชนเกิดความต่อเนื่องและ ยั่งยืนได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดการพัฒนาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่ อธิบายไว้ในเบื้องต้น ดังนั้นหากไม่มีการสร้างความรู้เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรน้ำ ร่วมกันระหว่างภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่รับผิดชอบนโยบาย อาจทำให้องค์ ความรู้ที่ชุมชนสร้างขึ้นและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหของตนเองได้ไม่มีความยั่งยืน ถูกทอดทิ้งละเลย และถูกดึง เข้าสู่กระบวนการพัฒนาโดยรัฐและหน่วยงานภายนอกที่กำหนดนโยบายจากข้างบน ขาดการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ทรัพยากรน้ำของประเทศและของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และนโยบายส่วนใหญ่ที่มุ่งสู่การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้พลังงานที่ไม่คำนึงถึงการสูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนที่จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่าง เหมาะสม และการทำงานก็จะยังคงทำแบบแยกส่วน แยกความคิด แยกความรู้ ขาดความร่วมมือซ้ำรอยเดิม ต่อไป จึงเป็นที่มาของความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากร

น้ำในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีครั้งนี้ชุมชนจึงลุกขึ้นมาทำงานวิจัยชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ยกตัวอย่างเช่นบ้านผาชัน ตำบลสำโรง อำเภอน้ำขุ่นจากอดีตที่เคยขาดแคลนน้ำอย่างหนักไม่สามารถขุดเจาะ บ่อบาดาลได้ชาวบ้านจึงได้ทำงานวิจัยเก็บข้อมูลและมีแผนทดลองจนนำไปสู่นวัตกรรมแอร์เวิร์สสูบน้ำจากที่ต่ำขึ้นสู่ที่สูงด้วยมอเตอร์ไฟฟ้าและติดตั้งแอร์เวิร์สเพื่อเพิ่มแรงดันของเครื่องให้มีกำลังส่งเพิ่มมากยิ่งขึ้นและมีการต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้มาเรื่อยๆจนมีฝ่ายภูเขาที่สร้างจากแรงงานชุมชนปล่อยน้ำจากที่สูงลงที่ต่ำ(ระบบกลักน้ำ)ปัจจุบันสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้และมีการต่อยอดของชุมชนไปสู่การผลิตน้ำดื่มบรรจุขวดเพื่อจำหน่ายฝ่ายการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว อย.ตามมาตรฐาน หรือบ้านโนนศาลาหมู่ที่ 9 จากที่เคยขาดน้ำอุปโภคบริโภคอย่างมากก็มีการทำงานวิจัยเก็บข้อมูลและมีแผนทดลองแนวทางการแก้ไขมาโดยตลอดเช่นในอดีตใช้น้ำบ่อก็มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนมาเป็นเขื่อนใต้ดิน(คือการรวมน้ำจากบ่อบาดาลทั้งสามจุดสูบน้ำขึ้นหรือถังเพื่อทำประปาชุมชน)แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ชุมชนจึงมีการเก็บข้อมูลทดลองและแก้ไขมาโดยตลอดจนปัจจุบันมีการสร้างฝายกักเก็บน้ำของชุมชนขนาดความกว้าง 266 เมตรความยาว 370.9 เมตรเนื้อที่ 34 ไร่ 3 งาน 34 ตารางวาความลึกโดยเฉลี่ย 3.75 เมตรสามารถนำมาผลิตน้ำประปาได้ตลอดปีเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันการบริหารจัดการน้ำก็มีความหลากหลายรูปแบบ บ้านสำโรงหมู่ที่5 ก็บริหารจัดการน้ำอีกรูปแบบหนึ่งคือมีการขุดสระน้ำขนาดเนื้อที่กักเก็บน้ำ 9 ไร่แบบปิดช่วงหน้าฝนชาวบ้านจะใช้เครื่องสูบน้ำจากลำห้วยเข้าไปกักเก็บไว้ในสระน้ำเพื่อไว้ใช้น้ำทำน้ำประปาในช่วงฤดูแล้งให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ดังนั้นการบริหารจัดการน้ำของตำบลสำโรงจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ของการเก็บข้อมูลแต่ละชุมชนซึ่งทั้ง 11 ชุมชนก็มีการเก็บข้อมูลทำงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

จึงสรุปได้ว่าตำบลสำโรงได้ทำงานวิจัยทุกหมู่บ้านบางหมู่บ้านอาจจะเก็บข้อมูลเรื่องป่าต้นน้ำแต่ก็ได้ข้อมูลของแหล่งน้ำที่ควบคุมทุกด้านตั้งแต่องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบันจึงนำไปสู่การแก้ไขที่ยั่งยืนของชุมชน

การบริหารจัดการน้ำแต่ละชุมชนของตำบลสำโรง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี 11 หมู่บ้านมีดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านนาเจริญทำงานวิจัยโครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภูหินเหล็กไฟ ชุมชนสร้างฝายภูหินเหล็กไฟขาดเนื้อที่ 8 ไร่ความลึกเฉลี่ย 3 เมตร พร้อมวางระบบท่อ พีวีซี ขนาด 6 นิ้วความยาว 6000 เมตรเข้าตามไร่นาเพื่อใช้ในภาคการเกษตรในหน้าฝนส่วนน้ำที่เหลือจากภาคการเกษตรชาวบ้านก็จะปล่อยน้ำเข้าไปกักเก็บไว้ในสระน้ำเพื่อไว้ใช้ช่วงหน้าแล้งหมู่บ้านที่มีฝายภูเขา 5 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 นาเจริญ นาหว้าหมู่ที่ 3 นาขามหมู่ที่ 4 ร่องคันแยงหมู่ที่ 6 และบ้านผาชันหมู่ที่ 7 การบริหารจัดการน้ำมีส่วนคล้ายกัน

ปัจจัยความสำเร็จ ภูมิปัญญาชาวบ้านกับนวัตกรรม ชุมชนตำบลสำโรงคิดค้นนวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำและเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำแล้งซึ่งจากการคิดค้นออกแบบและสร้างระบบอ่างเก็บน้ำใช้ระบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของคนในตำบล ล้วนเป็นผลมาจากการสนับสนุนให้คนในตำบล ได้นำความรู้พื้นบ้านมาใช้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนตำบลสำโรง

พลังชุมชนกับการจัดการแบบพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมดำเนินงานของคนในตำบลและผู้นำในคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำตำบลทำให้เกิดผลสำเร็จด้วยความเชื่อมั่นและ ความเคารพของคนในตำบล ต่อมาปัจจุบันได้มีระบบสำรองน้ำของชุมชนตำบลสำโรงคือมีการสร้างฝายในพื้นที่ให้มากขึ้นชุมชนหมู่บ้านที่มีการสร้างฝายประกอบด้วยชุมชนผาชัน มีการสร้างฝาย 7 ฝายตามพื้นที่ทำการเกษตรตามภูมิประเทศ เพื่อสำรองน้ำฝนเปลี่ยนพื้นที่น้ำหลาก เข้าสู่พื้นที่น้ำแล้ง ต่อมาชุมชนบ้านร่องคันแยงหมู่ที่ 6 ได้มีการสร้างฝายวังมะเขือเพื่อใช้ประโยชน์ในโครงการชลประทานระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตรเนื่องจากวังมะเขือเป็นพื้นที่อยู่ปากด้านน้ำเมื่อสร้างฝายจัดระบบท่อสามารถนำน้ำมาใช้ได้ในเขตพื้นที่การเกษตรได้และยังมีชุมชนบ้านนาหว้า มี

การสร้างฝายบนภูเขาที่มีพื้นที่อยู่เหนือหมู่บ้านมีพื้นที่รับน้ำและนำมาใช้ในพื้นที่การเกษตร ต่อมายังมีการประชาสัมพันธ์การใช้พืชประหยัดน้ำเพื่อที่ใช้น้ำน้อยเป็นแนวทางการประหยัดน้ำ

5.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

ผลที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัย สิ่งที่ได้

1. ได้ทีม คณะทำงานระดับตำบล
2. ได้ลงพบปะชุมชน
3. ได้พัฒนาตนเอง มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม เคาะสนิม ความรู้ การคิดวิเคราะห์ การพูดการเขียน
4. ได้พัฒนาความรู้ใช้ประสบการณ์แนะนำชุมชน
5. ได้ขยายความรู้จนครอบคลุมทั้งตำบล
6. ได้เห็นสถานการณ์ของแต่ละชุมชน เห็นวิธีการของการทำงาน เห็นมุมมองใหม่ๆในการทำงาน การพูด การเขียน การทำงานร่วมกับคนอื่น
7. ได้รู้จักการวางแผน การจัดการเวลา บริหารจัดการการทำงาน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

- ทำให้ทีมวิจัยกล้าแสดงออก เช่นการพูดออกไมล์ การแสดงความคิดเห็น
- การวางแผนการทำงานทุกครั้ง มีการเตรียมตัวและการจัดการ
- เกิดแนวคิดที่กว้างขวางมากขึ้น
- เปลี่ยนแปลงแนวคิดต่องานวิจัย
- เปลี่ยนวิธีการ เช่น การพูด การวางตัว การทำงานที่ต้องปรับใช้กับงานที่ต้องทำ แบบงานวิจัย

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน สิ่งที่ได้ ชุมชนได้รับความรู้ ได้ความเข้าใจกระบวนการในการดำเนินงานวิจัย ได้ข้อมูลลักษณะพื้นที่และลักษณะแหล่งน้ำ ขนาดพื้นที่ ปริมาณในการรับน้ำ ได้รูปแบบ วิธีการ และองค์ความรู้ในการจัดการพื้นที่ของชุมชน หมู่บ้านขยายผลได้ดำเนินการทำงานวิจัยมีความรู้ มีข้อมูลพื้นฐานของตนเอง ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบสามารถตรวจสอบและเข้าถึงกระบวนการในการทำงานวิจัยของชุมชนขยายผลทั้ง 3 ชุมชน โดยได้มีการนำข้อมูลความรู้จากโครงการวิจัยทั้ง 11 โครงการวิจัยของตำบลสำโรง นำมาปรับประยุกต์ใช้ในชุมชนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ชุมชนขยายผลต้องการที่จะทำงานวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และได้ความสามัคคีกัน เกิดนักวิจัยใหม่ๆขึ้นที่มีความสนใจที่ทำงานโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนของตนเอง

ผลที่เกิดขึ้นกับเครือข่าย สิ่งที่ได้ มีการเชื่อมโยงข้อมูลทำให้เกิดกระบวนการ การเรียนรู้ร่วมกันของทีมวิจัยในพื้นที่ตำบลสำโรง สร้างการเรียนรู้เรื่องงานวิจัยเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงาน สถาบันวิชาการ ได้เห็นการทำงานในอีกด้านหนึ่ง ซึ่งทำให้ชุมชนที่ต้องการอยากที่จะทำงานโครงการวิจัยเกิดแนวคิดที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เพื่อให้ข้อมูลบริบทชุมชน พื้นที่แหล่งน้ำ สภาพของแหล่งน้ำ

ผลที่เกิดขึ้นกับหน่วยงาน สิ่งที่ได้ การดำเนินโครงการวิจัยนี้เป็นความร่วมมือของชุมชนทั้ง 3 ชุมชนในเขตตำบลสำโรง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และนักวิจัยของตำบลสำโรง เป็นการทำงานวิจัยที่ต้องอาศัยความร่วมมือ การประสานการดำเนินโครงการวิจัยเป็นอย่างดี นักวิจัยจากทุกหน่วยงานได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่องานวิจัย และได้รับทราบถึงปัญหาของชุมชน เพื่อนำไปกำหนด

นโยบายในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ มีส่วนร่วมในกระบวนการในการดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจทุกๆขั้นตอนของการวิจัย

5.3 ปัญหาอุปสรรค

1. ระยะเวลาจำกัด
2. คณะทำงานเวลาวางไม่ตรงกัน
3. คณะทำงานมีหลายหน้าที่
4. ไม่มีเวลาที่แน่นอนทำให้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ทำให้ต้องแบ่งเวลา
5. พื้นที่อยู่ห่างกัน ทำให้งานไม่ต่อเนื่องเพราะไม่สามารถนัดเจอกันบ่อยๆได้
6. คณะทำงานย่อยยังไม่เข้าใจวิธีการทำงานวิจัย
7. การทำงานวิจัยไม่ต่อเนื่องเพราะต้องทำงานหาเลี้ยงชีพของชุมชน
8. ชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัย

บรรณานุกรม

- กมล พรหมสำลี และคณะ.(2550).การศึกษารูปแบบการจัดการน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
กรณี บ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- คำพันธ์ เชิดไชย จีระภัทร์ สมเทพ และบุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2556).รูปแบบการพัฒนาชุมชนบ้านผาชันสู่
การเป็นแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บิน คงทน .(2553) ศึกษา รูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในระดับครอบครัวที่เหมาะสมของ
บ้านนาห้าง ตำบลลำโรง อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- บิน คงทน สายใจ บุญศรี และอนุชา เพียรชนะ. (2556). แนวทางการขยายผลการจัดการน้ำเพื่อ
การเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชนบ้านนาห้าง ตำบลลำโรง อำเภอโศกโพธิ์
จังหวัดอุบลราชธานี . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทัพไท ชุ่มนาเสียว. 2557. วิทยานิพนธ์การจัดการน้ำแล้งตามภูมินิเวศอีสาน กรณีศึกษา
จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ที เจริญชาติ รัตนพร บุญพิชิตทรชน และนันทพร สุทธิประภา. (2556).รูปแบบการจัดการชลประทาน
ระบบท่อที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่การเกษตรของ ชุมชนบ้านนาขาม ตำบลลำโรง
อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมชัย แท่นคำ และคณะ. การศึกษารูปแบบการบูรณาการการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนวังนอง
ตำบลกุดข้าวปุ้น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมศักดิ์ กัลยาณาม พินันท์ ไม่น้อย และทวีศักดิ์ วังไพศาล. (2556).แนวทางการพัฒนาทางเลือกใน
การใช้ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านโนนศาลา ตำบล
ลำโรง อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมัย เหล่ามา และคณะ. แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านโนนศาลา
ตำบลลำโรง อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมาน แก่นพันธ์ และคณะ. รูปแบบการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานในการบริหาร
จัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนบ้านผาชันและชุมชนบ้านโนนศาลา” ตำบลลำโรง อำเภอโศกโพธิ์
จังหวัดอุบลราชธานี
- วันเพ็ญ สุวรรณ สติชัย เสนา และวงศ์ นัยวินิจ. (2556). แนวทางการพัฒนาระบบการบริหาร
จัดการ กลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อ ตำบลบึงมะแลง
อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วารสารศิลปศาสตร มหาวิทยาลัอุบลราชธานี.(2554).คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัอุบลราชธานี.

อานนท์ แววงษ์ จงจิตต์ ทองคำสุข และยุภาพร อานาจ.(2556).แนวทางการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรที่มีพื้นที่นอกเขตปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรชลประทานระบบท่อตำบลค้อทอง อำเภอยะรังใน จังหวัดอุบลราชธานี.

ภาคผนวก
รายงานกิจกรรมที่ดำเนินการในระยะที่ 1

กิจกรรมที่ 1 ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย

ดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561

สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง

มีผู้เข้าร่วม จำนวน 7 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
6	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่ 2
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9

ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบล วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างชุดปฏิบัติการกรขยายผลชุดความรู้สู่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการน้ำในระดับชุมชน นัดทีมวิจัยเพื่อให้ทีมมาร่วมประชุมกันในวันนี้ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวโครงการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้เป็นระบบและการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน ระดมแนวคิดการทำงานของทีมวิจัย ทำให้ได้แผนการทำงาน และร่วมกันระดมแนวคิดการทำงานวิจัย และได้แนวทางในการทำงานของทีมวิจัย เกิดเป็นการระดมแนวคิดของการทำงานวิจัย เนื่องจากทีมวิจัยมีพื้นฐานในการทำงานวิจัยมาก่อน

กิจกรรมที่ 2 ประชุมนักวิจัยตำบลสำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย
 ดำเนินการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561
 สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง
 มีผู้เข้าร่วม จำนวน 35 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
6	นางไมล์ ทักศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่ 2
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9
8	นายบุญหนา วงศ์ละคร	ทีมวิจัย	13 หมู่ที่ 9
9	น.ส.สุภาวดี เชิดไชย	ทีมวิจัย	37 หมู่ที่ 9
10	นายพิจิต จันทะขารี	ทีมวิจัย	47 หมู่ที่ 5
11	นายเข้มมา คงทน	ทีมวิจัย	65 หมู่ที่ 7
12	นายบุญธรรม คงทน	ทีมวิจัย	77 หมู่ที่ 7
13	น.ส.คำแดง เชิดชัย	ทีมวิจัย	97 หมู่ที่ 7
14	นายวิมล พิมพ์วงศ์	ทีมวิจัย	1 หมู่ที่ 5
15	น.ส.กนกพร เชิดไชย	ทีมวิจัย	19 หมู่ที่ 2
16	นายเอกรงค์ ร่มโพธิ์	ทีมวิจัย	46 หมู่ที่ 5
17	นายกำพน คำสวัสดิ์	ทีมวิจัย	133 หมู่ที่ 2
18	น.ส.ไพจิตร ศรีบุญเรือง	ทีมวิจัย	60 หมู่ที่ 7
19	นายอำนาจ คงทน	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่ 4
20	น.ส.ไอลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่ 4
21	นายวิรัตน์ คุณพาที	ทีมวิจัย	147 หมู่ที่ 2
22	นายทองเลี่ยม คงทน	ทีมวิจัย	51 หมู่ที่ 4
23	นายวิศิษฐ์ เชื้ออ่อน	ทีมวิจัย	101 หมู่ที่ 2
24	นายสมจิตร อะหาโส	ทีมวิจัย	104 หมู่ที่ 5
25	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
26	น.ส.หนูลำพัน เฉวียงวงศ์	ทีมวิจัย	74 หมู่ที่ 5
27	น.ส.จรินทร์ พรหมสาร	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 4
28	นางยุพิน พรหมสาร	ทีมวิจัย	152 หมู่ที่ 4
29	น.ส.สมภาร คงทน	ทีมวิจัย	10 หมู่ที่ 4
30	นางทองอินทร์ พรหมสาร	ทีมวิจัย	165 หมู่ที่ 4
31	นายสมศักดิ์ กัลยาณม	ทีมวิจัย	34 หมู่ที่ 9
32	น.ส.จิราพร คงทน	ทีมวิจัย	53 หมู่ที่ 9

33	นางพิกุน ประทุม	ทีมวิจัย	71 หมู่ที่ 9
34	นางบัวลัย สายโพธิ์	ทีมวิจัย	48 หมู่ที่ 9
35	นายผอง วงศ์ละคร	ทีมวิจัย	127 หมู่ที่ 9

ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบล ทีมวิจัยเก่าจากชุมชน ทั้ง 5 ชุมชน คือ บ้านผาชัน บ้านสำโรง บ้านนาห้าง บ้านนาขาม บ้านโนนศาลา รวมทั้งหมดหมู่บ้านละ 5 คน สถานที่ดำเนินงานทำโครงการวิจัย ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง เพื่อเป็นการทบทวนการทำงานของทีมงานวิจัยในพื้นที่ของแต่ละโครงการเพื่อมาร่วมกันมีการวางแผนการทำงาน และการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของโครงการงานวิจัยทั้ง 5 หมู่บ้าน เพื่อเป็นการชี้แจงทำความเข้าใจในการทำงานของแต่ละหมู่บ้าน ให้นักวิจัยเข้าร่วมในการประชุม ไปเตรียมข้อมูลการดำเนินงานวิจัยที่ได้ทำมาเพื่อนำเสนอกับชุมชนอื่น ประโยชน์ของการวิจัย นายสมัย เหล่ามา ได้พูดถึงการดำเนินงานการจัดการความรู้ จากผู้รู้ในชุมชนเพื่อแยกทบทวนกิจกรรมโครงการที่ตำบลสำโรงได้ทำการวิจัยกันทั้ง 11 โครงการ เพื่อนำมาศึกษาด้านต่างๆซึ่งมีดังนี้คือ ด้านสภาพภูมิศาสตร์,แหล่งน้ำที่มีอยู่,ฐานงาน/ที่ตั้ง,ศักยภาพ /ปริมาณน้ำในฤดูกาล,ปริมาณการใช้น้ำ, ระบบนิเวศ, บริบทชุมชน, วิธีการจัดการน้ำ การแบ่งหน้าที่กันของทีมวิจัยตามรหัสเลขของแต่ละคนที่รับผิดชอบ หมายเลข1นายบิน คงทน,หมายเลข2 นายสมัย เหล่ามา ,หมายเลข3 นายคำพันธ์ เชิดไชย,หมายเลข4 นายธีรภัทร คุณพาที,หมายเลข5 นางสาวปาริชาติ พรหมสาร ,หมายเลข6 นางไมล์ ทศน์ศรี,หมายเลข7 นางสาวปรีศนา จันทะขารี เพื่อดูแลในกิจกรรมที่ 2,3 เพื่อประสานการทำงานในพื้นที่ โดยการดูแลทั้ง 11 โครงการ ดังนี้ นายสมัย เหล่ามา โครงการวิจัย ม.9, ม.7, ม. 9 นายบิน คงทน โครงการวิจัย ม.2, ม.2 นายคำพันธ์ เชิดไชย โครงการวิจัย ม.7 ,ม.7 นายธีรภัทร คุณพาที โครงการวิจัย ม.5 นางสาวปรีศนา จันทะขารี โครงการวิจัย ม.9 นางสาวปาริชาติ พรหมสาร โครงการวิจัย ม.4 นางไมล์ ทศน์ศรี โครงการวิจัย ม.2 ผลการดำเนินงานมีนักวิจัยเก่าบางส่วนที่สนใจ อีกส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านที่สนใจในงานวิจัย มีความสนใจจากนักวิจัยเดิมจากที่ห่างหายไปนาน ขาดความต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 3 การจัดการชุดความรู้ การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

ดำเนินการเมื่อวันที่1 สิงหาคม พ.ศ. 2561

สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง

มีผู้เข้าร่วม จำนวน 63 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบุญหนา วงศ์ละคร	ทีมวิจัย	13 หมู่ที่9
2	น.ส.สุภาวดี เชิดไชย	ทีมวิจัย	37 หมู่ที่9
3	นายพิจิต จันทะขารี	ทีมวิจัย	47 หมู่ที่5
4	นายเข้มมา คงทน	ทีมวิจัย	65 หมู่ที่7
5	นายบุญธรรม คงทน	ทีมวิจัย	77 หมู่ที่7
6	น.ส.บัวศรี หอมนวล	ทีมวิจัย	52 หมู่ที่11
7	น.ส.คำแดง เชิดชัย	ทีมวิจัย	97 หมู่ที่7
8	นางกุหลาบ เพชรใส	ทีมวิจัย	47 หมู่ที่11
9	นายวิมล พิมพ์วงศ์	ทีมวิจัย	1 หมู่ที่5
10	น.ส.กนกพร เชิดไชย	ทีมวิจัย	19 หมู่ที่2
11	นายไสว เจริญชาติ	ทีมวิจัย	247 หมู่ที่1
12	นายทองใส สายราช	ทีมวิจัย	195 หมู่ที่1
13	นายเทียนชัย ขาวสัน	ทีมวิจัย	254 หมู่ที่1
14	นายกำพน คำสวัสดิ์	ทีมวิจัย	133 หมู่ที่2
15	นายศักดิ์ชัย ทองสะอาด	ทีมวิจัย	29 หมู่ที่11
16	นายสมัคร สมสะอาด	ทีมวิจัย	166 หมู่ที่10
17	นายเอกรงค์ ร่มโพธิ์	ทีมวิจัย	46 หมู่ที่5
18	นายสาคร สารภี	ทีมวิจัย	129 หมู่ที่1
19	น.ส.ยุพิน อมรสิน	ทีมวิจัย	37 หมู่ที่11
20	นางมลทิยา มิตรกระโทก	ทีมวิจัย	12 หมู่ที่11
21	น.ส.รัตนา หนักแน่น	ทีมวิจัย	111 หมู่ที่8
22	นางแพงศรี เชิดชัย	ทีมวิจัย	112 หมู่ที่8
23	นายสมพงษ์ ดาวเรืองรัมย์	ทีมวิจัย	57 หมู่ที่8
24	นางประยูร โยธาวงค์	ทีมวิจัย	109 หมู่ที่2
25	นางสมร คงทน	ทีมวิจัย	123 หมู่ที่8
26	น.ส.ไพจิตร ศรีบุญเรือง	ทีมวิจัย	60 หมู่ที่7
27	นางสำรอง คงทน	ทีมวิจัย	81 หมู่ที่7
28	นายอำนาจ คงทน	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่4
29	น.ส.ไอลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่4
30	นายสวรรค์ สาธุพรรณ	ทีมวิจัย	2 หมู่ที่3
31	นายเสน่ห์ แรกเรียง	ทีมวิจัย	8 หมู่ที่10
32	นายวัลชัย สระหนองห้าง	ทีมวิจัย	145 หมู่ที่ 8
33	นายพร คำหงษา	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่ 3

34	นายศรีสุวรรณ จันทะขาริ	ทีมวิจัย	94 หมู่ที่2
35	นายดุม เรืองเนตร	ทีมวิจัย	18 หมู่ที่6
36	นายวิรัตน์ คุณพาที	ทีมวิจัย	147 หมู่ที่2
37	นายทองเลี่ยม คงทน	ทีมวิจัย	51 หมู่ที่4
38	นายวิศิษฐ์ เชื้ออ่อน	ทีมวิจัย	101 หมู่ที่2
39	นายสมจิตร อะทาโส	ทีมวิจัย	104 หมู่ที่5
40	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่4
41	น.ส.หนูลำพัน เฉวียงวงศ์	ทีมวิจัย	74 หมู่ที่5
42	นายเตี้ย กงอก	ทีมวิจัย	4 หมู่ที่ 3
43	น.ส.จรินทร์ พรหมสาร	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่4
44	นางยุพิน พรหมสาร	ทีมวิจัย	152 หมู่ที่4
45	น.ส.สมภาร คงทน	ทีมวิจัย	10 หมู่ที่4
46	นางทองอินทร์ พรหมสาร	ทีมวิจัย	165 หมู่ที่4
47	นางบัวแก้ว ธรรมศิริ	ทีมวิจัย	161 หมู่ที่10
48	นายถาวร สืบสุข	ทีมวิจัย	93 หมู่ที่6
49	นางนิภารัตน์ ธรรมเที่ยง	ทีมวิจัย	136 หมู่ที่6
50	นายสมศักดิ์ กัลยาณม	ทีมวิจัย	34 หมู่ที่9
51	น.ส.จิราพร คงทน	ทีมวิจัย	53 หมู่ที่9
52	นายทวนทอง คำหงษา	ทีมวิจัย	114 หมู่ที่3
53	นายวินัย กระฉอดนอก	ทีมวิจัย	7 หมู่ที่6
54	น.ส.ปริศนา จันทะขาริ	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่9
55	นางไมล์ ทักศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่2
56	นายบิน คงทน	ทีมวิจัย	5 หมู่ที่2
57	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่9
58	นายคำพัน เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่7
59	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่3
60	นางพิกุน ประทุม	ทีมวิจัย	71หมู่ที่9
61	นางบัวลัย สายโพธิ์	ทีมวิจัย	48 หมู่ที่9
62	นายผอง วงศ์ละคร	ทีมวิจัย	127 หมู่ที่9
63	นายสุพิสิทธิ์ อินทร์ทอง	ทีมวิจัย	109 หมู่ที่7

ประกอบด้วย หัวหน้าทีมวิจัย ทีมนักวิจัยตำบลสำโรง หมู่บ้านละ 5 คน

เรื่องที่ได้รับมอบหมายจากการดำเนินงานของโครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้ง 11 หมู่บ้านดังต่อไปนี้ โจทย์คำถามในการตอบเพื่อให้แต่ละชุมชน

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุบโภคบริโภคน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

➤ บ้านเจริญ หมู่ที่ 1 นำเสนอโดย นายไสว เจริญชาติ

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านท่านเป็นอย่างไร

ลักษณะพื้นที่ของบ้านนาเจริญเป็นพื้นที่ลาดเอียงมีภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ลาดลุ่ม มีป่าชุมชนเป็นของหมู่บ้านและเป็นที่ตั้งของฝายภูเขาที่เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

2. ปัญหาชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร

- ไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งน้ำที่เพียงพอ
- มีที่ก่อสร้างฝายหรือสระน้ำ ทับซ้อนกับเขตป่าชุมชน/ป่าสงวน ไม่สามารถเสริมหรือก่อสร้างเพิ่มเติมได้
- มีการขัดแย้งในพื้นที่หรือที่จะก่อสร้าง ฝายหรือสระน้ำที่หน่วยงานราชการมีงบประมาณมาช่วยเหลือ เช่นเจ้าของพื้นที่ไม่ยอมรับการพัฒนา
- หอถังประปาไม่สูงพอ มีน้อยไม่เพียงพอ แรงดันจ่ายน้ำไม่เพียงพอ
- ขาดท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร สำหรับเกษตรกรที่ใช้น้ำจากฝายภูเขาและน้ำมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทางการเกษตรของคนในชุมชนชุมชน เปิดน้ำให้เกษตรกรใช้ติดต่อกันไม่เกินครึ่งเดือนน้ำหมด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

- มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการไม่ได้อย่างเต็มที่ เพราะมีการขัดแย้งของคนในชุมชน
- น้ำใช้เพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ (ฝายภูเขา)
- ในขณะที่เปิดน้ำมาใช้ในการเกษตรท่อส่งน้ำไม่สามารถรับ แรงดันของน้ำได้เนื่องจากเป็นท่อ PVC ขนาดบาง
- ไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำ
- มีสารเคมีไหลลงในห้วยหรือฝายไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้
- ฝายชะลอน้ำ ห้วยเหล่าน้อย ขำรุคไม่สามารถกักเก็บน้ำได้
- หอถังน้ำประปาดำไม่สามารถส่งน้ำได้ทั่วถึง

4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

- มีการจัดเวทีประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและตั้งกฎกติกาในชุมชน
- เสริมคันฝายภูเขา ขยายท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้ทั่วถึงสำหรับเกษตรกรผู้ใช้น้ำ
- เปลี่ยนท่อส่งน้ำที่บางให้มีความหนาขึ้นและแข็งแรงขึ้น เพื่อรับแรงดันของน้ำได้
- บนภูเขาไม่สามารถขุดถมท่อส่งน้ำได้จึงอยากเปลี่ยนเป็นท่อเหล็กเพื่อป้องกันไฟไหม้หรือท่อแตก
- อยากรองบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- ยกระดับหอถังให้สูงขึ้น
- แนะนำเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์เพื่อป้องกันสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ

5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภค แหล่งน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- ตั้งกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน
- จัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน
- ของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมหรือก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ

6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- เสริมคันฝายภูเขาให้สูงขึ้น

- อยากเสริมท่อนส่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง
- ซ่อมฝายท้ายเหล่าน้ำพร้อมชุดลอกคลองเพื่อจะเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตร
- สร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) ตามลำห้วยหินอ้าว ห้วยเหล่าน้ำ
- ยกระดับหอดักให้สูงขึ้น (หอดักบ้านนายสมหวัง วงศ์ฤทธิ์)

➤ บ้านนาห้าง หมู่ที่ 2

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นที่ลุ่มๆดอนๆมีลำห้วย มีภูเขา มีป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - ขาดอุปกรณ์ในการนำน้ำขึ้นมาใช้อุปโภค บริโภค
 - น้ำใต้ดินไม่พอกินพอใช้
 - แหล่งน้ำอยู่ไกลหมู่บ้านไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
 - ขาดงบประมาณบริหารจัดการน้ำ
 - พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการขุดเจาะแหล่งน้ำ เพื่อขึ้นมาใช้ในชุมชนได้อย่างพอเพียง
 - มีแหล่งน้ำธรรมชาติแต่อยู่ห่างไกลชุมชนไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนได้
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
 - ไม่สามารถที่จะรู้ปริมาณน้ำใต้ดินได้
 - มีแหล่งน้ำผิวดินที่ไม่สามารถนำมาใช้ในชุมชนได้
 - ขาดงบประมาณในการนำน้ำขึ้นมาใช้
 - ความคิดเห็นของคนในชุมชนไม่ตรงกัน ต่างคนต่างอยากได้ในพื้นที่ของตน
 - ขาดองค์ความรู้
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
 - เจาะบ่อบาดาลแต่ขาดน้ำใต้ดิน
 - หาแหล่งน้ำบนดินเพิ่ม
 - มีการขยายพื้นที่แหล่งน้ำที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น
 - จัดหาพื้นที่กักเก็บน้ำเพิ่มขึ้นอีก
6. ท่านมีแนวความคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร
 - ต้องการงบประมาณ
 - เครื่องกรองสูบน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค
 - หอดักกักเก็บน้ำเพื่อนำส่งน้ำเข้าสู่ชุมชน
 - ท่อส่งน้ำขนาดใหญ่

➤ บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นที่ราบสูงสลับที่ต่ำ มีพื้นที่ติดกับภูเขา ลาดเอียง มีลำห้วยไหลผ่านหมู่บ้านเป็นลำห้วยขนาดเล็กไม่เหมาะสมที่จะสร้างฝายได้ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นอยู่ต่ำกว่าพื้นที่การเกษตร

- ติดกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านไม่สามารถขยายพื้นที่ได้และไม่สามารถเพิ่มปริมาณการเก็บกักน้ำได้
 - น้ำไม่มีคุณภาพไม่สามารถนำมาอุปโภค บริโภคได้ เช่น ชุน ตะกอน สารเคมีตกค้าง
 - น้ำใต้ดินมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน
 - มีงบประมาณในการก่อสร้างไม่ต่อเนื่องทำให้การก่อสร้างล่าช้า
 - พื้นที่แหล่งน้ำอยู่ห่างไกลจากชุมชน
 - ขาดงบประมาณในการซื้อท่อส่งน้ำ จากฝ่ายภูเขา
 - ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ เช่นการแยกโซนให้อ่างประปาหมู่บ้าน
 - คนในชุมชนไม่เคารพกฎกติกา เช่น การใช้น้ำไม่ประหยัด ไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
1. พื้นที่
 - มีลักษณะสูงๆต่ำๆยากต่อการนำน้ำมาใช้ประโยชน์
 - ติดกับที่ทำการเกษตรของคนในชุมชนทำให้สารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำ
 2. คุณภาพของน้ำ
 - ในช่วงฤดูฝนน้ำจะขุ่น ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้
 - ถึงกรองมีคุณภาพต่ำ ทำให้กรองน้ำไม่สะอาด
 3. คน
 - ขาดจิตสำนึก ไม่เคารพกฎกติกา
 - ขาดความรับผิดชอบ
 - ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ
 4. งบประมาณต่างๆ
 - ขาดความต่อเนื่องของงบประมาณ
 - ไม่เพียงพอกับการก่อสร้าง
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
- น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ
 - เรื่องของพื้นที่แหล่งน้ำไม่สามารถขยายและเพิ่มปริมาณน้ำไม่ได้เพราะอาจท่วมพื้นที่ทางการเกษตร
 - พื้นที่ส่วนมากจะเป็นหินไม่สามารถขุดเจาะบ่อน้ำให้ลึกได้
 - อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนยากต่อการดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำ
 - งบประมาณไม่เพียงพอ
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
- เปลี่ยนท่อเมนประปาใหม่เพื่อซ่อมแซมส่วนที่อาจจะอุดตันทำให้น้ำไหลสะดวกขึ้นเพราะท่อเดิมอยู่ลึกมีตะกอนทับถม
 - พยายามนำน้ำจากฝ่ายภูเขาลงมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่
 - ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนใช้น้ำอย่างประหยัด
 - ปลุกป่าต้นน้ำ เพื่อเป็นที่กักเก็บซับน้ำไว้
 - ก่อสร้างฝายชะลอน้ำตามจุดต่างๆ
 - เข้าเวทีประชาคมแผนพัฒนาหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้
- 6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- นำน้ำจากฝายภูเขามาใช้เพื่อการเกษตรโดยใช้ระบบท่อส่งน้ำ
- เสริมคันดินเพื่อเพิ่มปริมาณเก็บกักน้ำ
- สร้างบ่อพักน้ำตามจุดต่างๆที่สำคัญ
- หางบประมาณจากแหล่งต่างๆที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ

➤ บ้านนาขาม หมู่ที่ 4

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นพื้นที่ลาดชันติดกับภูเขามีแหล่งน้ำ ใกล้เขตพื้นที่การเกษตร
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - ขาดทุนทรัพย์
 - ขาดการบริหารจัดการ
 - คณะกรรมการประสานงานไม่ต่อเนื่อง
 - ฤดูแล้งน้ำไม่เพียงพอในการอุปโภค บริโภค
 - คนในชุมชนมีข้อขัดแย้งในการใช้น้ำ
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
 - การใช้น้ำในชุมชนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน
 - คนในชุมชนยังขาดน้ำสะอาดเพื่ออุปโภค บริโภค
 - ระบบวางท่อ พื้นที่บางแห่งขุดวางท่อไม่ลึกพอ
 - ขาดงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุน
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
 - ปัญหาในการขุดวางท่อคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียสละพื้นที่
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
 - ปัจจุบันชุมชนบ้านนาขามได้มีการจัดของงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง เพื่อขุดเจาะ บ่อบาดาลเพิ่ม
 - ได้งบประมาณจากรัฐบาลชุมชนบ้านนาขามได้ขยายท่อประปาในชุมชน
 - กำลังดำเนินการติดตั้งตู้น้ำดื่มสะอาดในชุมชน
6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร
 - ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการ
 - ตั้งกฎกติกาการใช้น้ำในชุมชน
 - ดำเนินการของงบประมาณเพื่อปรับปรุงระบบท่อประปาในชุมชน
 - ดำเนินการเดินระบบท่อจากฝายวังตลาดกระจายสู่พื้นที่การเกษตร
 - มีการประชุมเพื่อวางแผนการวางระบบท่อจากแหล่งน้ำ

➤ บ้านสำโรง หมู่ที่ 5

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นพื้นที่ดอน ลาดเอียง สลับกับพื้นที่ราบสูง ดินแม่น้ำโขง
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - เป็นบ่อน้ำตื้น
 - บ่อบาดาลแบบโยก

- บ่อบาดาลผลิตน้ำประปา
 - สระน้ำผลิตน้ำประปาน้ำขุน
 - น้ำบุง (น้ำโขง)นำมาผลิตน้ำประปา
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
- ในฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้ที่เพียงพอ
 - น้ำขุน ไม่สะอาด
 - ชุมชนกระจายตัวกันอยู่ ยากต่อการบริหารจัดการ
 - ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บ
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
- ขาดงบประมาณ
 - ไม่มีพื้นที่สร้างแหล่งน้ำ
 - ปัญหาการขุดเจาะไม่เจอน้ำ
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
- เป็นบ่อน้ำตื้น แก้ไขปัญหาโดยการขุดให้ลึกกว่าเดิม
 - บ่อบาดาลแบบโยก เปลี่ยนเป็นระบบน้ำประปา
 - ปัญหาน้ำขุนแก้ไข โดยการสร้างถังตกตะกอนและถังกรองน้ำขนาดใหญ่
- 6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร
- ต้องการเพิ่มขนาดแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้มีขนาดใหญ่กว่าเดิม
 - ต้องการถังกรองน้ำขนาดใหญ่
 - ต้องการแผงโซลาร์เซลล์เพื่อลดค่าไฟฟ้า
 - ต้องการถังเก็บน้ำขนาดใหญ่
- บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6
1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
- พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มๆดอนๆและที่ราบสูง มีภูเขาถนนเขตในด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านด้านทิศตะวันตกติดกับลำห้วยสะทุง
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
- มีการขุดสระตามโครงการต่างๆที่ทางรัฐบาลให้มา
 - มีการขุดเจาะน้ำบาดาลใช้ในชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง
 - สร้างฝายชะลอน้ำตามลำห้วย จำนวน 4 จุด
 - ไม่มีการบริหารจัดการน้ำให้ถูกวิธี
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
- ขาดงบประมาณในการจัดการน้ำ
 - ขาดความเข้าใจในการใช้น้ำร่วมกัน
 - ฤดูแล้งน้ำแห้ง ฤดูฝนน้ำท่วม
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
- ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

- เจาะน้ำบาดาลเพิ่ม ให้ได้ใช้น้ำอย่างเพียงพอ
- เครื่องกรองน้ำ ขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้น้ำที่สะอาดใช้

6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน
- การใช้น้ำโดยผ่านการส่งน้ำในระบบท่อ
- ขุดเจาะน้ำใต้ดิน เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภค บริโภค

บ้านผาชัน หมู่ที่ 7

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร

พื้นที่หมู่บ้านเป็นภูเขา มีหินเยอะ เป็นที่ราบเอียงลงสู่แม่น้ำโขง ติดเขตอุทยานแห่งชาติ มีลำห้วย ป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน ดอนเจ้าปู่ ป่าช้า และเป็นดินหินเยอะ เก็บน้ำไม่อยู่

2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร

- ขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ไม่พอกิน พอใช้
- ไม่มีการบริหารจัดการน้ำในชุมชน
- ยังไม่มีงบประมาณในการจัดสรรน้ำอย่างเพียงพอ
- พื้นที่เป็นหินดาน จึงทำให้ขาดแคลนน้ำ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร

- ติดเขตอุทยานแห่งชาติ
- น้ำเป็นตะกอนเพราะว่าป่าไม้เยอะ
- ขาดงบประมาณในการจัดการน้ำ
- ปัญหาการขาดน้ำ ในการทำเกษตรอินทรีย์ยังไม่เพียงพอเพราะว่าถ้าใช้บริโภคการเพาะปลูกก็จะชะงัก

4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

- ชุมชนได้ร่วมมือกันหาแหล่งน้ำ เพื่อระดมแนวคิด
- นัดชาวบ้านมาประชุมกัน เพื่อปรึกษาแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของชุมชน
- เอาทุนของชุมชนครัวเรือนละ 100 บาท ต่อจากนั้นออกปูนคนละ 1 กระสอบ เพื่อมาทำฝาย
- เห็นชุมชนทำแบบกันดาร หน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ เช่นหน่วยงานจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล
- ได้รับงบประมาณของสส.นก (สารสนเทศ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ)

5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

- สร้างแหล่งน้ำตามลำห้วยต่างๆเพิ่ม
- สร้างฝายชะลอน้ำในชุมชน
- มีข้อมูลแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ
- มีการตั้งกฎกติกาในการใช้น้ำอุปโภค บริโภค ในชุมชน
- มีคณะกรรมการจัดการน้ำอย่างมีระบบ
- มีฝังน้ำในหมู่บ้านและเขตพื้นที่ทำการเกษตรเกือบทุกจุด

6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- สร้างโรงผลิตน้ำดื่ม บรรจุขวดในชุมชน

- มีแผนสร้างระบบชลประทาน ระบบท่อสู่พื้นที่การเกษตร
- มีแผนการพัฒนาปลูกพืชเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ที่มีความต้องการใช้น้ำน้อย (ปลูกมัน ปลูกถั่วลิสง)
- ขยายแหล่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตรให้ทั่วถึง
- มีการบริหารจัดการน้ำเป็นหลักสูตรสู่การศึกษาเพื่อการเรียนการสอน
- มีแผนการนำทฤษฎีใหม่แบบใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นพื้นที่สูงต่ำ ลาดเอียงติดเทือกเขา มีป่าชุมชน มีลำห้วย มีชลประทาน มีดอนป่าช้า ทิศตะวันออกติดภูเขา ทิศใต้ติดภูมะเขือ ทิศตะวันตกติดลำห้วยสะทุง ทิศเหนือติดแม่น้ำโขง
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - ขาดข้อมูล
 - ขาดงบประมาณ
 - ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ
 - ชาวบ้านไม่รู้จักรักการติดต่อใคร
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
 - ไม่มีฝาย
 - มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ได้
 - แหล่งน้ำมีสารเคมี มลพิษ เช่นยาฆ่าหญ้า
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
 - ไม่มีแหล่งน้ำ
 - งบประมาณ
 - ไฟฟ้าไม่เพียงพอ
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
 - หาแหล่งน้ำ
 - หางบประมาณ
 - หาหน่วยงานรับผิดชอบ
 - ประชุมประชาคมและวางแผนการดำเนินการ
6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร
 - ทำฝายชะลอน้ำทุกๆ 500 เมตร ต่อ 1 ฝาย ทุกๆลำห้วยและล่องน้ำทุกสายในหมู่บ้าน
 - ประชุมประชาคมและจัดทำแผน
 - เรียงลำดับ 1 2 3 4 ในการจัดทำแผนการดำเนินงาน

บ้านโนนศาลา หมู่ที่ 9

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
เป็นลักษณะพื้นที่แบบกระทะคว่ำ ลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก สลับกับพื้นที่สูงต่ำ ลาดชัน มีภูเขาล้อมรอบ มีป่าชุมชน ลักษณะของดินเป็นหินไม่สามารถอุ้มน้ำได้
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
 - ขาดแคลนน้ำ

- ขาดทุนทรัพย์
 - มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
- ขาดอุปกรณ์ที่จะนำน้ำขึ้นมาใช้ได้
 - ดินไม่อุ้มน้ำ
 - ขาดปัจจัยที่จำเป็นมาดำเนินการ
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
- ทุน
 - พื้นที่สาธารณะประโยชน์
 - องค์ความรู้
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง
- ค้าหาแหล่งน้ำจากใต้ดินและผิวดิน
 - สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้
 - ขอบประมาณจากหน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ
6. ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร
- นำน้ำขึ้นมาใช้ โดยวิธีการใช้เครื่องสูบน้ำผ่านกระบวนการกรองน้ำให้สะอาดขึ้น
 - ขยายหอดึงประปาเพิ่ม
 - ขุดเจาะบ่อน้ำใต้ดินเพิ่มอีกเพื่อให้สามารถนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภคให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน
 - การใช้น้ำโดยผ่านกระบวนการระบบท่อส่งน้ำให้ทั่วถึงทั้งชุมชน
- บ้านน้ำคำ หมู่ที่ 10
1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร
- เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลาดเอียง ที่ดอน ติดภูเขา มีทั้งดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียว
2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร
- เป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ
 - ไม่มีงบประมาณในการพัฒนา (จากภาครัฐมาสนับสนุน)
 - บ่อน้ำประปาในชุมชนน้ำ ขาดบ่อ
 - ระบบวางท่อประปาบางแห่งวางท่อไม่ลึก
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
- ชัมเมอร์สเสียบ่อย
 - บางครัวเรือนไม่มีเงินจ่ายค่าน้ำ
 - ขาดแหล่งน้ำด้านการเกษตรในฤดูแล้ง
 - แหล่งน้ำอุปโภค บริโภคไม่เพียงพอ
4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง
- ไม่มีงบประมาณในการก่อสร้าง
 - พื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวน
5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาหน้าอุปโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

- เปลี่ยนท่อเมนประปาหมู่บ้าน
- ขุดบ่อประปาเพิ่ม

6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- อยากมีทีมงานในการบริหารจัดการชุมชน
- มีกฎกติกาการใช้น้ำในชุมชน
- สร้างแหล่งน้ำผิวดิน
- สร้างบ่อประปาเพิ่มในชุมชน
- ติดตั้งเครื่องกรองน้ำประปาหมู่บ้าน

บ้านสะเอิงทอง หมู่ที่ 11

1. ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านของท่านเป็นอย่างไร

เป็นพื้นที่ติดอุทยานแห่งชาติ มีภูเขาล้อมรอบ เป็นพื้นที่ลาดชันไม่สม่ำเสมอ ดินปนหินไม่อุ้มน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหิน

2. ปัญหาในชุมชนของท่านในการพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตเป็นอย่างไร

- มีอุปสรรคในการทำแหล่งกักเก็บน้ำ เนื่องจากเป็นเขาอุทยานแห่งชาติ
- เป็นพื้นที่ลาดชันเวลาฝนตกกระแสน้ำป่าไหลเชี่ยว เกิดการเซาะพังทลายของหน้าดิน
- ไม่มีข้อมูล แบบแผนในการจัดเก็บข้อมูล

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำในชุมชนของท่านมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร

- ไฟฟ้าเสียบ่อย ทำให้ซัมเมอร์สเสียบ่อย
- ขาดแคลนน้ำในการเกษตรเพราะไม่มีที่กักเก็บน้ำ

4. ข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาหน้าอุบโภคบริโภคในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง

- มีพื้นที่ในการดำเนินการ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะติดเขตอุทยานแห่งชาติ

5. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาน้ำอุบโภค บริโภคแหล่งน้ำในชุมชนอย่างไรบ้าง

- มีการปรับเปลี่ยนท่อเมนในหมู่บ้าน
- แนะนำให้ชาวบ้านในชุมชนดูแลมิเตอร์น้ำอย่างสม่ำเสมอ
- มีการล้างทำความสะอาดถังกักน้ำ

6.ท่านมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งน้ำการจัดการน้ำในชุมชนของท่านอย่างไร

- ขุดลอก คูคลอง
- ขุดสระในไร่นาเพื่อการเกษตร

สรุป ข้อมูลที่ได้จากตัวแทนของชุมชนที่ได้นำเสนอถึงสภาพของปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

กิจกรรมที่4 การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลลำโรง
ดำเนินการเมื่อวันที่ 6ก.ย.61
ที่ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง หมู่ที่2 ตำบลลำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด จำนวน 8 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่4
6	นางไมล์ ทัดศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่2
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9
8	น.ส.ไอลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่4

ประกอบด้วยหัวหน้าทีมวิจัยและทีมวิจัยตำบลลำโรง วัดดูประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำในระดับท้องถิ่นของตำบลลำโรงและขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลลำโรง โดยมีวิธีทำความเข้าใจรายละเอียดโครงการร่วมกัน แบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย ระดมแนวความคิดของแต่ละคนในทีม แบ่งหน้าที่เพื่อทบทวนความรู้ในการบริหารจัดการน้ำของแต่ละชุมชนในเขตตำบลลำโรง ซึ่งได้แผนระดม

แนวคิดการทำงานวิจัยและได้แนวทางการทำงานที่มวิจัย ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมความคิดของทีมวิจัยและมีพื้นฐานการทำงานวิจัยมาก่อน

การแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย ,วิทยากร	
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	วิทยากร	
3	นายสมัย เหล่ามา	พิธีกร, วิทยากร	
4	นายธีรภัทร คุณพาที	งานเอกสาร ,ปฏิคม	
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	เหรียญญิก	
6	นางไมล์ ทศน์ศรี	ช่วยงานทั่วไป	
7	น.ส.ปริศนา จันทะขาริ	งานเอกสาร	
8	น.ส.ไกลวรรณ ทาทอง	ช่วยงานทั่วไป	

กิจกรรมที่ 5 ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลสำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น

ดำเนินการเมื่อ วันที่ 24 ตุลาคม 2561

ลงพื้นที่บ้านนาหว้า ที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า หมู่ที่3 ตำบลสำโรง อำเภอโศกโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ ทีมวิจัยจำนวน 8 คน ชาวบ้านนาหว้า จำนวน 80 คน รวมมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 88 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2

2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
6	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่ 2
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9
8	น.ส.ไกลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่ 4

ประกอบด้วยทีมวิจัยและชาวบ้านนาหว้า เพื่อคัดเลือกทีมวิจัยชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาเพื่อที่จะทำงานวิจัยในชุมชน อธิบายการเขียนโครงการชี้แจงการเขียนโครงการวิจัย โดยมีการประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการเข้ามาทำงานของทีมวิจัยรับฟังปัญหาที่ชุมชนต้องการที่จะทำงานวิจัยร่วมกับทีมงานวิจัย คัดเลือกทีมวิจัยชุมชนซึ่งได้ทีมวิจัยชุมชนจำนวน 17 คน ได้หัวข้อวิจัยของชุมชน ร่างเสนอโครงการ ได้ปัญหาความต้องการของโครงการวัตถุประสงค์แนวทางที่ต้องการแก้ไขการบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากความต้องการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการใช้ข้อมูลวิจัยเป็นหลักจากการข้อมูลพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน

เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2561 ลงพื้นที่บ้านร่องคันแยง ที่ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลลำโรง อำเภอฟิโรทัย จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมดังนี้ ทีมวิจัย จำนวน 8 คน ชาวบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 จำนวน 59 คน และชาวบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 จำนวน 65 คน รวมมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด จำนวน 131 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
6	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่ 2
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9
8	น.ส.ไกลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่ 4
9	นายสริต คำหงษา	ชาวบ้าน	24 หมู่ที่ 6
10	นายถาวร สืบสุข	ชาวบ้าน	93 หมู่ที่ 6
11	นายวินัย กระฉอดนอก	ชาวบ้าน	7 หมู่ที่ 6
12	นายดุม เรืองเนตร	ชาวบ้าน	18 หมู่ที่ 6
13	นางสุวรรณี คำหงษา	ชาวบ้าน	56 หมู่ที่ 6
14	นายประวิทย์ คำหงษา	ชาวบ้าน	46 หมู่ที่ 6
15	นางเพชรินทร์ ใจแสน	ชาวบ้าน	90 หมู่ที่ 6
16	น.ส.เพชรินทร์ คงทน	ชาวบ้าน	104 หมู่ที่ 6
17	นางหนูผาด คำหงษา	ชาวบ้าน	174 หมู่ที่ 6
18	นางกำไร เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	133 หมู่ที่ 6
19	น.ส.มณีวรรณ คำหงษา	ชาวบ้าน	34 หมู่ที่ 6
20	นางบุญชอบ เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	8 หมู่ที่ 6

21	น.ส.ดารุณี คำสุข	ชาวบ้าน	151 หมู่ที่ 6
22	นางนันทิยา มณีเลิศ	ชาวบ้าน	159 หมู่ที่ 6
23	นางบุญล้อม เจริญชาติ	ชาวบ้าน	32 หมู่ที่ 6
24	นางลำเรียง คงทน	ชาวบ้าน	64 หมู่ที่ 6
25	นางริน เปทานคร	ชาวบ้าน	144 หมู่ที่ 6
26	นางพัชรินทร์ บุญสะอาด	ชาวบ้าน	77 หมู่ที่ 6
27	นางแตงอ่อน เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	105 หมู่ที่ 6
28	น.ส.นันทิตา คำหงษา	ชาวบ้าน	139 หมู่ที่ 6
29	นางทับทิม คงทน	ชาวบ้าน	134 หมู่ที่ 6
30	นางสิน ชื่นชม	ชาวบ้าน	13 หมู่ที่ 6
31	นางนิจดา สืบสุข	ชาวบ้าน	138 หมู่ที่ 6
32	นางกันหา สืบสุข	ชาวบ้าน	19 หมู่ที่ 6
33	นางแก้วมณี ทัพธานี	ชาวบ้าน	31 หมู่ที่ 6
34	ประจบ	ชาวบ้าน	16 หมู่ที่ 6
35	นางกิ่งแก้ว คำหงษา	ชาวบ้าน	92 หมู่ที่ 6
36	นายเดช คงทน	ชาวบ้าน	28 หมู่ที่ 6
37	นายบุญกอง มณีเลิศ	ชาวบ้าน	14 หมู่ที่ 6
38	นายพีละ สุทธิชาติ	ชาวบ้าน	63 หมู่ที่ 6
39	นางสมใจ เหลาแดง	ชาวบ้าน	70 หมู่ที่ 6
40	นางยุภาภรณ์ มีทอง	ชาวบ้าน	97 หมู่ที่ 6
41	นางรจนา ภูงาม	ชาวบ้าน	160 หมู่ที่ 6
42	นางนิยม มงคุณพล	ชาวบ้าน	150 หมู่ที่ 6
43	นางทิพวรรณ มงคล	ชาวบ้าน	117 หมู่ที่ 6
44	น.ส.ประภาวรรณ สุทธิชาติ	ชาวบ้าน	103 หมู่ที่ 6
45	นางหนูทอง	ชาวบ้าน	173 หมู่ที่ 6
46	นางคำ บรรดิราช	ชาวบ้าน	59 หมู่ที่ 6
47	นางกำไร เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	133 หมู่ที่ 6
48	นางยุวดี คงทน	ชาวบ้าน	41 หมู่ที่ 6
49	นางลุน คำหงษา	ชาวบ้าน	42 หมู่ที่ 6
50	นางเรียน คำหงษา	ชาวบ้าน	1 หมู่ที่ 6
51	นางระยอม อานนท์	ชาวบ้าน	146 หมู่ที่ 6
52	นางบุญหนา คำหงเศ	ชาวบ้าน	72 หมู่ที่ 6
53	นายดำรง จันทรจิ่ง	ชาวบ้าน	20 หมู่ที่ 6
54	นางมณีวรรณ คำสุข	ชาวบ้าน	139 หมู่ที่ 6
55	น.ส.ดาววิทย์ คำใบ	ชาวบ้าน	116 หมู่ที่ 6
56	นางรัชมี เจริญชาติ	ชาวบ้าน	52 หมู่ที่ 6
57	นางอมรสิน คำหงษา	ชาวบ้าน	127 หมู่ที่ 6
58	นางไพฑูรย์ สุทธิชาติ	ชาวบ้าน	114 หมู่ที่ 6

59	น.ส.พัฒนา กลางเมือง	ชาวบ้าน	81 หมู่ที่ 6
60	น.ส.นิภารัตน์ ธรรมเที่ยง	ชาวบ้าน	136 หมู่ที่ 6
61	นางเนาวรัตน์ เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	147 หมู่ที่ 6
62	นางประพิศ เรืองเนตร	ชาวบ้าน	27 หมู่ที่ 6
63	นายสวัสดิ์ พานิช	ชาวบ้าน	135 หมู่ที่ 6
64	น.ส.จวง เชิดไชย	ชาวบ้าน	14 หมู่ที่ 6
65	นายวรธั คำหงษา	ชาวบ้าน	17 หมู่ที่ 6
66	นางมุข สงหิโต	ชาวบ้าน	62 หมู่ที่ 6
67	น.ส.สุดาวรรณ บรรตติราช	ชาวบ้าน	3 หมู่ที่ 8
68	น.ส.รัตนา หนักแน่น	ชาวบ้าน	111 หมู่ที่ 8
69	นางสมพิศ เจริญชาติ	ชาวบ้าน	31 หมู่ที่ 8
70	น.ส.ทิพยา บุษผาธา	ชาวบ้าน	1 หมู่ที่ 8
71	น.ส.วิดา คำหงษา	ชาวบ้าน	41 หมู่ที่ 8
72	น.ส.ลำพรรณ มะลิซึ้ง	ชาวบ้าน	151 หมู่ที่ 8
73	น.ส.ลัดดาวัลย์ บรรตติราช	ชาวบ้าน	237 หมู่ที่ 8
74	นางแพงศรี เชิดชัย	ชาวบ้าน	112 หมู่ที่ 8
75	น.ส.สุขสันต์ อุบโภาค	ชาวบ้าน	134 หมู่ที่ 8
76	น.ส.เทียมจันทร์ เจริญชาติ	ชาวบ้าน	218 หมู่ที่ 8
77	น.ส.นภาพร นิลศรี	ชาวบ้าน	26 หมู่ที่ 8
78	น.ส.ปติณญา คำหงษา	ชาวบ้าน	225 หมู่ที่ 8
79	นายทองมา คำหงษา	ชาวบ้าน	103 หมู่ที่ 8
80	นายสมพงษ์ ดาวเรืองรัมย์	ชาวบ้าน	57 หมู่ที่ 8
81	น.ส.เยาวรัตน์ พัวแดง	อสม.	33 หมู่ที่ 8
82	นางวงเดือน เรืองเนตร	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	223 หมู่ที่ 8
83	นางดรุณี ทองแสน	ชาวบ้าน	96 หมู่ที่ 8
84	นางสมร คงทน	ชาวบ้าน	123 หมู่ที่ 8
85	น.ส.บังอร เทพจิตร	ชาวบ้าน	222 หมู่ที่ 8
86	นางถอย สุทธิชาติ	ชาวบ้าน	72 หมู่ที่ 8
87	นายวัลชัย สระหนองห้าง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	145 หมู่ที่ 8
88	นายทองมา คำหงษา	ผู้ใหญ่บ้าน	103 หมู่ที่ 8
89	นางสมจิต ภาระเวช	ชาวบ้าน	109 หมู่ที่ 8
90	นางทองมี งอกสุข	ชาวบ้าน	130 หมู่ที่ 8
91	นายสายคำ แววงศ์	ชาวบ้าน	132 หมู่ที่ 8
92	นายทองใส นาคทอง	ชาวบ้าน	139 หมู่ที่ 8
93	นางบำเพ็ญ เรืองเนตร	ชาวบ้าน	93 หมู่ที่ 8
94	นางก้น เจริญชาติ	ชาวบ้าน	122 หมู่ที่ 8
95	นางคำภา สีเหล็ก	ชาวบ้าน	153 หมู่ที่ 8
96	นางพิน พิมพ์นนท์	ชาวบ้าน	76 หมู่ที่ 8

97	นางฉันทน์ แก้วเนตร	ชาวบ้าน	18 หมู่ที่ 8
98	นางคำตัน ดวงกล้า	ชาวบ้าน	72 หมู่ที่ 8
99	นางทองใบ ช้างศาล	ชาวบ้าน	56 หมู่ที่ 8
100	นางวารีย์ บุปผาธา	ชาวบ้าน	12 หมู่ที่ 8
101	นางหนูกรณ์ บุปผาธา	ชาวบ้าน	11 หมู่ที่ 8
102	นายสอ วงเคน	ชาวบ้าน	13 หมู่ที่ 8
103	นายแจ๊ะ ศิริลาภ	ชาวบ้าน	7 หมู่ที่ 8
104	นายไหว เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	68 หมู่ที่ 8
105	นายวรการ บุปผาธา	ชาวบ้าน	86 หมู่ที่ 8
106	นางไหว เรืองเนตร	ชาวบ้าน	7 หมู่ที่ 8
107	นายประจวบ แสนตลาด	ชาวบ้าน	104 หมู่ที่ 8
108	นายสุข บรรตติราช	ชาวบ้าน	81 หมู่ที่ 8
109	นายผัน คำหงษา	ชาวบ้าน	70 หมู่ที่ 8
110	นายสามารถ จันทขารี	ชาวบ้าน	136 หมู่ที่ 8
111	นางเตียง กลางเมือง	ชาวบ้าน	39 หมู่ที่ 8
112	นายเกื้อ เจริญชาติ	ชาวบ้าน	43 หมู่ที่ 8
113	นายดอน คำหงษา	ชาวบ้าน	47 หมู่ที่ 8
114	นางบังอร เจริญชาติ	ชาวบ้าน	107 หมู่ที่ 8
115	นางอำพร หนักแน่น	ชาวบ้าน	111 หมู่ที่ 8
116	นางอุทร เรืองเนตร	ชาวบ้าน	5 หมู่ที่ 8
117	นางลำไผ คำหงษา	ชาวบ้าน	4 หมู่ที่ 8
118	นายสวัสดิ์ บันตติราช	ชาวบ้าน	3 หมู่ที่ 8
119	นายน้อม นาแพง	ชาวบ้าน	74 หมู่ที่ 8
120	นางดวงใจ เมืองทอง	ชาวบ้าน	95 หมู่ที่ 8
121	นายนิราศ ทองแสน	ชาวบ้าน	6 หมู่ที่ 8
122	นายวินัย แก้วเนตร	ชาวบ้าน	36 หมู่ที่ 8
123	นางจันทา แววงศ์	ชาวบ้าน	58 หมู่ที่ 8
124	นางมาไล เรืองเนตร	ชาวบ้าน	19 หมู่ที่ 8
125	นางสงค์ พัวแดง	ชาวบ้าน	15 หมู่ที่ 8
126	นายประมวล รุขจันทร์	ชาวบ้าน	169 หมู่ที่ 8
127	นายวิชัย เรืองเนตร	ชาวบ้าน	62 หมู่ที่ 8
128	นางนงค์ เฉวียงวงศ์	ชาวบ้าน	34 หมู่ที่ 8
129	นายสา คงทน	ชาวบ้าน	98 หมู่ที่ 8
130	นางบุญสว่าง สายบุตรดี	ชาวบ้าน	142 หมู่ที่ 8
131	นายอันตา จันทรสีบ	ชาวบ้าน	42 หมู่ที่ 8

ประกอบด้วยทีมวิจัยและชาวบ้านร้องคัดค้านและชาวบ้านร้องคัดค้านน้อย เพื่อคัดเลือกทีมวิจัยชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาเพื่อที่จะทำงานวิจัยในชุมชน อธิบายการเขียนโครงการชี้แจงการเขียนโครงการวิจัย โดยมีการ

ประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงการเข้ามาทำงานของทีมวิจัยรับฟังปัญหาที่ชุมชนต้องการที่จะทำงานวิจัยร่วมกับทีมงานวิจัย คัดเลือกทีมวิจัยชุมชนซึ่งได้ทีมวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงหมู่ที่ 6 จำนวน 12 คน คัดเลือกทีมวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 จำนวน 21 คน ได้หัวข้อวิจัยของชุมชน ร่างเสนอโครงการ ได้ปัญหาความต้องการของโครงการ วัตถุประสงค์แนวทางที่ต้องการแก้ไขการบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากความต้องการแก้ไขปัญหของชุมชนโดยการใช้ข้อมูลวิจัยเป็นหลักจากการข้อมูลพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561 ลงพื้นที่เป้าหมายบ้านนาหว้า

ที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

มีผู้เข้าร่วมดังนี้ทีมวิจัย จำนวน 8 คน และทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าจำนวน 17 คน รวมทั้งหมด 25 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 หมู่ที่ 2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 หมู่ที่ 7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 หมู่ที่ 9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 หมู่ที่ 3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 หมู่ที่ 4
6	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 หมู่ที่ 2
7	น.ส.ปริศนา จันทะชาลี	ทีมวิจัย	15 หมู่ที่ 9
8	น.ส.ไอลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 หมู่ที่ 4
9	นายทอง เจริญชาติ	ทีมวิจัย	25 หมู่ที่ 3
10	นายเพลิน นานาว้า	หัวหน้าทีมวิจัย	249 หมู่ที่ 3

11	นางนิตติภรณ์ อ้วนโคตร	ทีมวิจัย	217 หมู่ที่ 3
12	นายบัวลา ภาระเวช	ทีมวิจัย	42 หมู่ที่ 3
13	นางเพ็ญ สมอ่อน	ทีมวิจัย	67 หมู่ที่ 3
14	นายพร คำหงษา	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่ 3
15	นายสวรรค์ สาธุพรรณ	ทีมวิจัย	2 หมู่ที่ 3
16	นางคิด เจริญชาติ	ทีมวิจัย	89 หมู่ที่ 3
17	นางจันทา พันธยา	ทีมวิจัย	195 หมู่ที่ 3
18	น.ส.ไกรวัลย์ ชันกุ	ทีมวิจัย	136 หมู่ที่ 3
19	น.ส.สุพิช ภูงอก	ทีมวิจัย	149 หมู่ที่ 3
20	นายกลชัย คุณพาที	ทีมวิจัย	180 หมู่ที่ 3
21	นายทวนทอง คำหงษา	ทีมวิจัย	144 หมู่ที่ 3
22	นายเตียง ภูงอก	ทีมวิจัย	11 หมู่ที่ 3
23	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	55 หมู่ที่ 3
24	นางจรรยา พิลาคุณ	ทีมวิจัย	82 หมู่ที่ 3
25	นายอำคา คงทน	ทีมวิจัย	120 หมู่ที่ 3

เพื่อพัฒนาโจทย์งานวิจัย ทำความเข้าใจหลักการการทำงานวิจัยให้กับทีมวิจัยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการเขียนโครงการงานวิจัยและหลักการเขียนโครงการ วัตถุประสงค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำชุมชน ซึ่งทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าได้ยกปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขเพื่อเสนอเป็นชื่อโครงการเพื่อต้องการหาคำตอบกับปัญหาของชุมชนและได้เขียนโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการแนวทางการจัดการแก้ไข การบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากทีมวิจัยชุมชนเข้าใจหลักการเขียนโครงการที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาของชุมชนและเกิดจากทีมวิจัยตำบลสำโรงได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยชุมชนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2561 ที่ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยง บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ลงพื้นที่บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี และบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมครั้งนี้ทีมวิจัย จำนวน 8 คน และทีมวิจัยชุมชนบ้านร่องคันแยงจำนวน 11 คน และทีมวิจัยบ้านร่องคันแยงน้อย จำนวน 21 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 ม.2
2	นายคำพันธ์ เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 ม.7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43 ม.9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 ม.3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 ม.4
6	น.ส.ไกรวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 ม.4
7	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 ม.9
8	นางไมล์ ทัดศรี	ทีมวิจัย	108 ม.2
9	น.ส.เพชรินทร์ คงทน	ทีมวิจัย	104 ม.6
10	นางเพชรินทร์ ใจแสน	ทีมวิจัย	90 ม.6
11	นายประวิทย์ คำหงษา	ทีมวิจัย	46 ม.6
12	นายคุม เรื่องเนตร	ทีมวิจัย	18 ม.6
13	นายสริต คำหงษา	ทีมวิจัย	24 ม.6
14	นางกำไร เฉยวงค์	ทีมวิจัย	133 ม.6

15	นางหนูผาด คำหงษา	ทีมวิจัย	174 ม.6
16	นางสุวรรณี คำหงษา	ทีมวิจัย	56 ม.6
17	นายถาวร สืบสุข	ทีมวิจัย	93 ม.6
18	น.ส.มณีวรรณ คำหงษา	ทีมวิจัย	34 ม.6
19	นายวินัย กระฉอดนอก	ทีมวิจัย	7 ม.6
20	นางแพงศรี เชิดชัย	ทีมวิจัย	112 ม.8
21	นางสมร คงทน	ทีมวิจัย	123 ม.8
22	น.ส.สุดาวรรณ คงทน	ทีมวิจัย	3 ม.8
23	น.ส.รัตนา หนักแน่น	ทีมวิจัย	111 ม.8
24	น.ส.ลัดดาวัลย์ บรรดิราช	ทีมวิจัย	237 ม.8
25	น.ส.เยาวรัตน์ พัวแดง	หัวหน้าทีมวิจัย	33 ม.8
26	น.ส.ปติญา คำหงษา	ทีมวิจัย	225 ม.8
27	น.ส.เทียมจันทร์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	218 ม.8
28	น.ส.ทิพย์ บุปผา	ทีมวิจัย	1 ม.8
29	น.ส.สุขสันต์ อุบโศ	ทีมวิจัย	134 ม.8
30	นายสมพงษ์ ดาวเรืองรัมย์	ทีมวิจัย	57 ม.8
31	น.ส.บังอร เทพจิตร	ทีมวิจัย	222 ม.8
32	น.ส.ลำพวรรณ มะลิซึ้ง	ทีมวิจัย	151 ม.8
33	น.ส.วิดา คำหงษา	ทีมวิจัย	41 ม.8
34	นางสมพิศ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	31 ม.8
35	น.ส.นภาพร นิลศรี	ทีมวิจัย	26 ม.8
36	นางถอย สุทธิชาติ	ทีมวิจัย	72 ม.8
37	นางวงเดือน เรืองเนตร	ทีมวิจัย	223 ม.8
38	นายวัลชัย สระหนองห้าง	ทีมวิจัย	145 ม.8
39	นายทองมา คำหงษา	ทีมวิจัย	103 ม.8
40	นางดรุณี ทองแสน	ทีมวิจัย	96 ม.8

เพื่อพัฒนาวิทยะงานวิจัย ทำความเข้าใจหลักการการทำงานวิจัยให้กับทีมวิจัยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการเขียนโครงการงานวิจัยและหลักการเขียนโครงการ วัตถุประสงค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการแก้ปัญหาการจัดการน้ำชุมชน ซึ่งทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้าได้ยกปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไขเพื่อเสนอเป็นชื่อโครงการเพื่อต้องการหาคำตอบกับปัญหาของชุมชนและได้เขียนโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการแนวทางที่ต้องการแก้ไข การบริหารจัดการน้ำชุมชน เกิดจากทีมวิจัยชุมชนเข้าใจหลักการเขียนโครงการที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหของชุมชนและเกิดจากทีมวิจัยตำบลสำโรงได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยชุมชนได้อย่างชัดเจน และต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562 ที่ศาลาประชาคมบ้านนาห้าง หมู่ที่2 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยทีมวิจัยตำบลสำโรง จำนวน 8 คน ทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 17 คน ทีมวิจัยบ้านร่องคันแยง หมู่ที่6 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 11 คน และทีมวิจัยบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 21 คน รวมทั้งหมด 57 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 ม.2
2	นายคำพัน เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 ม.7
3	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43ม.9
4	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 ม.3
5	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 ม.4
6	น.ส.ไกรวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 ม.4
7	น.ส.ปริศนา จันทะขาริ	ทีมวิจัย	15 ม.9
8	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 ม.2
9	น.ส.เพชรินทร์ คงทน	ทีมวิจัย	104 ม.6
10	นางเพชรินทร์ ใจแสน	ทีมวิจัย	90 ม.6
11	นายประวิทย์ คำหงษา	ทีมวิจัย	46 ม.6
12	นายคุม เรืองเนตร	ทีมวิจัย	18 ม.6
13	นายสริต คำหงษา	ทีมวิจัย	24 ม.6

14	นางกำไร เฉวียงวงศ์	ทีมวิจัย	133 ม.6
15	นางหนูผาด คำหงษา	ทีมวิจัย	174 ม.6
16	นางสุวรรณี คำหงษา	ทีมวิจัย	56 ม.6
17	นายถาวร สืบสุข	ทีมวิจัย	93 ม.6
18	น.ส.มณีวรรณ คำหงษา	ทีมวิจัย	34 ม.6
19	นายวินัย กระฉอดนอก	ทีมวิจัย	7 ม.6
20	นางแพงศรี เชิดชัย	ทีมวิจัย	112 ม.8
21	นางสมร คงทน	ทีมวิจัย	123 ม.8
22	น.ส.สุดาวรรณ คงทน	ทีมวิจัย	3 ม.8
23	น.ส.รัตนา หนักแน่น	ทีมวิจัย	111 ม.8
24	น.ส.ลัดดาวัลย์ บรรดิราช	ทีมวิจัย	237 ม.8
25	น.ส.เยาวรัตน์ พัวแดง	หัวหน้าทีมวิจัย	33 ม.8
26	น.ส.ปติญา คำหงษา	ทีมวิจัย	225 ม.8
27	น.ส.เทียมจันทร์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	218 ม.8
28	น.ส.ทิพยา บุปผา	ทีมวิจัย	1 ม.8
29	น.ส.สุขสันต์ อุบโศ	ทีมวิจัย	134 ม.8
30	นายสมพงษ์ ดาวเรืองรัมย์	ทีมวิจัย	57 ม.8
31	น.ส.บังอร เทพจิตร	ทีมวิจัย	222 ม.8
32	น.ส.ลำพรรณ มะลิซึ้ง	ทีมวิจัย	151 ม.8
33	น.ส.วิดา คำหงษา	ทีมวิจัย	41 ม.8
34	นางสมพิศ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	31 ม.8
35	น.ส.นภาพร นิลศรี	ทีมวิจัย	26 ม.8
36	นางถอย สุทธิชาติ	ทีมวิจัย	72 ม.8
37	นางวงเดือน เรืองเนตร	ทีมวิจัย	223 ม.8
38	นายวัลชัย สระหนองห้าง	ทีมวิจัย	145 ม.8
39	นายทองมา คำหงษา	ทีมวิจัย	103 ม.8
40	นางตรุณี ทองแสน	ทีมวิจัย	96 ม.8
41	นายทอง เจริญชาติ	ทีมวิจัย	25 หมู่ที่ 3
42	นายเพลิน นาหว่า	หัวหน้าทีมวิจัย	249 หมู่ที่ 3
43	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	ทีมวิจัย	217 หมู่ที่ 3
44	นายบัวลา ภาระเวช	ทีมวิจัย	42 หมู่ที่ 3
45	นางเพียง สมอ่อน	ทีมวิจัย	67 หมู่ที่ 3
46	นายพร คำหงษา	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่ 3
47	นายสวรรณ สาธุพรรณ	ทีมวิจัย	2 หมู่ที่ 3
48	นางคิด เจริญชาติ	ทีมวิจัย	89 หมู่ที่ 3
49	นางจันทา พันธูยา	ทีมวิจัย	195 หมู่ที่ 3
50	น.ส.ไกรวัลย์ ชันกุ	ทีมวิจัย	136 หมู่ที่ 3
51	น.ส.สุพิช ภูงอก	ทีมวิจัย	149 หมู่ที่ 3

52	นายกลชัย คุณพาทิ	ทีมวิจัย	180 หมู่ที่ 3
53	นายทวนทอง คำหงษา	ทีมวิจัย	144 หมู่ที่ 3
54	นายเตี้ย ภูงอก	ทีมวิจัย	11 หมู่ที่ 3
55	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	55 หมู่ที่ 3
56	นางจรรยา พิลาคูณ	ทีมวิจัย	82 หมู่ที่ 3
57	นายอำคา คงทน	ทีมวิจัย	120 หมู่ที่ 3

เพื่อคัดกรองโครงการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้ถูกต้องเหมาะสมกับชุมชน โดยวิธีการแนะนำแนวทางการเขียนโครงการแก้ไขเพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของชุมชน ซึ่งทีมวิจัยชุมชนได้เข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเขียนโครงการและได้แก้ไขโครงการให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมสอดคล้องกับข้อมูล ชัดเจน หลากหลาย เพราะทีมวิจัยชุมชนเข้าใจกับคำแนะนำที่ทีมวิจัยระดับตำบลสำโรงแนะนำเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของโครงการและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 ที่ศาลาประชาคม บ้านนาห้าง หมู่ที่2 ตำบลสำโรง อำเภोध์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ทีมวิจัยตำบลสำโรง จำนวน 8คน ได้ประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการของพื้นที่เป้าหมายทั้ง3 ชุมชน ได้แก่ บ้านนาหว้า หมู่ที่3 บ้านร่องคันแยง หมู่ที่6 และบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่8 ตำบลสำโรง อำเภोध์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1	นายเพลิน นานาหว้า	หัวหน้าทีมวิจัย	249 หมู่ที่ 3
2	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	ทีมวิจัย	217 หมู่ที่ 3
3	นายบัวลา ภาระเวช	ทีมวิจัย	42 หมู่ที่ 3
4	นางเพียง สมอ่อน	ทีมวิจัย	67 หมู่ที่ 3
5	นายพร คำหงษา	ทีมวิจัย	62 หมู่ที่ 3
6	นายสวรรค์ สารพรรณ	ทีมวิจัย	2 หมู่ที่ 3
7	นางคิด เจริญชาติ	ทีมวิจัย	89 หมู่ที่ 3
8	นางจันทา พันธูยา	ทีมวิจัย	195 หมู่ที่ 3
9	น.ส.ไกรวัลย์ ชื่นกุ	ทีมวิจัย	136 หมู่ที่ 3
10	น.ส.สุพิช ภูงอก	ทีมวิจัย	149 หมู่ที่ 3
11	นายกลชัย คุณพาทิ	ทีมวิจัย	180 หมู่ที่ 3
12	นายทวนทอง คำหงษา	ทีมวิจัย	144 หมู่ที่ 3
13	นายเตี้ย ภูงอก	ทีมวิจัย	11 หมู่ที่ 3
14	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	55 หมู่ที่ 3
15	นางจรรยา พิลาคูณ	ทีมวิจัย	82 หมู่ที่ 3
16	นายอำคา คงทน	ทีมวิจัย	120 หมู่ที่ 3
17	นางแพงศรี เชิดชัย	ทีมวิจัย	112 ม.8
18	นางสมร คงทน	ทีมวิจัย	123 ม.8
19	น.ส.สุดาวรรณ คงทน	ทีมวิจัย	3 ม.8
20	น.ส.รัตน หนักแน่น	ทีมวิจัย	111 ม.8

21	น.ส.ลัดดาวัลย์ บรรดิราช	ทีมวิจัย	237 ม.8
22	น.ส.เยาวรัตน์ พัวแดง	หัวหน้าทีมวิจัย	33 ม.8
23	น.ส.ปติญา คำหงษา	ทีมวิจัย	225 ม.8
24	น.ส.เทียมจันทร์ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	218 ม.8
25	น.ส.ทิพย์ยา บุปผาภา	ทีมวิจัย	1 ม.8
26	น.ส.สุขสันต์ อุบโศก	ทีมวิจัย	134 ม.8
27	นายสมพงษ์ ดาวเรืองรัมย์	ทีมวิจัย	57 ม.8
28	น.ส.บังอร เทพจิตร	ทีมวิจัย	222 ม.8
29	น.ส.ลำพวรรณ มะลิซึ้ง	ทีมวิจัย	151 ม.8
30	น.ส.วิดา คำหงษา	ทีมวิจัย	41 ม.8
31	นางสมพิศ เจริญชาติ	ทีมวิจัย	31 ม.8
32	น.ส.นภาพร นิลศรี	ทีมวิจัย	26 ม.8
33	นางถอย สุทธิชาติ	ทีมวิจัย	72 ม.8
34	นางวงเดือน เรืองเนตร	ทีมวิจัย	223 ม.8
35	นายวัลชัย สระหนองห้าง	ทีมวิจัย	145 ม.8
36	นายทองมา คำหงษา	ทีมวิจัย	103 ม.8
37	นางดรุณี ทองแสน	ทีมวิจัย	96 ม.8
38	นายทอง เจริญชาติ	ทีมวิจัย	25 หมู่ที่ 3
39	นายบิน คงทน	หัวหน้าทีมวิจัย	5 ม.2
40	นายคำพัน เชิดไชย	ทีมวิจัย	90 ม.7
41	นายสมัย เหล่ามา	ทีมวิจัย	43ม.9
42	นายธีรภัทร คุณพาที	ทีมวิจัย	241 ม.3
43	น.ส.ปาริชาติ พรหมสาร	ทีมวิจัย	140 ม.4
44	น.ส.ไอลวรรณ ทาทอง	ทีมวิจัย	106 ม.4
45	น.ส.ปริศนา จันทะขารี	ทีมวิจัย	15 ม.9
46	นางไมล์ ทศน์ศรี	ทีมวิจัย	108 ม.2
47	น.ส.เพชรินทร์ คงทน	ทีมวิจัย	104 ม.6
48	นางเพชรินทร์ ใจแสน	ทีมวิจัย	90 ม.6
49	นายประวิทย์ คำหงษา	ทีมวิจัย	46 ม.6
50	นายคุม เรืองเนตร	ทีมวิจัย	18 ม.6
51	นายสริต คำหงษา	ทีมวิจัย	24 ม.6
52	นางกำไร เฉยียงวงศ์	ทีมวิจัย	133 ม.6
53	นางหนูผาด คำหงษา	ทีมวิจัย	174 ม.6
54	นางสุวรรณี คำหงษา	ทีมวิจัย	56 ม.6
55	นายถาวร สืบสุข	ทีมวิจัย	93 ม.6
56	น.ส.มณีวรรณ คำหงษา	ทีมวิจัย	34 ม.6
57	นายวินัย กระฉอดนอก	ทีมวิจัย	7 ม.6

ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาก่อนการทำงานวิจัย

ประชุมนักวิจัยตำบลสำโรงเพื่อสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย

การจัดการความรู้ชุดการบริหารจัดการน้ำในลำดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

การประชุมวางแผนการขยายผลการบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ของตำบลสำโรง

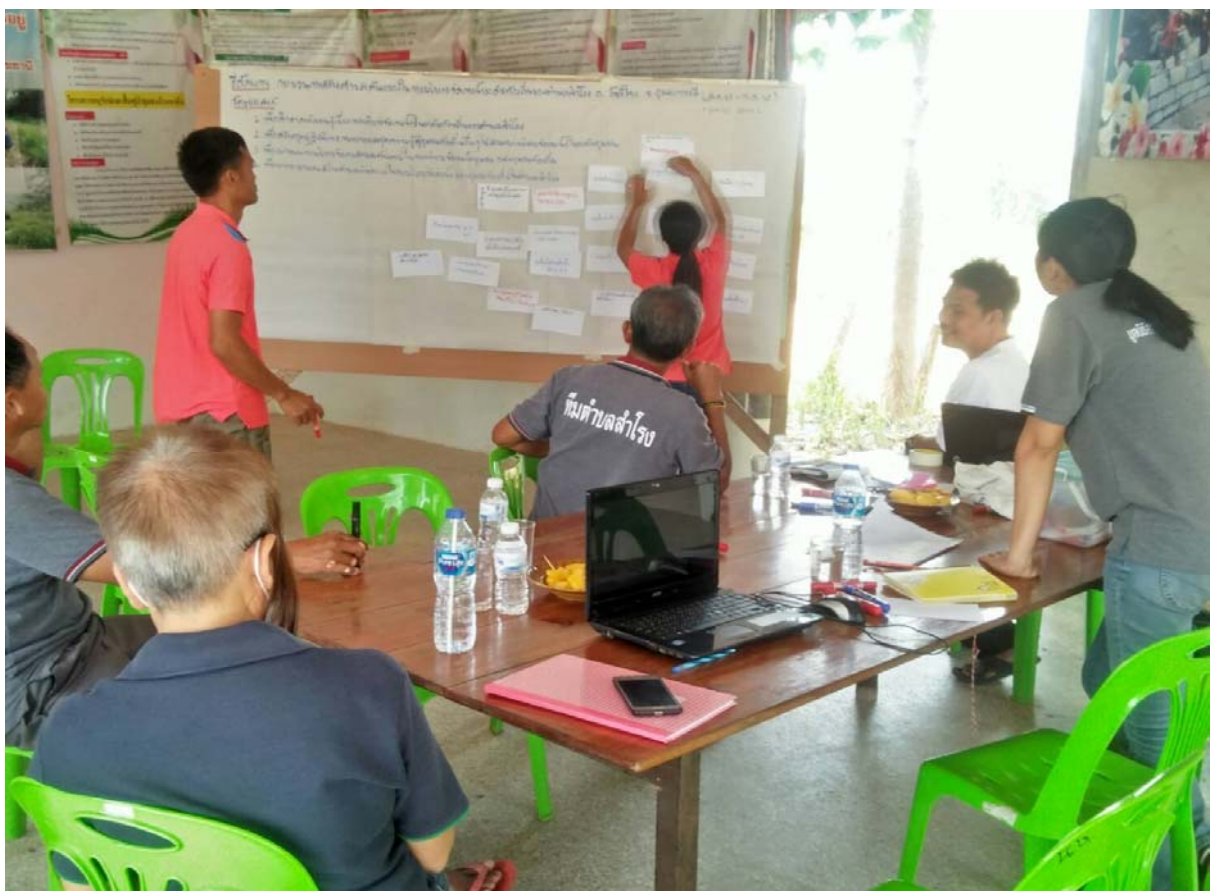
ปฏิบัติการขยายผลจากต้นแบบตำบลลำโรงสู่ชุมชนท้องถิ่น
บ้านนาหว้า,บ้านร่องคันแยง,บ้านร่องคันแยงน้อย

ต้อนรับคณะศึกษาดูงานในพื้นที่

ภาคผนวกบ้านนาหว้า

บทที่ 1

แนะนำโครงการ

โครงการ บริหารจัดการน้ำต้นทุนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาหว้า

1. ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องการวิจัย

บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภโพนธิ์ไพร จังหวัดอุบลราชธานี ก่อตั้งเมื่อได้นั้นไม่ปรากฏ พ.ศ. ชัดเจน ทราบแต่เพียงว่าหลังพระวอพระตามาสั่งสร้างเมืองอุบลราชธานีเสร็จไม่นานนัก โดยมีนายมัน และนายจา เป็นหัวหน้าอพยพผู้คนมาประมาณ 2 - 3 ครอบครัวมาจากอำเภธาตุพนมตามลำแม่น้ำโขงมาตั้งชุมชน ณ บริเวณที่ราบหุบเขา โดยใช้ชื่อว่า บ้านนาหว้า ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน (แต่ก่อนเรียกว่านายบ้าน) โดยมีผู้นำชุมชนตามลำดับ ดังนี้

1. นายหมื่นผล	ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
2. นายเชียงมัน	สืบสุข	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
3. นายหนู	คงทน	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
4. นายขำ	ภูอก	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
5. นายฤทธิ์	พิลาคุณ	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
6. นายบัว	คำหงษา	พ.ศ. 2507 - 2514
7. นายพล	พิลาคุณ	พ.ศ. 2514 - 2520
8. นายหลิง	คำหงษา	พ.ศ. 2520 - 2528
9. นายภูมิ	สารภี	พ.ศ. 2528 - 2547
10. นายเตียง	ภูอก	พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน

ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ประกาศใช้นามสกุล บุคคลดั้งเดิมเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ได้ใช้นามสกุลว่า นาหว้า ปัจจุบันมีผู้ใช้นามสกุลดังกล่าว อยู่ประมาณ 1 ใน 10 ของผู้คนในหมู่บ้านทั้งหมด บ้านนาหว้า ขึ้นกับอำเภอบ้านดำน (อำเภอโขงเจียมปัจจุบัน) ต่อมาในปี พ.ศ. 2489 ได้ขึ้นกับอำเภอเขมราฐ และเมื่อปี พ.ศ. 2524 ได้ขึ้นกับกิ่งอำเภอโพนธิ์ไพร ต่อมาได้ยกระดับเป็นอำเภอโพนธิ์ไพรในปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน

บ้านนาหว้าเป็นหมู่บ้านในเขตชนบท ที่ตั้งอยู่ในเขตที่ราบเชิงเขา รอยต่อระหว่างเขตอำเภอโพนธิ์ไพรกับอำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอโพนธิ์ไพรประมาณ 38 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีประมาณ 150 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่ทำนายน้อย เพราะทางทิศใต้จดภูเขาทั้งหมด ที่ตั้งบ้านนาหว้า ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอโพนธิ์ไพร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 9,508 ไร่ แยกเป็นดังนี้

- พื้นที่หมู่บ้าน 350 ไร่
- พื้นที่ทำนา 3,004 ไร่
- พื้นที่ทำไร่มันสำปะหลัง 3,055 ไร่
- พื้นที่ทำสวนยางพารา 1,017 ไร่
- พื้นที่ป่าชุมชน 1,987 ไร่
- พื้นที่สาธารณประโยชน์ 95 ไร่

มีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือจดบ้านดงตาหวัง ตำบลเหล่างาม อำเภอโพนธิ์ไพร จังหวัดอุบลราชธานี

- ทิศใต้จดบ้านคำหมาใน ตำบลนาเลน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันออกจดบ้านน้ำคำ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันตกจดบ้านนาเจริญ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลภูมิอากาศ (ข้อมูลจากเครื่องตรวจสภาพภูมิอากาศของชุมชน)

อุณหภูมิ

ข้อมูลสรุปสภาพภูมิอากาศจากการติดตั้งเครื่องวัดสภาพภูมิอากาศปรากฏว่าเดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศต่ำสุด 16.71 องศาเซลเซียส สูงสุดในช่วงเดือนเมษายน อยู่ที่ 35.6 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน

ข้อมูลสรุปสภาพภูมิอากาศจากการติดตั้งเครื่องวัดสภาพภูมิอากาศปรากฏว่าปริมาณน้ำฝน จากเดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560 มีค่าเท่ากับ 1817.88 มิลลิเมตร เฉลี่ยปริมาณน้ำ ฝนตลอดทั้งปี 151.490 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 80.01

แหล่งน้ำของชุมชนจะมีลักษณะเป็นลำห้วยขนาดเล็กมีต้นน้ำกำเนิดอยู่บนเทือกเขาและ ไหลลงตกลงแม่น้ำโขง ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 สายดังนี้ ลำห้วยบ้าน (ห้วยบง) ลำห้วยล่องหญ้า ลำห้วยหินฮาว ลำห้วยคอ บ้านนาหว้าได้ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคในแต่ละเดือนเดือนละจำนวนมากคิดเป็นลูกบาทเมตรถือว่าใช้น้ำเยอะพอสมควรซึ่งการใช้น้ำได้นี้มาจากแหล่งน้ำ หอถังประปาในชุมชนที่มีอยู่ 4 หอถัง ตามโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง บ่อน้ำบาดาลในชุมชนจำนวน บ่อ ฝายค่าน้ำบูน หนองลำห้วยบงแต่ในบางบ่อน้ำน้ำยังไม่สะอาดพอ เนื่องจากระบบกรองน้ำของชุมชน ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะบ่อน้ำที่นำมาใช้ในชุมชนเป็นบ่อน้ำที่รองรับน้ำฝนน้ำจากธรรมชาตินำมาใช้โดยระบบท่อส่งน้ำทั้งหมดแต่ในปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนยังขาดแคลนน้ำที่จะนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค ทั้งๆที่ชุมชนมีแหล่งน้ำต้นทุนจำนวนมาก แต่ยังขาดการบริหารจัดการ ซึ่งทางชุมชนยังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงว่าทำไมจึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ดังนั้นทางชุมชนนาหว้าจึงต้องการที่จะทำการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหา

คำถามวิจัยหลัก

กระบวนการการสร้างความร่วมมือโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการน้ำต้นทุนที่มีอยู่ของชุมชนนาหว้าอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. บ้านนาหว้ามีระบบนิเวศสภาพพื้นที่อย่างไร
2. บ้านนาหว้ามีแหล่งน้ำสภาพของแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคเป็นอย่างไร
3. บ้านนาหว้ามีการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคปริมาณเท่าใด มีการใช้น้ำจากแหล่งใด โดยวิธีการอย่างไร
4. บ้านนาหว้ามีภูมิปัญญาในการบริหารจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างไร
5. บ้านนาหว้ามีแนวทางแก้ไขปัญหาสารเคมีปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศสภาพพื้นที่ของบ้านนาหว้า
2. เพื่อศึกษาแหล่งน้ำและสภาพของแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
3. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำวิธีการใช้น้ำแหล่งน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
4. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า

4. แผนงานและวิธีการศึกษา

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อชุมชน การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ความต้องการของชุมชน
5. การประมวลผลข้อมูล
6. การประชามนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติม
7. การศึกษาดูงานพื้นที่ที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชน
8. การประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนา
9. การทดลองแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
10. การสรุปผลการทดลองเป็นระยะ และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
11. การประชุมเพื่อสรุปข้อมูลผลการทดลอง
12. การประชามนำเสนอผลการทดลอง ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบและให้ข้อคิดเห็น
13. การสรุปผลการทดลองและรายงานผลการวิจัย

5. พื้นที่การศึกษา

บ้านนาหว้า ตำบลสำโรง อำเภโพนไทร จังหวัดอุบลราชธานี ระยะเวลาในการศึกษาตลอดระยะเวลาของโครงการวิจัย 8 เดือน

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ได้ข้อมูลสภาพพื้นที่ระบบนิเวศน์ของบ้านนาหว้า
- ได้ข้อมูลแหล่งน้ำศักยภาพของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านนาหว้า
- ได้ข้อมูลปริมาณการใช้น้ำและวิธีการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านนาหว้า

- ได้ภูมิปัญญาในการจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านนาหว้า
- ได้การจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมของชุมชนบ้านนาหว้า

บทที่ 2

กิจกรรมดำเนินการ

กิจกรรมของโครงการ แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านนาหว้า ตำบล
สำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินโครงการในระยะเวลา 8 เดือน ช่วงระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1
มกราคม-กรกฎาคม 2562 ซึ่งทางทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมสำรวจการใช้น้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ซึ่งมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้ กิจกรรมของโครงการ แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้าน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเพลิน นาคหว่า	ประธาน	
2	นายเตียง ภูงอก	รองประธาน	
3	นายทอง เจริญชาติ	เหรัญญิก	
4	นายพร คำหงษา	เหรัญญิก	
5	นายบัวลา ภาระเวช	เลขานุการ	
6	นายสวรรค์ สารุพรรณ	กรรมการ	
7	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	กรรมการ	
8	นายกลชัย คุณพาทิ	กรรมการ	
9	นายอำคา คงทน	กรรมการ	
10	นายทวนทอง คำหงษา	กรรมการ	
11	นางไกรวัลย์ ชันกุ	กรรมการ	
12	นางจันทา พันธูยา	กรรมการ	
13	นางสาวสุภาพร คำสว่าง	กรรมการ	
14	นางเพียง สมอ่อน	กรรมการ	
15	นางจรรยา พิลาคุณ	กรรมการ	
16	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	กรรมการ	
17	นางสุพิศ เจริญชาติ	กรรมการ	
18	นางคิต เจริญชาติ		

รายชื่อผู้ร่วมประชุม			
ลำดับที่	ชื่อ/สกุล	บ้านเลขที่	หมายเหตุ
1	นายถน เลิศล้ำ	264	
2	นายสมชาย แก้วพวง	39	
3	นายไสว ภูงอก	137	
4	นายแถว สารุพันธ์	81	
5	นางสาวกรรณิกา อ้วนโคตร	217	
6	นายสี เจริญชาติ	55	
7	นายทอง เจริญชาติ	25	
8	นางผึ้ง จินารัตน์	138	
9	นายสีพูน น้ำคำ	75	
10	นายสุรพล เสาร์คำ	215	
11	นางสมแปลง ภูงอก	77	
12	นางสาย นาลาด	48	
13	นายสนธยา นาหว่า	136	
14	นายสตรี โพธิ์ คาล	87	
15	นางโสม ภูงอก	19	
16	นายบุญกอง เจริญชาติ	80	
17	นางเสวย ศรีกุลวงศ์	103	
18	นางถนอม นาลาด	110	
19	นายบอน กันทอง	36	
20	นายบุญมา บุญทนต์	144	
21	นางไสว คำหงษา	41	
22	นายบัวลี สารุพันธ์	79	
23	นางสมศรี ทานาถทัย	136	
24	นายสวรรค์ สารุพรรณ	2	
25	นายสุทัศน์ ยิ่งยง	131	
26	นายวิเชษฐ สารภี	337	
27	นายเตรียม อินทอง	96	
28	นายกลชัย คุณพาที	120	
29	นายหนู กันทอง	50	
30	นายไพศาล พิลาคุณ	185	
31	นายสมพร คำสว่าง	21	
32	นายสุพจน์ หัดทะมา	142	
33	นางภัสศรี ยิ่งยง	3	
34	นายบุตร โพธิ์คาล	84	
35	นางคิด เจริญชาติ	89	
36	นางสุพิช ภูงอก	149	
37	นางทุมมี แก้วนพคุณ	101	

38	นายอุดม คุณพาที	219	
39	นายทองมี นาลาด	177	
40	นายคำใส ชะนะพาห์	78	
41	นางบัวลา แก้วธรรม	154	
42	นางสีดา พุโสม	118	
43	นายสาย คำศรี	218	
44	นายอุทัย สีหานาม	203	
45	นายสมทรง บัวคำ	165	
46	นายเตรียม อินทอง	95	
47	นายทองใบ คุณพาที	127	
48	นางบัวผัน สันจร	159	
49	นายวันศรี พุโสม	157	
50	นางสมปอง สีสม	68	
51	นางพันดี เสริมทรัพย์	88	
52	นางบังอร ก้อนศิลา	250	
53	นางสาวสังกา ผาวงศ์	16	
54	นางจันทา พันธูยา	195	
55	นายแสง ภูงอก	226	
56	นางหนูเวียง คงทน	186	
57	นางนันทิดา คำวัน	140	
58	นางราตรี จันตา	47	
59	นายบัวลา ภาระเวช	42	
60	นายสุพจน์ คำหงษา	5	
61	นายพร คำหงษา	62	
62	นางอุไร ชะนะพา	261	
63	นางบุญส่ง พุฒโสม	76	
64	นางปียา อินทอง	121	
65	นางลลิตา ภูงอก	147	
66	นางช้อนกลิน คำเบาะ	65	
67	นางโสมปอง พุฒโสม	61	
68	นางราตรี จันทขารี	30	
69	นายสมศักดิ์ มีคำ	214	
70	นางสาวสุพิศ เจริญชาติ	199	
71	นางเฉลิม สีแท้	83	
72	นายทวีทอง คำหงษา	158	
73	นางมะลิตา สีหาพงษ์	183	
74	นายสมัย คุณพาที	193	
75	นายบุญมี พัดทอง	170	
76	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	55	

77	นายคำสา คุณพาที	135	
78	นางจรรยา พิลาคูณ	82	
79	นายสุริยันต์ พันธุ์อุดม	117	
80	นางสาวพัชนี คงทน	187	
81	นางบัวผัน สมอ่อน	33	
82	นางบุญเพ็ญ ทาตะนาม	173	
83	นางคำนาง นานหัว	272	
84	นางสีลา กลีบรัง	24	
85	นายดาวบ้านดอน คำหงษา	93	
86	นางสาวเพ็ญศิริ กุลโชติ	245	
87	นางดวงใจ ศรีพรมมา	53	
88	นางอำนวย เจริญชาติ	263	
89	นางปิ่น คำหงษา	43	
90	นายสมศักดิ์ จุมลี	182	
91	นางวาสีฐิ คำขาว	27	
92	นางเรียม คุณพาที	170	
93	นางบุญสง พุฒโสม	164	
94	นางแจ่ม อินทอง	13	
95	นายวันทอง ทะยะสุทธิ	108	
96	นายพูน เคนนาคำ	64	
97	นางเพียง สมอ่อน	67	
98	นายณรงค์ สารภี	171	
99	นายเพลิน นานหัว	249	
100	นายเตียง ภูงอก	11	

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำการวิจัยร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางการทำงานวิจัยร่วมกัน
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่และเตรียมพร้อมกับการทำงานในระหว่างทีมวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะทีมวิจัยรับรู้การทำงานวิจัยร่วมกันกับชุมชน
2. คณะทำงานวิจัยรับบทบาทหน้าที่ของตัวเอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์ให้ทีมวิจัยมาประชุม
2. แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามความสามารถ
3. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ
4. ปิดการประชุม

กระบวนการทำงาน

ตอนเช้าของวันที่ 20 เดือนมีนาคม 2562 หัวหน้าทีมวิจัย นายเพลิน นาหว้า ได้เรียกคณะทีมวิจัยทั้งหมด 18 คน โดยการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านให้ทางคณะทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันที่ศาลาประชาคมบ้านนาหว้าในเวลาตอนเย็นของวันนี้

พอตกตอนเย็นหลังจากที่รับประทานอาหารเย็นเสร็จ คณะทีมวิจัยก็เริ่มทยอยเข้าสู่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อลงทะเบียนประมาณครึ่งชั่วโมงหัวหน้าทีมวิจัยเห็นว่าคณะทีมวิจัยเห็นว่าการประชุมร่วมกันทุกคนแล้ว หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดการประชุม

หัวหน้าทีมวิจัย กล่าวว่า ตอนนี้เราได้คณะวิจัยสมบูรณ์แล้วแต่เรายังขาดการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนว่าใครรับผิดชอบไหน รับผิดชอบเรื่องใด รับผิดชอบไปทางไหน ใครรับผิดชอบเขียน ใครรับผิดชอบพูด เราจะมาแต่งตั้งกันวันนี้ จากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยก็หยิบกระดาษชาร์ทขึ้นมาเพื่อถามว่าใครจะเสนอให้ใคร หรือจะเสนอตัวเองว่าจะทำหน้าที่อะไรบ้าง โดยส่วนใหญ่ทุกคนก็จะเสนอช่วยกันและจากการเสนอได้ข้อสรุปในการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในโครงการวิจัยฯ ดังนี้

1. ตำแหน่งประธานวิจัยน้ำ สำหรับตำแหน่งนี้ นายเตียง ภูงอก เสนอนายเพลิน นาหว้า เพราะเห็นว่านาย เพลิน นาหว้า มีวิสัยทัศน์ในนาทางการบริหารจัดการน้ำและสิ่งแวดล้อม ที่ประชุมจึงมีมติให้เป็นหัวหน้าวิจัยเป็นเอกฉันท์ สรุปนายเพลิน นาหว้าเป็นประธานงานวิจัย

2. ตำแหน่งรองประธาน ตำแหน่งรองประธาน นายกลชัย คุณพาทีเสนอ นายเตียง ภูงอก ทุกคนเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์

3. ตำแหน่ง เลขานุการ นายทอง เจริญชาติเสนอ นายพร คำหงษาที่ประชุมจึงมีมติให้เป็นเอกฉันท์สรุปนายพร คำหงษา เป็นเลขานุการงานวิจัย

4. ตำแหน่งเหรัญญิก นายทอง เจริญชาติ

5. ตำแหน่งเหรัญญิก นางจรรยา พิลาคณ

6. ตำแหน่งผู้ประสานงานในที่ประชุมร่วมกันเสนอ นายบัวลา ภาระเวช เป็นผู้ประสานงาน เพราะมียานพาหนะ ใช้งานง่าย อธิบายง่าย

7. ตำแหน่งปลัด ได้ นายทวนทอง คำหงษา นางจันทา พันธุยาคน ช่วยกันดูแลหน้าที่นี้

7. ตำแหน่งพิธีกรดำเนินการที่ประชุม ได้เสนอ นายกลชัย คุณพาที ในที่ประชุมลงมติให้นายกลชัย คุณพาที เป็นพิธีกรดำเนินรายการ เมื่อได้ตำแหน่งตามที่ต้องการแล้ว ประธานชี้แจงว่าทุกคนขอให้ปฏิบัติหน้าที่

ด้วยความรอบคอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ทุกตำแหน่งสามารถปรับเปลี่ยนกันได้ อย่ายึดติดกับหน้าที่โดยเฉพาะหน้าที่การเงิน ขอให้ทุกคนมีความโปร่งใส ทำงานให้ถูกต้อง มีอะไรก็มาคุยด้วยกัน อันไหนถูก อันไหนผิด อันไหนสมควรแก้ไข อันไหนสมควรเพิ่มเติม

ส่วนรายละเอียดของการทำงานวิจัยในครั้งนี้ผมก็จะแจกคร่าวๆว่าเรามีแผนในการทำงาน โดยระยะที่ 1 เราต้องทำให้ได้ตามระยะที่กำหนด คือ 8 เดือน จากเดือนมกราคม – เดือนกรกฎาคม 2562 ซึ่งแผนมีดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม ก็คือที่เรามาประชุมกันในวันนี้
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน
5. การประมวลผลข้อมูล

ชื่อโครงการของบ้านเราคือ โครงการบริหารจัดการน้ำต้นทุนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาหว้า ตำบลสำโรง อำเภोधูไทร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี คำถามวิจัย อยู่ 2 หัวข้อ คือ

คำถามวิจัยหลัก บ้านนาหว้ามีกระบวนการการสร้างความร่วมมือโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ใน การบริหารจัดการน้ำต้นทุนที่มีอยู่ของชุมชนนาหว้าอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. บ้านนาหว้ามีระบบนิเวศน์สภาพพื้นที่อย่างไร
2. บ้านนาหว้ามีแหล่งน้ำสภาพของแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคเป็นอย่างไร
3. บ้านนาหว้ามีการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคปริมาณเท่าใด มีการใช้น้ำจากแหล่งใด โดยวิธีการอย่างไร
4. บ้านนาหว้ามีภูมิปัญญาในการบริหารจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการทำงานของพวกเขาเรามีอยู่ว่า

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศสภาพพื้นที่ของบ้านนาหว้า
2. เพื่อศึกษาแหล่งน้ำและสภาพของแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
3. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำวิธีการใช้น้ำแหล่งน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
4. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า

ซึ่งแนวทางการทำงานวิจัยในครั้งนี้ผมก็ยังไม่เข้าใจเหมือนทุกคน คงต้องปรึกษาทางศูนย์ประสานงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งมี นายบิน คงทน เป็นหัวหน้าทีมวิจัย จะคอยให้คำชี้แนะพวกเรา ผมอยากให้ทุกคนทุ่มเทกับการทำงานครั้งนี้ เหมือนกับการเข้ามาเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน หลังจากนั้นประธานกล่าวว่า สำหรับการอบรมในวันนี้ใครมีอะไรสงสัย และมีคำถามอะไรไหมครับ ถ้าไม่มีผมขอปิดการประชุม

ผลการดำเนินงาน

1. อบรมทีมวิจัยด้วยกัน 18 คน ทุกคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงานวิจัยมากขึ้น
2. มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน

สรุป

ทุกคน ทุกตำแหน่งมีหน้าที่และบทบาทที่จะต้องช่วยกันค้นคว้าหาแหล่งข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน

แผนงานที่จะดำเนินต่อไป

ประชุมประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 2 การประชุมประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำวิจัยบ้านนาหว้า

สถานที่ ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ต. สำโรง อ. โพธิ์ไทร จ. อุบลราชธานี

วันเวลา เริ่มเวลา 08.00 น. วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2562

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเพลิน นาหว้า	ประธาน	
2	นายเตี๋ย ภูงอก	รองประธาน	
3	นายทอง เจริญชาติ	เหรัญญิก	
4	นายพร คำหงษา	เหรัญญิก	
5	นายบัวลา ภาระเวช	เลขานุการ	
6	นายสวรรค์ สาธุพรรณ	กรรมการ	

7	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	กรรมการ	
8	นายกลชัย คุณพาที	กรรมการ	
9	นายอำคา คงทน	กรรมการ	
10	นายทวนทอง คำหงษา	กรรมการ	
11	นางไกรวัลย์ ชันกู	กรรมการ	
12	นางจันทา พันธูยา	กรรมการ	
13	นางสาวสุภาพร คำสว่าง	กรรมการ	
14	นางเพียง สมอ่อน	กรรมการ	
15	นางจรรยา พิลาคูณ	กรรมการ	
16	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	กรรมการ	
17	นางสุพิศ เจริญชาติ	กรรมการ	
18	นางคิด เจริญชาติ		

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แหล่งโครงการวิจัยให้ประชุมได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยครั้งนี้ในชุมชน
2. เพื่อคัดเลือกอาสาสมัครชุมชนเข้าร่วมทำงาน 10 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้
2. จะได้อาสาสมัครจำนวน 10 คน

ขั้นตอนการทำงาน

1. ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าร่วมการประชุม
2. เปิดการประชุม
3. แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย
4. หัวหน้าทีมวิจัยตำบล พุดเสริมการทำงานวิจัย
5. ปิดการประชุม

กระบวนการทำงาน

หัวหน้าทีมวิจัยได้ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของชุมชนบอกว่าวันนี้ เวลา 08.00 น. ขอความร่วมมือให้ชาวบ้านนาหว้าทุกหลังคาเรือนเข้าร่วมประชุมที่ศาลาประชาคมหมู่บ้านโดยพร้อมเพรียงกัน

พอได้เวลาตามที่ได้นัดหมายชาวบ้านนาหว้า หยอยกันเข้ามาที่ศาลาประชาคม โดยทางทีมวิจัยเราได้มีการลงทะเบียนรายชื่อจากการที่ชาวบ้านได้ลงชื่อเข้าร่วมประชุมซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด คน พอได้เวลาประมาณ 08.00 น. หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดประชุม

หัวหน้าทีมวิจัย นายเพลิน นาหว่า กล่าวสวัสดิ์ผู้เข้าร่วมประชุมเสร็จแล้วก็กล่าวถึงวัตถุประสงค์ว่าที่ทางกระผมเชิญพ่อแม่พี่น้องวันนี้ ก็เพื่อชี้แจงเรื่องงานวิจัย เนื่องด้วยทางทีมงานวิจัยน้ำระดับตำบล โดยมีนาย บิน คงทน เป็นหัวหน้าทีมวิจัย ตำบลสำโรง ประสานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งพวกเราทุกคนรู้จักเป็นอย่างดี ในนามกำนันตำบลสำโรง ได้เข้ามาสนับสนุนช่วยพวกเราในการทำงานที่จะมาช่วยแก้ไขปัญหาของบ้านเรา โดยมีชื่อโครงการ “โครงการบริหารจัดการน้ำต้นทุนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาหว่า โดยมีงบประมาณมาให้ทีมวิจัยบริหารเป็นจำนวนเงิน 30,000 บาท โดยจ่ายเงินในจำนวน 3 งวด งวดละ 10,000 บาทสำหรับเงินงวดแรก กระผมนายเพลิน นาหว่า พร้อมทีมวิจัยได้เบิกเงินมาแล้วหนึ่งงวด เป็นเงิน 10,000 บาท เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2562 ผมขอชี้แจงในรายละเอียดในการใช้เงิน จำนวนนี้ จะใช้เป็นค่า ค่าอาหารทีมวิจัยในระยะเวลาประมาณ 8 เดือน ตามโครงการที่ทางทีมวิจัยระดับตำบลได้กำหนดกรอบเวลาในการทำงาน ของทีมวิจัยชุมชนเรา และค่าวัสดุอุปกรณ์ 3,500 บาท เพราะฉะนั้นผมจึงขอชี้แจงต่อที่ประชุมให้ทราบว่าเงินทุกบาททุกสตางค์ ไม่สามารถเอาไปสร้างสิ่งปลูกสร้างได้ หรือเอาไปใช้ให้เป็นอย่างอื่นได้ ใช้ได้เฉพาะงานวิจัยเท่านั้น เพราะจะเป็นค่าใช้จ่าย ในงานเก็บข้อมูลของชุมชนเรา ในการวิจัยเรื่องการขาดแคลนน้ำ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ของหมู่บ้านเรา ผมจึงอยากให้พ่อแม่พี่น้องให้ข้อมูลที่แท้จริง เมื่อมีทีมงานวิจัยออกพื้นที่เพื่อไปเก็บข้อมูลที่สำคัญเราสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเราให้บรรลุ วัตถุประสงค์ได้

โดยชื่อของโครงการวิจัยของบ้านนาหว่าของเราคือ **โครงการบริหารจัดการน้ำต้นทุนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาหว่า** ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องการวิจัย คือ บ้านของเราขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคและยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตามที่พวกเราต้องประสบกับปัญหามาทุกปี จึงทำให้เกิดโครงการวิจัยนี้ขึ้นมา โดยทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานครั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยโครงการนี้ก็มี คำถามวิจัย อยู่ว่า

1. บ้านนาหว่ามีระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างไร
2. เพื่อศึกษาแหล่งน้ำและสภาพของแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว่า
3. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำวิธีการใช้น้ำแหล่งน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภคของบ้านนาหว่า
4. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว่า

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและ โดยทั้งหมดนี้ตลอดระยะเวลาที่เราได้รับการสนับสนุน 8 เดือน มี แผนงานในการปฏิบัติงานดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อชุมชน การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน

5. การประมวลผลข้อมูล
6. การประชุมนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติม
7. การศึกษาดูงานพื้นที่ที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชน
8. การประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนา
9. การทดลองแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
10. การสรุปผลการทดลองเป็นระยะ และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
11. การประชุมเพื่อสรุปข้อมูลผลการทดลอง
12. การประชุมนำเสนอผลการทดลอง ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบและให้ข้อคิดเห็น
13. การสรุปผลการทดลองและรายงานผลการวิจัย

จากที่ได้กล่าวมานั้นเป็นรายละเอียดของโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนในครั้งนี้ มีพี่น้องคนไหนสงสัยหรือมีคำถามอะไรไหมครับ ถ้าไม่มีผมขอปิดการประชุม

ผลการดำเนินงาน

1. ชุมชนได้รับรู้ และเข้าใจในการทำงานวิจัยและได้เชิญชวนชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ด้วย
2. ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอุปโภคบริโภคน้ำในชุมชนได้เป็นอย่างดี

สรุปและอภิปราย

1. ชาวบ้านเข้าใจข้อมูลในการนำเสนอ
2. ชาวบ้านพอใจยินดีที่จะให้ความร่วมมือในงานวิจัย

กิจกรรมต่อไป

อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 3 อบรมทีมวิจัยเรื่อง การเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือ วิธีการเก็บ/การวางแผนการเก็บ

ครั้งที่ 1

สถานที่ หอกล่าห้วยบงบ้านนาหว้า ต.สำโรง อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี

วันที่ 10 – 11 มิถุนายน 2562

ผู้เข้าร่วม

นักวิจัยทั้ง

18 คน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเพลิน นาหว่า	ประธาน	
2	นายเตียง ภูงอก	รองประธาน	
3	นายทอง เจริญชาติ	เหรัญญิก	
4	นายพร คำหงษา	เหรัญญิก	
5	นายบัวลา ภาระเวช	เลขานุการ	
6	นายสวรรค์ สาธพวรรณ	กรรมการ	
7	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	กรรมการ	
8	นายกลชัย คุณพาที	กรรมการ	
9	นายอำคา คงทน	กรรมการ	
10	นายทวนทอง คำหงษา	กรรมการ	
11	นางไกรวัลย์ ชันกุ	กรรมการ	
12	นางจันทา พันธูยา	กรรมการ	
13	นางสาวสุภาพร คำสว่าง	กรรมการ	
14	นางเพียง สมอ่อน	กรรมการ	
15	นางจรรยา พิลาคุณ	กรรมการ	
16	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	กรรมการ	
17	นางสุพิศ เจริญชาติ	กรรมการ	
18	นางคิต เจริญชาติ		

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนของในชุมชนถึงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและองค์ความรู้ถึงแนวทางการป้องกันและพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ ในการประชุม
2. นำเสนอประสบการณ์การเก็บข้อมูลวิจัยของทีมวิจัยระดับตำบล
3. ทีมวิจัยชุมชนถ่ายทอดประสบการณ์การออกแบบการเก็บข้อมูลวิจัย
4. นำเสนอผลการแลกเปลี่ยนจากการออกแบบการเก็บข้อมูล
6. สรุปประมวลผลจากการเก็บข้อมูลในชุมชน

ผลการดำเนินงาน

1. กล่าวต้อนรับพร้อมับแนะนำทีมวิจัยระดับตำบล

นายเตียง ภูงอก กล่าวต้อนรับทีมวิจัยระดับตำบล โดยมี นายบิน คงทนกำนันตำบลสำโรงพร้อมคณะ และเชิญหัวหน้าทีมวิจัยกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการและแนวทางการปฏิบัติงาน

นาย บิน คงทนกำนันตำบลสำโรง อำเภอฟุ่โธระ จังหวัตุบรลราชธานี กล่าวดั่งนี้ ที่ปรึษาโครงการวิจัย
หวัหน้าโครงการวิจัย นักวิจัยชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และ พี่น้องชาวบ้านนาหวัทุกท่านครับ
ผมรู้สึกยินดี และเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยชุมชนในวันนี้ ในวันที่ 20 มกราคม
2562 ณ ศาลาประชาคมบ้านนาหวัหมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่โธระ จังหวัตุบรลราชธานี

ในวันนี้ ถือว่าเป็นโอกาสอย่างยิ่ง ที่มีการจัดประชุมนักวิจัยขึ้นในพื้นที่ตำบลสำโรงของเรา เพราะ
โครงการวิจัยที่จะเกิดขึ้นในครั้งนี้ ผมเชื่อว่าเป็นประโยชน์แก่ตำบลและชุมชนของเรา และเป็นโอกาสดีที่จะมี
ทีมวิจัยรุ่นใหม่เกิดขึ้นในตำบลสำโรง ในชุมชนบ้านนาหวัของเรา ซึ่งในวันนี้ผมในฐานะหัวหน้าทีมวิจัยระดับ
ตำบลพร้อมทีมงานจะมาแนะแนวทางการปฏิบัติ แก่ ทีมวิจัยชุมชนเราในขั้นตอนต่อไปก่อนอื่นผมขอพบปะแคะ
ก่อนครับขอบคุณครับ

นายเตียง ภูงอก ขอบคุนท่านกำนัน ตำบลสำโรงหวัหน้าทีมวิจัยถือเป็นการพบปะกันเพื่มาเรียนรู้
ศึกษา แลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำงานวิจัย ทุกกระบวนการขั้นตอนของการทำงานวิจัย จากนักวิจัย
ประสบการณ์มาก่อน รวมทั้งการได้เรียนรู้เทคนิควิธีการการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นความรู้
สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ของชุมชนของเรา ได้นำไปปฏิบัติต่อไปในอนาคต ต่อไปเรียนเชิญท่านเลขาธิการองค์การ
บริหารส่วนตำบลสำโรง เลขาทีมวิจัยซึ่งถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยมายาวนานเรียนเชิญครับ

นายสมัย เหล่ามา เลขาธิการองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง กราบสวัสดิ์พ่อแม่พี่น้องครับ ผมขอกล่าวถึงการทำงานในด้านของการทำงานวิจัยครับ การทำงานพัฒนาในสังคมทุกวันนี้ เป็นงานที่ทุกภาคส่วนต่างก็มุ่งเน้นให้เกิดขึ้น ด้วยเป้าหมายเดียวกัน คือพัฒนาให้คนในสังคมเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และสามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ต้องเริ่มต้นมาจากภายใน คือ ชุมชนเอง กระบวนการวิจัยจะสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนได้พัฒนาตัวเองอย่างเป็นระบบ รู้จักเรียนรู้ปัญหา สาเหตุจากข้อมูลที่เป็นจริง เรียนรู้การวิเคราะห์เชื่อมโยง การทำงานอย่างมีส่วนร่วม และมีการปฏิบัติการเพื่อทดสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง และที่สำคัญ ต้องมีการสนับสนุนจากภายนอกอย่างเหมาะสม และเอาใจใส่ เหมือนดังเช่นที่ได้เกิดขึ้นแล้วในกรณีของบ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ที่ประสบความสำเร็จจนได้รับการคัดเลือกเป็นโครงการวิจัยดีเด่นของประเทศไทย ในปี พ.ศ.2550 และกำลังจะเกิดขึ้นอีกอย่างเป็นขบวน การหากแต่ละท่านที่อยู่ที่นี่ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานต่อไป เพราะมีอีกมากมายที่ยังไม่มีโอกาสเช่นนี้ จึงหวังว่า การจัดการประชุมในครั้งนี้ จะเกิดขึ้นและดำเนินการได้อย่างสำเร็จ สมบูรณ์ ตามเป้าหมายที่วางไว้ ครับ สำหรับผมก็ขอพุดคุยกับพี่น้องชาวบ้านนาหว้าเพียงเท่านี้ก่อนครับขอบคุณครับ

นายบิน คงทนกำนันตำบลลำโรงหัวหน้าที่มีวิจัยระดับตำบล ครับบัดนี้ก็ใช้เวลาอันเหมาะสมแล้ว ผมขอเปิดงาน ในครั้งนี้จึงสัมฤทธิ์ผล บรรลุตามเป้าหมายที่ทุกคนมุ่งหวัง ณ บัดนี้

นายเตียง ภูงอก เชิญทีมวิจัยระดับตำบลที่เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวโดยการออกมาหน้าเวทีแล้วแนะนำตัวทีละคน และต่อมาก็ได้มีการนำเสนอประสบการณ์การเก็บข้อมูลวิจัยแต่ละประเด็นดังนี้

นายคำพันธ์ เขตไซ ผู้ใหญ่บ้านบ้านผาชันหมู่ที่ ๗ ขอสวัสดิ์พี่น้องที่เข้าร่วมประชุมทุกท่านครับ ผมขอกล่าวถึงประเด็นการเตรียมทีม การบริหารจัดการทีม ครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกที่ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ทีมวิจัยบ้านนาหว้าครับ รู้สึกดีใจ อาจจะพูดไม่ค่อยเก่งถ้าผู้เข้าร่วมท่านใดมีข้อซักถามก็สามารถถามได้ทันที เริ่มจากการทำงานวิจัยของบ้านผาชันก่อนเมื่อก่อนไม่มีใครรู้เลยว่างานวิจัยเป็นเช่นไร แต่ได้ทำก็เพราะอยากทำ ก็เลยดำเนินการโดยไม่มีความรู้เรื่องการวิจัยเลย พอทำงานวิจัยก็เลยพอเข้าใจบ้าง ว่างานวิจัยนี้มีตั้งแต่อดีตกาลกล่าวคือ คนโบราณได้ทำกระบวนการวิจัยแล้ว เช่นการทำเกษตรทำอย่างไรน้ำถึงจะเพียงพอต่อความต้องการหรือการนำน้ำมาอุปโภคบริโภค แต่ไม่มีเอกสารที่จะบันทึกไว้ มีแต่การบอกเล่าต่อกันมา แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนไปคนเริ่มที่จะมีการขีดการเขียน ก็เริ่มมีการเก็บข้อมูลเป็นการเขียนขีดกันมาจนถึงปัจจุบัน เข้าเรื่องของผมที่ได้รับมอบหมายคือการเตรียมทีมและการบริหารจัดการทีม ก่อนอื่นเลยต้องมีการวางแผนว่าจะเลือกคนแบบใดมาทำงานวิจัย เพราะเรื่องของการเตรียมทีมวิจัยนั้นจำเป็นมาก ทางทีมเลยลงความเห็นว่าเป็นคนที่จะมีเป็นทีมวิจัยต้องทนทานหนักเอาเบาสู้ มีความรับผิดชอบ มีปัญหาแล้วไม่ท้อ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ นี่

เป็นเกณฑ์การเลือกคนของทีมบ้านผาชัน เมื่อได้คนครบทุกหน้าที่แล้วก็จะแบ่งบทบาทหน้าที่ตามที่ชุมชนเห็นว่าจำเป็นต้องมี เช่น การเงินการบัญชี สถานที่ อาหาร ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ผู้ที่ได้รับมอบหมายก็จะปฏิบัติงานตามที่ทีมกำหนดให้ หลังจากปฏิบัติงานก็จะมีการติดตามผลการทำงานของแต่ละคนว่าเหมาะกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ถ้าดูแล้วมีผู้ไม่เหมาะกับหน้าที่ที่ได้รับก็จะมีการสลับตำแหน่งซึ่งผู้ที่ได้รับหน้าที่ใหม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากการประชุมของชุมชน ซึ่งคนที่เข้ามาทำงานก็จะมีเกือบทุกวัย เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ วัยกลางคน รวมถึงผู้สูงอายุด้วย ส่วนในเรื่องของการบริหารจัดการทีมทุกหน้าที่ ที่ได้รับผิดชอบต้องมีการพูดคุยกันก่อนการทำงานหรือการประชุมเพื่อเตรียมการจัดงานก่อนทุกครั้ง และหลังจากเสร็จงานก็จะมีการประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงผลการจัดงานว่ายังขาดตรงส่วนไหน หรือยังต้องเพิ่มเติมในส่วนไหน ทางด้านการเงินหรือการบัญชีก็ต้องชี้แจงให้ทีมรับทราบถึงสถานการณ์การเงินของทีมอยู่เป็นประจำ ทางทีมบ้านผาชันจะเน้นหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมทุกคนที่เข้ามาต้อง ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ และต้องร่วมกันสรุปผลด้วย หากมีข้อสงสัย ข้อซักถาม ข้อเสนอแนะ และข้อแลกเปลี่ยนสามารถเสนอต่อทีมได้ตลอด แม้บางครั้งความเห็นจะไม่ตรงกันบ้างในบางครั้งที่ประชุม แต่หลังจากประชุมก็ไม่มีการผิดใจกัน ทุกคนจะเข้าใจตรงกันในจุดนี้ว่าต้องจบในที่ประชุมหลังจากประชุม และการทำงานจะมีผู้คอยตรวจสอบการทำงานเพื่อให้งานที่ออกมาถูกต้องตามเป้าประสงค์ สุดท้ายนี้งานวิจัยนี้มีประโยชน์สามารถมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และยังช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อีกด้วย ในการคัดเลือกคนที่มีกายพร้อมและใจพร้อมที่จะทำงาน หลังจากที่ได้คนที่พร้อมจะทำงานบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญคือชาวบ้าน เพราะงานวิจัยเป็นงานที่ต้องใช้การบันทึกและจดจำ เพื่อเอาความรู้ที่ได้มาไม่ว่าจะเป็นการจดหรือจำมาประมวลเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ต้องหาความสามารถของแต่ละคนให้พบว่ามี ความถนัดในเรื่องใด เพื่อจะได้มอบหน้าที่ตามถนัดและผู้ที่ได้ทำงานตามความถนัดก็จะมีความสุขในการปฏิบัติงานด้วย

ความหมายและความสำคัญของข้อมูล

ข้อมูลหมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ สถานที่ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ฯลฯ ข้อมูลเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของข้อมูล

ข้อมูลมีความสำคัญมาก เพราะถ้าหากขาดข้อมูล จะกระทำการบางสิ่งอาจทำไม่ได้ หรือเกิดความผิดพลาดเสียหายได้

ลักษณะของข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง ข้อมูลที่ไม่สามารถบอกได้ว่ามีค่ามากหรือน้อย แต่จะสามารถบอกได้ว่าดีหรือไม่ดี หรือบอกลักษณะความเป็นกลุ่มของข้อมูล เช่น เพศ ศาสนา สีมุม ความพึงพอใจ

ข้อมูลเชิงปริมาณ หมายถึง ข้อมูลที่สามารถวัดค่าได้ว่ามีค่ามากหรือน้อย วัดออกมาเป็นตัวเลขได้ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง อุณหภูมิ คะแนนสอบ ฯลฯ

ลักษณะของข้อมูลที่ดี

1. ถูกต้อง (Accurate)
2. ทันเวลา (Timeliness)
3. สอดคล้องกับงาน (Relevance)
4. สามารถตรวจสอบได้ (Verifiable)

มีการใช้แบบสอบถาม การพบปะพูดคุย การประชุมเพื่อเอาข้อมูล การเข้าไปสัมภาษณ์เข้าไปพูดคุย หรือที่ภาษาอีสานเรียกว่าแบบส่อ พร้อมทั้งมีการจดบันทึกและอัดเทปโดยไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้

เครื่องมือที่ดีที่สุดในการเก็บข้อมูล คืออะไร ทำอย่างไรจึงจะได้ข้อมูล การจะได้ซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องที่สุดและรวดเร็วจะต้องมีการจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อถ่ายต่อผู้ออกสำรวจและผู้เก็บรวบรวมด้วย ยกตัวอย่างของชุมชนเช่น

1.การใช้น้ำอย่างเป็นประโยชน์ของชุมชน

สิ่งที่ต้องเก็บ เช่น ปริมาณการใช้น้ำ ประโยชน์จากการใช้น้ำของชุมชน

2.เรื่องขยะภายในชุมชน

สิ่งที่ต้องเก็บ เช่น ที่ทิ้ง อุปนิสัยของคนในชุมชนต่อการทิ้งขยะ เป็นต้น

3. ทรัพยากรน้ำแหล่งน้ำ

สิ่งที่ต้องเก็บ เช่น ห้วย คัน หลุม บวก พิษิมน้ำ พิษิมน้ำ เป็นต้น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ คืออะไร

ข้อมูลก็คือ ปรากฏการณ์ทั้งในด้านสภาพกายภาพแวดล้อมหรือสภาพนิเวศของชุมชน ปรากฏการณ์ในด้านพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความคิด ค่านิยมของบุคคล กลุ่ม หรือของชุมชนที่นักวิจัยศึกษาโดยวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษารวบรวมข้อมูลและได้จดบันทึกไว้

แหล่งข้อมูล

- สภาพชุมชนท้องถิ่นที่เป็นจริง หรือของจริงที่เป็นอยู่ในชุมชน
- ผู้รู้ผู้เฒ่าที่สำคัญ
- เอกสารสำคัญบางอย่าง
- บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- จำนวนคนให้ข้อมูลไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุด แต่ต้องได้ข้อสรุป

การสร้างความคุ้นเคย

- ใช้ความมักคุ้นส่วนตัว
- สร้างผ่านคนรู้จักกัน
- ใช้ความสังเกตสิ่งที่น่าสนใจ หยิบขึ้นมาเป็นประเด็นสนทนานำ
- ให้เวลาเป็นของชาวบ้านให้มากที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- การสำรวจสภาพจริงในพื้นที่เพื่อทำแผนที่ร่วมกับผู้รู้ในชุมชน
- การศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่าจากผู้เฒ่า ผู้แก่ เรื่องของแหล่งน้ำ
- การตั้งวงสนทนา
- การสัมภาษณ์ลึกลับ
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- การสังเกตทั่วไป

ข้อมูลประเภทใดที่ควรเก็บ

ข้อมูลทั่วไป

- สภาพกายภาพและบริบทของชุมชน
- แหล่งน้ำ

- ภูมิปัญญาการบริหารจัดการน้ำ
- ภูมิปัญญาการดูแลคุณภาพน้ำ

ข้อมูลสภาพกายภาพและบริบทชุมชน

- แผนที่ชุมชนและระบบนิเวศชุมชน
*ที่ตั้งของชุมชน และพื้นที่ทางสังคมของคนในชุมชน
*ระบบนิเวศชุมชนและพื้นที่สำคัญของชุมชน เช่น ลำน้ำ ป่า แหล่งเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ทำนา ไร่ เป็นต้น
- บริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้อง
*สภาพกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างข้อมูล

การเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพลุ่มน้ำ

- การเปลี่ยนแปลงปริมาณและคุณภาพน้ำ
- การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของชุมชน
- การเปลี่ยนแปลงป่าและการใช้ประโยชน์

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดกระทำให้เป็นระบบ และหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ตัวอย่างการจำแนกและจัดระบบข้อมูล

ในชุมชนแห่งหนึ่งมีระบบการผลิตอย่างไร มีการใช้น้ำอย่างไร ให้เห็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำและ

ตัวอย่างการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล

การวิเคราะห์ชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของนักพัฒนาที่มาจากภายนอก ในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านแก้ไขปัญหาการพัฒนาของตนเอง โดยอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ลักษณะผู้นำ ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อันเป็นบริบทของการเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ อธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ก่อนและหลังอย่างเป็นระบบ
- การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่ออธิบายสิ่งที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่ออธิบายให้เห็นความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงกัน

- การวิเคราะห์จำแนกประเภท เพื่อจำแนกกลุ่มประเด็นหรือปรากฏการณ์
- ลักษณะกายภาพของชุมชน
- **บทสรุปการวิเคราะห์ข้อมูล**

เมื่อสัมภาษณ์ครบทุกคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ก็นำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวม จัดหมวดหมู่ ลงในตารางที่เราออกแบบไว้ ตามหัวข้อในแนวประเด็นสัมภาษณ์เจาะลึก เรื่องเดียวกันก็นำมาลงในตารางเดียวกัน เราจะออกแบบตารางได้ก็ต่อเมื่อสัมภาษณ์ได้ข้อมูลมาแล้วประมาณ 4-5 คน ก็จะสามารกำหนดรูปแบบตารางได้ เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในตารางจนครบแล้ว จึงนำมาเรียบเรียง อธิบาย เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ และความหมายของปรากฏการณ์ที่เราศึกษา บนพื้นฐานความเข้าใจบริบทสังคม วัฒนธรรมของข้อมูลที่เกิดขึ้นมา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สรุปเป็นข้อมูลของชุมชนต่อไป

หลังจากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยก็เปิดโอกาสทีมงานที่ไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยในการอบรมครั้งนี้ แต่ไม่มีใครสงสัยอะไรหัวหน้าทีมจึงปิดการประชุม

ผลการดำเนินงาน

1. ชุมชนนาหว้าได้ทีมวิจัย

2. ทีมวิจัยได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเก็บข้อมูล เครื่องมือ และการวางแผนการเก็บข้อมูล

3. คณะวิจัยสามารถสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยฯ บ้านนาหว้าได้

4. ทุกคนร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกัน

สรุปผล

การทำงานเริ่มเป็นระบบ ทีมงานมีความรู้และวิธีการเขียนรายงาน การเก็บข้อมูล การสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูล เทคนิคในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้มาตอบโจทย์งานวิจัยของโครงการ ว่าข้อมูลใดควรมาจากแหล่งใด และต้องให้ทันกับเวลาที่ต้องการ

แผนในการดำเนินงานต่อไป เก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 4 การเก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถแต่ละบุคคล

สถานที่ ณ ศาลาประชาคม บ้านนาหว้า ต.ลำโรง อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี
วันเวลา วันที่ 1 มิถุนายน – 20 มิถุนายน 2562
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเพลิน นานาหว้า	ประธาน	
2	นายเตี๋ย ภูอก	รองประธาน	
3	นายทอง เจริญชาติ	เหรัญญิก	
4	นายพร คำหงษา	เหรัญญิก	
5	นายบัวลา ภาระเวช	เลขานุการ	
6	นายสวรรค์ สาธุพรรณ	กรรมการ	
7	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	กรรมการ	
8	นายกลชัย คุณพาที	กรรมการ	
9	นายอำคา คงทน	กรรมการ	
10	นายทวนทอง คำหงษา	กรรมการ	
11	นางไกรวัลย์ ชันกุ	กรรมการ	
12	นางจันทา พันธูยา	กรรมการ	
13	นางสาวสุภาพร คำสว่าง	กรรมการ	
14	นางเพ็ญ สมอ่อน	กรรมการ	
15	นางจรรยา พิลาคูณ	กรรมการ	
16	นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร	กรรมการ	
17	นางสุพิศ เจริญชาติ	กรรมการ	
18	นางคิต เจริญชาติ		

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โครงการบริหารจัดการน้ำต้นทุนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาหว้า

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้บริบทพื้นที่องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต ปริมาณและความต้องการใช้น้ำของชุมชน บ้านนาหว้า

ขั้นตอนการทำงาน

1. วางแผนแบ่งบทบาทหน้าที่ในการเก็บข้อมูล
2. แบ่งกลุ่มในการจัดเก็บข้อมูล
3. รวบรวมข้อมูล และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้

กระบวนการทำงาน

เมื่อจัดแบ่งหน้าที่ บทบาทตามความถนัดของแต่ละบุคคลแล้ว หัวหน้าทีมวิจัยจึงได้มอบหมายงานในการสำรวจข้อมูล และเตรียมอุปกรณ์ เราต้องทำอะไรบ้าง เตรียมอะไรไปบ้าง อย่างเช่น สมุด ปากกา กล้อง เพราะเราต้องถ่ายรูปแบบในการเขียนวิจัยด้วย

โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นำทีมโดย นายเพลิน นาท้าวออกสำรวจลำห้วยแหล่งน้ำพร้อมทีมวิจัย 5 คน

นายประสิทธิ์ เจริญชาติ
นายกลชัย คุณพาที
นางจรรยาพิลาคุณ
นางจันทา พันธูยา

กลุ่มที่ 2 นำทีมโดย นายเตียง ภูงอกออกสำรวจสระน้ำของพี่น้องในชุมชน พร้อมทีมวิจัย 6 คน

นางคิด เจริญชาติ
นางไกรวัลย์ ชันกู
นางเพียง สมอ่อน
นายบัวลา ภาระเวช

กลุ่มที่ 3 นำทีมโดย นายทอง เจริญชาติออกสำรวจบ่อบาดาลในชุมชนพร้อมทีมวิจัย 6 คน

นายพรคำ หงษา
นายอำคา คงทน
นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร
นางสุพิศ เจริญชาติ
นายทวนทอง คำหงษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ สมุด ปากกา กล้องสำหรับถ่ายภาพ จากการที่คณะทีมวิจัยและอาสาสมัครวิจัยได้ออกสำรวจข้อมูล ปริมาณการใช้น้ำบริบทชุมชน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพแหล่งน้ำ สภาพป่าชุมชนรอบหมู่บ้าน

จากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยได้เปิดการประชุมโดยหัวหน้าทีมวิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ที่เชิญคณะทีมวิจัย เข้าร่วมประชุมวันนี้ว่า วันนี้มีกิจกรรมที่ให้ทางทีมวิจัยทำ คือ นับตั้งแต่วันนี้ไปเรามีเวลาทำงานเพียง 7 เดือนเท่านั้น ที่เราจะเก็บข้อมูล เพราะฉะนั้นวันนี้เรามอบหมายที่กันไปเก็บข้อมูลตามแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล อย่างเช่น ใครชอบออกพื้นที่ไปสำรวจระบบนิเวศนอกพื้นที่ ใครชอบทำงานตามหมู่บ้านก็ไปหาข้อมูลเรื่องของบ่อบาดาล สอบถามกับผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งวันนี้เรามีหัวข้อแต่ละบุคคลต้องไปหาข้อมูลดังนี้

หัวข้อการเก็บข้อมูล

- 1.ศึกษาระบบนิเวศสภาพพื้นที่ของบ้านนาหว้า
- 2.ศึกษาแหล่งน้ำและสภาพของแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
- 3.ศึกษาปริมาณการใช้น้ำวิธีการใช้น้ำแหล่งน้ำที่นำมาใช้อุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
- 4.ศึกษาภูมิปัญญาในการจัดการน้ำอุปโภคบริโภคของบ้านนาหว้า
- 5.ศึกษาปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภค บริโภคของชาวบ้าน สำนวณว่าบ้านหลังนี้มีสมาชิกกี่คน วันหนึ่งๆแต่ละคนตึมน้ำกี่ลิตร ซักผ้าแต่ละครั้งใช้น้ำไปเท่าไร มีโอ่งขาว โอ่งมังกรกี่ใบ มีความจุน้ำเท่าไร เพียงพอหรือไม่
- 6.ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน ในรอบปีปริมาณน้ำเพียงพอหรือไม่ ถ้าน้ำไม่เพียงพอจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร ถ้าได้ซื้อน้ำกิน น้ำใช้ ซื้อมาจากไหน และหามาจากแหล่งใดบ้าง
- 7.บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน

แบบสอบถามข้อมูลการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคตามครัวเรือน

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล

- และในวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 ทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้ากลุ่มที่ 1
กลุ่มที่ 1 นำทีมโดย นายเพลิน นาว้าวออกสำรวจลำห้วยแหล่งน้ำพร้อมทีมวิจัย 5 คน
นายประสิทธิ์ เจริญชาติ
นายกลชัย คุณพาที
นางจรรยาพิลาคุณ
นางจันทา พันธยา

นายเพลิน นาหว่า ทำไมครับท่านประสิทธิ

นายประสิทธิ์ เจริญชาติ น้ำในหนองลำห้วยบงแห่งนี้มีจำนวนมาก แต่ประชาชนในพื้นที่ยังไม่สามารถนำน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ทั้งๆที่มีหอดังประปาตั้งอยู่เหตุเพราะชาวบ้านยังไม่กล้าที่จะใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคเพราะยังขาดการกรองน้ำที่สะอาด เพราะเครื่องกรองน้ำที่มีอยู่ยังไม่สามารถกรองน้ำได้สะอาดพอ

นายเฟลิ้น นาหว่า เอาเป็นว่าเราค่อยมาวิเคราะห์ในเรื่องนี้อีกทีนะครับ หลังการเก็บข้อมูลทั้งหมดมารวมกันทั้งหมด

หลังจากนั้นทีมวิจัยชุดนี้ก็ได้เดินทางไปสำรวจข้อมูลอีกแห่ง คือ หนองคึกฤทธิ์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของชุมชน ประวัติความเป็นมาของหนองคึกฤทธิ์

นายอำคา คงทน เล่าว่า หนองดังกล่าว ได้มีโครงการหนึ่งใน ปี พ.ศ.2524เรียกว่าโครงการเงินผัน จำนวนเงิน 20,000 โดยใช้แรงงานชาวบ้านในการขุดลอกในตารางละ 10 บาทในขณะนั้น ซึ่งจากการสำรวจของทีมวิจัย

พบว่าหนองดังกล่าวมีขนาดความกว้าง 40X40X4 สรุปลได้ว่ามีน้ำจำนวน 6400 ลบ.ม และหลังจากนั้นกลุ่มทีมวิจัยก็มุ่งหน้าในการสำรวจฝายค่าน้ำบุน ซึ่งตั้งอยู่บนภูเขา ป่าชุมชนภูหินเหล็กไฟฝายค่าน้ำบุนสามารถรองรับน้ำและกักเก็บน้ำได้ประมาณ 560,000 ลบ.ม. แต่ในปัจจุบันน้ำเหล่านี้ ยังไม่สามารถนำมาใช้ในชุมชนได้ เนื่องจากยังขาดงบประมาณในการจัดซื้อท่อส่งน้ำเข้าสู่ชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2561ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง จัดซื้อท่อส่งน้ำ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวนเงิน 300,000 บาท แต่ก็ยังไม่เพียงพอ

ส่วนกลุ่มที่ 2 นำทีมโดย นายเตียง ภูงอก ออกสำรวจสระน้ำของพี่น้องในชุมชน พร้อมทีมวิจัย 6 คน

นางคิด เจริญชาติ

นางไกรวัลย์ ชันกุล

นางเพียง สมอ่อน

นายบัวลา ภาระเวช

ในวันที่ 15 มิถุนายน 2562 ทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้ากลุ่มที่ 2 ได้ออกสำรวจสระน้ำของชาวบ้านนาหว้าภายในหมู่บ้าน จากการสำรวจพบว่าชาวบ้านมีสระน้ำเป็นของตนเองจำนวน 125 บ่อ ซึ่งก็ถือว่าเยอะพอสมควร แต่ละบ่อมีความแตกต่างกัน เช่นว่า บ้างบ่อสามารถเก็บน้ำได้ตลอดปี บ้างบ่อเก็บน้ำได้จากเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมีนาคม น้ำก็หมดไป ซึ่งก็เป็นปัญหาของเกษตรกรที่ต้องการนำน้ำไปใช้ในการเกษตร จากการสอบถามชาวบ้านส่วนใหญ่อยากจะได้บ่อน้ำในไร่นาเพิ่ม เช่นว่าขุดสระน้ำเพิ่มหรือขุดลอกสระน้ำเดิมให้ลึกมากกว่าเดิมเพื่อจะได้นำไปใช้ในการเกษตรต่อไป

ส่วนทีมวิจัยกลุ่มที่ 3 นำโดย นายทอง เจริญชาติ สำรวจบ่อน้ำบาดาลพร้อมทีมวิจัย 6 คน

นายพริ้งคำ หงษา

นายอำคา คงทน

นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร

นางสุพิศ เจริญชาติ

นายทวนทอง คำหงษา

ในวันที่ 18 มิถุนายน 2562 ทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้ากลุ่มที่ 3 ได้ลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อสำรวจ จำนวนบ่อบาดาลที่มีอยู่ในชุมชนโดยเริ่มจากศาลาประชาคมบ้านนาหว้าก่อน จากการสำรวจพบว่าในหมู่บ้านนาหว้ามีบ่อบาดาลทั้งหมด จำนวน 92 บ่อ โดยแบ่งออกเป็นบ่อบาดาลสาธารณะ จำนวน 5 บ่อ บ่อน้ำบาดาล จำนวน 87 บ่อ จากการสำรวจพบว่าบ่อน้ำบาดาลสาธารณะ จำนวน 5 บ่อนี้ปัจจุบันยังใช้งานได้โดยการใช้เป็นประปาหมู่บ้าน จำนวน 4 บ่อ อีก 1 บ่อ ใช้เครื่องยนต์สำหรับหอบประชุมและตลาดบ้านนาหว้า ในส่วนบ่อน้ำบาดาลส่วนตัวของชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้งานไม่ได้แล้วเนื่องจากไม่มีที่ดินน้ำ บ้างบ่อมีน้ำแต่น้ำแต่น้ำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ เพราะน้ำมีสีเหลืองคล้ายสนิมชาวบ้านจึงเลิกใช้ ปัจจุบันบ่อน้ำบาดาลส่วนตัวของชาวบ้านยังใช้งานได้อยู่จำนวน 2 บ่อ

ข้อมูลหมู่บ้านนาหว้า ลักษณะภูมิประเทศ และระบบนิเวศน์โดยรวม

- พื้นที่หมู่บ้าน 350 ไร่
- พื้นที่ทำนา 3,004 ไร่
- พื้นที่ทำไร่มันสำปะหลัง 3,055 ไร่
- พื้นที่ทำสวนยางพารา 1,017 ไร่
- พื้นที่ป่าชุมชน 1,987 ไร่
- พื้นที่สาธารณประโยชน์ 95 ไร่

มีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือจดบ้านดงตาหวัง ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศใต้จดบ้านคำหมาใน ตำบลนาเลิน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันออกจดบ้านน้ำคำ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันตกจดบ้านนาเจริญ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

ปริมาณน้ำฝน

ข้อมูลสรุปสภาพภูมิอากาศจากการติดตั้งเครื่องวัดสภาพภูมิอากาศปรากฏว่าปริมาณน้ำฝน จากเดือน ตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560 มีค่าเท่ากับ 1817.88 มิลลิเมตร เฉลี่ยปริมาณน้ำ ฝนตลอดทั้งปี 151.490 มิลลิเมตร

นายเพลิน นาหว้าหัวหน้าทีมวิจัยชุมชนกล่าวว่าถ้าแต่ละกลุ่มได้สำรวจข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว ขอให้เอาข้อมูลมารวมกันจะมาวิเคราะห์เข้ากันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง เพราะทุกคนได้ออกไปเก็บข้อมูลจดบันทึกมาแล้วต่อไปขอให้แต่ละกลุ่มได้นำเสนอข้อมูลที่กลุ่มของตัวเองได้สำรวจข้อมูลโดยเริ่มจากกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มของกระผมเอง

ผมขอแนะนำข้อมูลการออกพื้นที่สำรวจข้อมูลแหล่งน้ำ ลำห้วยแหล่งน้ำสาธารณะที่ชุมชนเรามีอยู่ ผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่าชุมชนนาหว้าของเรา มีแหล่งน้ำ ลำห้วย จำนวน 7 แห่ง ซึ่งมีดังนี้

ที่	ชื่อ	กว้าง ม.	ยาว ม.	ลึก ม.	ปริมาณการกักเก็บน้ำ
1	ฝายค่าน้ำบัน	100	723	3	216,000
2	หนองโปรงปูน	100	105	3	31,500
3	ฝายลำห้วยบง	30	535	3	96,600
4	หนองคึกฤทธิ	40	40	2	3,200
5	สระน้ำโรงเรียนแห่งที่ 1	25	50	3	3,000
6	สระน้ำโรงเรียนแห่งที่ 2	20	60	3	3,600
7	วังน้ำคำ	7	80	2	1,120

1. ประปาหมู่บ้าน 2 แห่ง ที่ไม่พอใช้ เราต้องนำเข้าที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป
2. บ่อบาดาลสาธารณะปัญหาและสาเหตุเราทราบดีแล้ว บ่อมีไม่เพียงพอต้องนำเรื่องนี้เข้าที่ประชุมหมู่บ้าน เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลซ่อมบำรุง
3. บ่อบาดาลส่วนตัวใช้การได้ดีแต่ชาวบ้านไม่มีบ่อบาดาลส่วนตัวทุกคนรู้เรือนเราจะนำข้อมูลเข้าที่ประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

4.ปัญหาบ่อน้ำตื้นตามที่ได้ทราบมา ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและต้องแก้ไขเร่งด่วนเราต้องหาข้อตกลงแก้ไขร่วมกันโดยด่วน คือเราต้องสร้างกฎระเบียบของหมู่บ้าน การใช้สารเคมีรอบหมู่บ้านเพื่อป้องกันสารเคมีตกค้าง

การใช้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภคเมื่ออาสาสมัครร่วมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

- 1.ที่กักเก็บน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1 ครัวเรือนจะมีที่กักเก็บน้ำ 1,500 ลิตร
- 2.น้ำดื่ม 1คน จะดื่มน้ำวันละ 4 ลิตรหรือ1,460 ลิตร/คน/ปี
- 3.น้ำใช้ 1 คนจะใช้น้ำวันละ 65 ลิตรหรือใช้น้ำ 23,725ลิตร/คน/ปี

ค่าเฉลี่ยการใช้น้ำของหมู่บ้านและการเก็บน้ำไว้ใช้

- 1.ที่เก็บน้ำฝนไว้ดื่มทั้งหมดของหมู่บ้าน 182,700 ลิตร
- 2.น้ำดื่ม 1คนดื่มน้ำ1,460 ลิตร/ปี 734 คนทั้งหมู่บ้านดื่มน้ำ 1,071,640 ลิตร
3. น้ำใช้1 คน ใช้น้ำ23,725 ลิตร/ปี 464คน ทั้งหมู่บ้านใช้น้ำ 11,008,400 ลิตร/ปี
- 4.รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคหมู่บ้าน 11,178,125 ลิตร/ปี

จากที่ได้สรุปข้อมูลที่ทางทีมวิจัยและอาสาสมัครได้ช่วยกันเก็บมา ได้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ช่วยกันแล้ว ก็ได้มีการนัดหมายเตรียมการเขียนรายงานกิจกรรมเพื่อส่งให้ทางทีมวิจัยตำบลสำโรง อำเภอฟิโร ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ให้ช่วยดูว่าต้องเพิ่มเติมอะไรอีกหรือเปล่า

นายเพลิน นานหัว ก็ได้กล่าวปิดการประชุมและขอบคุณทุกคนที่มาช่วยกันในงานวิจัยน้ำในครั้งนี้

สรุปและอภิปราย

1. ได้รู้บริบทชุมชน องค์ความรู้ในการค้นหาการนำน้ำมาใช้ในอดีต ปริมาณการใช้น้ำของชุมชน
2. จากปริมาณการใช้ทั้งหมดในหมู่บ้านแสดงว่าน้ำยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ
3. ได้รู้แนวทางการบริหารจัดการน้ำต้นทุนของชุมชนและนำน้ำมาใช้ในชุมชนต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค

1. คณะทำงานวิจัยมีอาชีพทำไร่นาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาพบปะพูดคุย บางคนว่าง บางคนไม่ว่าง
2. คณะทำงานวิจัยต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ เวลาว่างไม่ค่อยมี

ข้อเสนอแนะ

1. อยากได้หน่วยงาน องค์กร ที่มีความรู้ เกี่ยวกับการสำรวจทรัพยากรน้ำมาตรวจคุณภาพน้ำ ตรวจสอบปริมาณน้ำใต้ดิน
2. อยากได้นักวิชาการ ที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ แหล่งน้ำ

แผนงานในการดำเนินงานต่อไป

1. การประมวลผลข้อมูล

กิจกรรมที่ 5 การประมวลผลข้อมูล

สถานที่ ณ ศาลาประชาคม บ้านนาหัว ต.สำโรง อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลฯ

วันเวลา วันที่ 9 ตุลาคม 2562 เวลา 08.30 น.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเฟลิน นานา	ประธาน	
2	นายเตีย ภูอก	รองประธาน	
3	นายทอง เจริญชาติ	เหรัญญิก	
4	นายพร คำหงษา	เหรัญญิก	
5	นายบัวลา ภาระเวช	เลขานุการ	
6	นายสวรรค์ สาธุพรรณ	กรรมการ	
7	นายประสิทธิ์ เจริญชาติ	กรรมการ	
s8	นายกลชัย คุณพาที	กรรมการ	
9	นายอำคา คงทน	กรรมการ	
10	นางคิด เจริญชาติ	กรรมการ	
11	นางไกรวัลย์ ชันกุ	กรรมการ	
12	นางจันทา พันธญา	กรรมการ	
13	นางสาวสุภาพร คำสว่าง	กรรมการ	
14	นางเพ็ญ สมอ่อน	กรรมการ	
15	นางจรรยา พิลาคูณ	กรรมการ	
16	นางนิติกรณ์ อ้วนโคตร	กรรมการ	
17	นางสุพิศ เจริญชาติ	กรรมการ	

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการจัดระบบข้อมูลให้เป็นระบบ
2. เพื่อประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการสังเคราะห์ร่วมกันของทีมวิจัยเพื่อเป็นฐานความรู้ในการทำกิจกรรมต่อไป
2. ได้จัดข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถนำมาใช้งานได้ง่าย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์ข่าวทีมวิจัยและชาวบ้าน
2. วางแผนการวิเคราะห์การทำงานร่วมกัน
3. ลงมือปฏิบัติการทำงานร่วมกัน
4. วางแผนการทำงานครั้งต่อไปและปิดการประชุม

กระบวนการดำเนินงาน

ตอนเช้าของวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 หัวหน้าทีมวิจัยได้ประชาสัมพันธ์แจ้งผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านว่า วันนี้ขอเชิญคณะทีมวิจัยได้เข้าร่วมประชุมกันที่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านนาหว้า เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

พอถึงเวลานัดหมายบรรดาคณะทีมวิจัยทั้ง 17 คน เริ่มเดินทางทยอยเข้าสู่ศาลาประชาคมเพื่อลงทะเบียน จากนั้นเมื่อหัวหน้าทีมวิจัยมองว่าครบองค์ประชุมแล้ว หัวหน้าทีมวิจัยได้กล่าวสวัสดิ์ต้อนรับคณะทีมวิจัยทุกคน

พร้อมกับพูดว่าที่ผมได้เชิญทางคณะทีมวิจัยของชุมชนเรามาวันนี้ เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลข้อมูล เพื่อเป็นการจัดระบบข้อมูลให้เป็นระบบเพราะฉะนั้น วันนี้เราจะทำตารางทบทวนข้อมูลและตารางวิเคราะห์ผลจากการทำงานกัน

จากนั้นหัวหน้าทีมก็ได้มอบหมายให้ นายพร คำหงษา เป็นผู้จัดทำตารางขึ้นพร้อมทั้งอธิบายหลักการเขียน โดยการนำเอาข้อมูลที่เราได้สำรวจมาเอามาสรุปใส่ไว้ในตารางทบทวนข้อมูลกิจกรรม ส่วนตารางวิเคราะห์ผลการทำงานแยกออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คือ งานที่ผ่านมาจากที่คณะทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมทุกกิจกรรมทางชุมชนให้ความร่วมมือดีไหม ถ้าเราพอใจเราก็เขียนคำว่าพอใจลงในช่องพอใจหรือไม่พอใจเราก็เขียนคำว่าไม่พอใจ พร้อมทั้งอธิบายว่าเหตุที่พอใจหรือไม่พอใจเป็นเพราะเหตุใด

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของคณะทีมวิจัยเอง จากที่ทำงานร่วมกันมาคณะทีมวิจัยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร พอใจกับผลงานตัวเองหรือไม่ ทำงานตรงต่อเวลาไหมเราก็เขียนลงในช่องตารางที่จัดทำไว้

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องของข้อมูลคือที่ทางคณะทีมวิจัยได้ออกสำรวจข้อมูลได้ข้อมูลอะไรไปบ้าง ได้รู้อะไรจากที่เราได้ศึกษาเราเขียนลงในตาราง

หัวหน้าทีมวิจัย จากที่นายพร คำหงษา อธิบายในตารางการสำรวจความพึงพอใจ มีท่านใดจะเพิ่มเติมอะไรหรือไม่ ถ้าไม่มีใครเพิ่มเติม ผมขอมติที่ประชุมครับ

มติที่ประชุม เห็นชอบ ตามที่นายพร คำหงษา นำเสนอตารางการการสำรวจความพึงพอใจ นายเตียง ภูงอกถามถึงกำหนดการส่งงานวิจัยของชุมชนเรา ซึ่งทางทีมวิจัยระดับตำบลได้ทวงถามมาแล้วดังนั้น ผมจึงอยากขอให้ทีมวิจัยเราได้ช่วยกันประมวลผลข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะส่งให้ทีมวิจัยระดับตำบลได้ตรวจสอบความถูกต้อง เป็นขั้นตอนต่อไป

หัวหน้าทีมวิจัย ครับขอบคุณท่านพ่อบ้านเตียง ภูงอกครับที่ช่วยเสริมและกำชับการทำงานของทีมเรา ขอให้ทีมวิจัยช่วยกันทำงานให้เสร็จทันเวลาภายในเดือนนี้ จากนั้นทีมวิจัยก็แบ่งหน้าที่รวบรวมข้อมูลในแต่ละกิจกรรม

จากนั้น คณะทีมวิจัยทุกคนก็ช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเวลา 16.00 น. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นลง หัวหน้าทีมวิจัยพูดว่าที่เราได้ร่วมเพื่อเป็นหลักฐานความรู้ในการทำกิจกรรมต่อเนื่อง และอีกอย่างได้จัดข้อมูลให้เป็นระบบที่สามารถนำมาใช้งานได้ ทำวิเคราะห์ข้อมูลวันนี้สิ่งที่ได้ คือเกิดการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันวิเคราะห์ ผลงานก็จะเสร็จสิ้นโดยเร็ว

ผลการดำเนินงาน

1. ได้ตารางกิจกรรมประมวลผลข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมา
2. ได้ตารางประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล
3. ทีมวิจัยและอาสาสมัครได้ร่วมกันประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล
4. ทุกคนเข้าใจและได้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์การทำงานที่ผ่านมา

สรุปอภิปราย

1. ทีมวิจัยรับรู้จุดเด่นจุดด้อยของทีมเพื่อนำไปสู่การแก้ไข
2. ได้ข้อมูลที่ถูกต้องการที่ได้ร่วมกันทำมา

กิจกรรมต่อไป

จัดทำรายงานการวิจัยนี้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านนาหว้า เพื่อให้ทาง ทีมตำบลได้ตรวจสอบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาไปประมวล วิเคราะห์เพิ่มเติม

การบริหารจัดการน้ำ บ้านนาหว้า

โดยทีมวิจัยชุมชนบ้านนาหว้า

ต.ลำโรง ค.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี

บทที่ 3 สรุปผลการดำเนินการวิจัย

สิ่งที่ได้จากการดำเนินงานในโครงการวิจัยระยะ ระยะเวลาปฏิบัติงานรวม 8 เดือน ตั้งแต่ เดือน มกราคม – สิงหาคม 2562 ทุกคนในชุมชนต่างช่วยกันในการให้ข้อมูลและเก็บข้อมูลและวางแผนการทำงาน ร่วมกันท่ามกลางการเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน แต่เราก็ได้โอกาสจากทาง ทีมวิจัย รับทราบโดยการนำของท่านกำนันบิน คงทน คอยเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ ในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่ง ข้อมูลที่พวกเรา ได้รู้ ได้เห็น ไม่เคยมีการเก็บรวบรวมมาก่อน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ดีสำหรับการชุมชนของพวกเรา เองในการวางแผนในการแก้ไขในขั้นตอนต่อไป ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มีดังต่อไปนี้

ข้อมูลหมู่บ้านนาหว้า ลักษณะภูมิประเทศ และระบบนิเวศโดยรวม

บ้านนาหว้าหมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภโพนธิ์ไพร จังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านนาหว้า หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภโพนธิ์ไพร จังหวัดอุบลราชธานี ก่อตั้งเมื่อได้นั้นไม่ปรากฏ พ.ศ. ชัดเจน ทราบแต่เพียงว่าหลังพระวอพระตามาสร้างเมืองอุบลราชธานีเสร็จไม่นานนัก โดยมีนายมันและนายจา เป็นหัวหน้าอพยพผู้คนมาประมาณ 2 - 3 ครอบครัวมาจากอำเภธาตุพนมตามลำแม่น้ำโขงมาตั้งชุมชน ณ บริเวณที่ราบหุบเขา โดยใช้ชื่อว่า บ้านนาหว้า ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน (แต่ก่อนเรียกว่านายบ้าน) โดยมีผู้นำชุมชน ตามลำดับ ดังนี้

1. นายหมื่นผล	ไม่ทราบนามสกุล	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
2. นายเชียงมัน	สืบสุข	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
3. นายหนู	คงทน	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
4. นายคำ	ภูงอก	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
5. นายฤทธิ์	พิลาคุณ	ไม่ทราบ พ.ศ. แน่ชัด
6. นายบัว	คำหงษา	พ.ศ. 2507 - 2514
7. นายพล	พิลาคุณ	พ.ศ. 2514 - 2520
8. นายหลิง	คำหงษา	พ.ศ. 2520 - 2528
9. นายภูมิ	สารภี	พ.ศ. 2528 - 2547
10. นายเตียง	ภูงอก	พ.ศ. 2547 - ปัจจุบัน

ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ประกาศใช้นามสกุล บุคคลดั้งเดิมเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ได้ใช้นามสกุลว่า นาหว้า ปัจจุบันมีผู้ใช้นามสกุลดังกล่าว อยู่ประมาณ 1 ใน 10 ของผู้คนในหมู่บ้านทั้งหมด บ้านนาหว้า ขึ้นกับ อำเภอบ้านดำน (อำเภโพนธิ์ไพรปัจจุบัน) ต่อมาในปี พ.ศ. 2489 ได้ขึ้นกับอำเภเขมราฐ และเมื่อปี พ.ศ. 2524 ได้ขึ้นกับกิ่งอำเภอนาตาล

ต่อมาได้ยกกระดบเป็นอำเภโพนธิ์ไพรในปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน

บ้านนาหว้าเป็นหมู่บ้านในเขตชนบท ที่ตั้งอยู่ในเขตที่ราบเชิงเขา รอยต่อระหว่างเขตอำเภอโพธิ์ไทร กับอำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอโพธิ์ไทรประมาณ 38 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 150 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่ทำนา น้อย เพราะทางทิศใต้จดภูเขาทั้งหมด ที่ตั้งบ้านนาหว้า ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัด อุบลราชธานี โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 9,508 ไร่ แยกเป็นดังนี้

- พื้นที่หมู่บ้าน 350 ไร่
- พื้นที่ทำนา 3,004 ไร่
- พื้นที่ทำไร่มันสำปะหลัง 3,055 ไร่
- พื้นที่ทำสวนยางพารา 1,017 ไร่
- พื้นที่ป่าชุมชน 1,987 ไร่
- พื้นที่สาธารณประโยชน์ 95 ไร่

มีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือจดบ้านดงตาหวัง ตำบลเหล่างาม อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศใต้จดบ้านคำหมาใน ตำบลนาเลิน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันออกจดบ้านน้ำคำ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ทิศตะวันตกจดบ้านนาเจริญ ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลภูมิอากาศ (ข้อมูลจากเครื่องตรวจสภาพภูมิอากาศของชุมชน)

อุณหภูมิ

ข้อมูลสรุปสภาพภูมิอากาศจากการติดตั้งเครื่องวัดสภาพภูมิอากาศปรากฏว่าเดือนตุลาคม 2559 ถึง เดือนกันยายน 2560 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศต่ำสุด 16.71 องศาเซลเซียส สูงสุดในช่วงเดือนเมษายน อยู่ที่ 35.6 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน

ข้อมูลสรุปสภาพภูมิอากาศจากการติดตั้งเครื่องวัดสภาพภูมิอากาศปรากฏว่าปริมาณน้ำฝน จากเดือน ตุลาคม 2559 ถึงเดือนกันยายน 2560 มีค่าเท่ากับ 1817.88 มิลลิเมตร เฉลี่ยปริมาณน้ำ ฝนตลอดทั้งปี 151.490 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 80.01

แหล่งน้ำของชุมชนจะมีลักษณะเป็นลำห้วยขนาดเล็กมีต้นน้ำกำเนิดอยู่บนเทือกเขาและ ไหลลงตกลงแม่น้ำโขง ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 สายดังนี้ ลำห้วยบ้าน (ห้วยบง) ลำห้วยล่องหญ้า ลำห้วยหินฮาว ลำห้วยคอ บ้านนาหว้าได้ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคในแต่ละเดือนเดือนละจำนวนมากคิดเป็นลูกบาทเมตรถือว่าใช้น้ำเยอะพอสมควรซึ่งการใช้น้ำได้นี้มาจากแหล่งน้ำ หอถังประปาในชุมชนที่มีอยู่ 4 หอถัง ตามโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง บ่อน้ำบาดาลในชุมชนจำนวน บ่อ ฝายค่าน้ำบุน หนองลำห้วยบงแต่ในบางบ่อน้ำนั้นน้ำยังไม่สะอาดพอ เนื่องจากระบบกรองน้ำของชุมชน ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะบ่อน้ำที่นำมาใช้ในชุมชนเป็นบ่อน้ำที่รองรับน้ำฝนน้ำจากธรรมชาตินำมาใช้โดยระบบ ท่อส่งน้ำทั้งหมดแต่ในปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนยังขาดแคลนน้ำที่จะนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค ทั้งๆที่ชุมชนมีแหล่งน้ำต้นทุนจำนวนมาก แต่ยังขาดการบริหารจัดการ ซึ่งทางชุมชนยังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงว่าทำไม

จึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ดังนั้นทางชุมชนหาว่าจึงต้องการที่จะทำการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหานี้

ข้อมูลแหล่งน้ำ มีดังนี้

ประปาหมู่บ้านมี 4 แห่ง คือ

แหล่งที่ 1 ตั้งอยู่ที่วัดดอยมณี อยู่ติดกับทางหลวงชนบท งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง ประปาบ่อนี้จะสูบน้ำจากพื้นดินหรือบ่อบาดาลความลึกของบ่อ 40 เมตร หอถังสูง 12 เมตร น้ำจะใช้ได้ดีในช่วงเดือน กรกฎาคม - มีนาคม และน้ำจะลดลงในช่วงเดือน เมษายน

แหล่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่ที่ดิน นายสาย คำศรี งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง ความลึก 32 เมตร หอถังสูง 12 เมตร ลักษณะของ 2 บ่อนี้คล้าย ๆ กันน้ำจะลดน้อยลงในช่วง เดือน เมษายน สังเกตได้จากการได้นำขึ้นถังในแต่ละวัน

แหล่งที่ 3 ตั้งอยู่ที่ที่ดิน นางนิติภรณ์ อ้วนโคตร น้ำแหล่งนี้ไม่สมบูรณ์ในเรื่องของน้ำมาหลายปีแล้วเนื่องจากจุดตั้งว่านั้นจากการสำรวจพบว่ามีน้ำตื้นเขิน งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง ความลึก 40 เมตร หอถังสูง 12 เมตร

แหล่งที่ 4 ตั้งอยู่ที่ฝายลำห้วยบงอยู่ทางทิศใต้ของชุมชนซึ่งจุดนี้ปัจจุบันชุมชนไม่ได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากเป็นน้ำนองและเครื่องกรองน้ำกรองน้ำไม่สะอาดพอ ชาวบ้านจึงไม่กล้าที่นำน้ำมาใช้ในหนองดังกล่าว แต่ชุมชนมีแนวทางแก้ไข คือ รอการย้ายขอลงไปยังหนองคึกฤทธิ์ ต่อไป

ส่วนบ่อบาดาลเล็กส่วนบุคคลที่เจาะตามที่ของตนเองมี 87 บ่อ จากการสอบถามหน้าแล้งใช้ได้ทุกแห่ง เช่น ที่บ้าน ของนางเพียง สมอ่อน บ้านนายเทร็ม อินทอง บ้านลือชัย สีหนาม เหล่านี้เป็นต้น

สำหรับ **บ่อน้ำซับ** นั้นมีอยู่รอบหมู่บ้านแต่บางบ่อนั้นก็ใช้ไม่ได้ บางแห่งก็ใช้ได้ยกตัวอย่างเช่นบ่อนานงเกศา มีคำ บ่อบ้านนายสุพรรณทา ตะนาม เป็นต้น

บ่อน้ำตื้นมี 5 บ่อ คือ

ที่	ชื่อ-บ่อ	กว้าง ม.	ยาว ม.	ลึก ม.	ปริมาณ ลบ.ม.
1	บ่อ นานายประสิทธิ์ เจริญชาติ	1.00	1.00	1.00	1.00
2	บ่อนางเกศา มีคำ	1.00	1.00	2.00	2.00
3	บ่อนางวาสีฐิ คำขาว	1.00	1.00	2.00	2.00
4	บ่อนายสุพรรณ ทาตะนาม	1.00	1.00	3.00	3.00
5	บ่อนานาไท ธรรมเที่ยง	1.00	1.00	1.00	1.00

ซึ่งแต่ละบ่อนั้นอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านนักใช้น้ำได้ตลอดปี โดยเฉพาะบ่อที่อยู่นา นายสุพรรณ ทาตะนาม ใช้ทั้งชุมชนใกล้เคียง ซึ่งบ่อนี้ถือว่าเป็นบ่อมหัศจรรย์ ใช้น้ำได้ตลอดปีอยู่ที่สระวันออกของชุมชน ถือว่ามีความสำคัญสำหรับหมู่บ้านมาช้านานแล้ว ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านแล้วมาจนถึงปัจจุบัน เจ้าของที่อนุญาตให้ชาวบ้านใช้ได้ตลอดโดยไม่เคยหวงห้าม

1.ประปาหมู่บ้าน 4 แห่ง ที่ไม่พอใช้

2.บ่อบาดาลสาธารณะปัญหาและสาเหตุเราก็ทราบแล้ว บ่อมีไม่เพียงพอ เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ที่จะเป็นการดูแลซ่อมบำรุง

3.บ่อบาดาลส่วนตัวใช้การได้ดีแต่ชาวบ้านไม่มีบ่อบาดาลส่วนตัวทุกครัวเรือน

4.ปัญหาบ่อน้ำตื้นตามที่ได้ทราบมา ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและต้องแก้ไขเร่งด่วนเราต้องหาข้อตกลงแก้ไขร่วมกันโดยด่วน คือเราต้องสร้างกฎระเบียบของหมู่บ้าน การใช้สารเคมีรอบหมู่บ้านเพื่อป้องกันสารเคมีตกค้าง

ภาระในการเก็บน้ำ ในชุมชนบ้านนาหว้า ภาระที่กักเก็บน้ำฝน 1ครัวเรือนจะมีประมาณ 2,000 ลิตร เช่น โอง่ขาว โอง่มังกร อ่างซีเมนต์และ 1 คนจะตักน้ำ 4 ลิตร/วัน จะใช้น้ำเพื่ออาบ ล้างหน้า ชักผ้า ล้างจานและอื่นๆ 65 ลิตร/วัน เพราะบางวันเราใช้มากบางวันเราใช้น้อยต่างกัน เช่นชักผ้าเราไม่ชักทุกวันหรือบางวันเราเอาผ้าไปซักที่ทำงาน ท้องไร่ท้องนา เพราะเราไม่ได้อยู่บ้านตลอด

การใช้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภคเมื่อเอามากลุ่มรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

- 1.ที่กักเก็บน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1ครัวเรือนจะมีที่กักเก็บน้ำ 2,000 ลิตร
- 2.น้ำดื่ม 1 คน จะตักน้ำวันละ 4 ลิตรหรือ1,460 ลิตร/คน/ปี
- 3.น้ำใช้ 1 คนจะใช้น้ำวันละ 65 ลิตรหรือใช้น้ำ 23,725ลิตร/คน/ปี

ค่าเฉลี่ยการใช้น้ำของหมู่บ้านและการเก็บน้ำไว้ใช้

- 1.ที่เก็บน้ำฝนไว้ดื่มทั้งหมดของหมู่บ้าน 182,700ลิตร
- 2.น้ำดื่ม 1 คน ตักน้ำ 1,460ลิตร/คน/ปี 1,027 คน ทั้งหมู่บ้านตักน้ำ 1,499,420 ลิตร/ปี
3. น้ำใช้ 1 คน ใช้น้ำ 23,725 ลิตร/คน/ปี1,027 คน ทั้งหมู่บ้านใช้น้ำ 2,4365,575 ลิตร/ปี
- 4.รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคหมู่บ้าน 25,864,995 ลิตร/ปี

ข้อมูลแหล่งน้ำและวิธีใช้น้ำในอดีต (ภูมิปัญญาดั้งเดิม)

จากผู้เฒ่าผู้แก่ทำให้ได้ข้อมูลดังนี้ การที่เราจะเข้าไปหาแหล่งน้ำนั้นต้องสังเกตคือจะต้องไปหาที่ต้นน้ำ และตรงนั้นต้องเป็นที่ต่ำที่ลุ่มโดยมีการสังเกตว่าต้องมีต้นไม้ปกคลุมมากๆ หน้าฝนตรงนั้นจะเป็นน้ำค่าและมีน้ำผุดขึ้นมาแต่ใต้ดิน ซึ่งเรียกว่าน้ำค่า

น้ำค่า มีลักษณะ จับตัวกันเป็นแผ่นลอยอยู่บนผิวน้ำสีของน้ำจะเป็นสีแดงอมเหลืองเมื่อพบแหล่งน้ำแล้วชาวบ้านจะช่วยกันขุดบ่อน้ำไว้ใช้กันในหมู่บ้าน บ่อน้ำมีลักษณะแบบนี้มีอยู่ 5 บ่อโดยมีอยู่รอบหมู่บ้านแต่ปัจจุบันถูกถมที่เป็นบางบ่อเพราะว่าบ่อเหล่านี้อยู่ในพื้นที่การทำเกษตร แต่ก่อนวิธีใช้น้ำชาวบ้านจะนำน้ำมาดื่มมาใช้โดยการไปตักน้ำมาดื่มมาใช้ครอบครัว 1 ใช้น้ำวันละ 3 หาบ คือเช้า 1 หาบ ตอนเย็น 2 หาบ การเปรียบเทียบ 1 หาบคือน้ำได้ 30 ลิตร โดยการเปรียบเทียบของทมิวจัย 1 ครัวเรือนต้องไปหาน้ำมาใช้ประมาณ 90 ลิตร คือจะเป็นน้ำดื่มใช้ล้างถ้วยล้างจานล้างหน้าตอนเช้า และ ทำกับข้าวหนึ่งข้าวส่วนการอาบชักผ้า การชักผ้าชาวบ้านจะนำผ้าหอบไปซักที่บ่อน้ำซักเสร็จแล้วก็นำผ้ามาตากที่บ้านส่วนวิธีการอาบน้ำตอนเย็น ชาวบ้านจะไปอาบน้ำที่บ่อน้ำกันเมื่ออาบเสร็จแล้วก็จะมีการหาน้ำมาใช้ที่บ้าน หรือบางคนก็จะอาบหรือชักผ้ามาจากที่ทำงาน เช่น แหล่งน้ำจากท้องไร่ท้องนาซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างนี้เรื่อยมา ส่วนด้านวัฒนธรรม ประเพณีก็มีการสืบทอดกันมาเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็น เดือน 3 บุญข้าวจี เดือน ๔ บุญพระเวศสันดรพิงเทศมหาชาติ เดือน ๙ เป็นบุญข้าวประดับดิน เดือน 10 ข้าวสาก เป็นต้น

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลการทำกิจกรรมทั้งหมด

ข้อค้นพบ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานช่วงต่อไป

จากการดำเนินงานในช่วง ระยะ1 เดือน มกราคม-เดือนสิงหาคม 2562 พบว่า กระบวนการวิจัยทำให้ค้นพบว่าการใช้น้ำในอดีต ประชากรมีไม่มาก เพราะว่าชุมชนแต่ก่อนเวลาอาบน้ำ ชักผ้าก็ไปอาบน้ำที่บ่อ ชักผ้าที่บ่อ เพราะน้ำที่บ่อปราศจากสารเคมี และมีน้ำแหล่งหลายจุด

หลังจากนั้นมาระยะหนึ่งจากที่ชุมชนเคยใช้น้ำบ่อก็กลับกลายมาใช้น้ำบาดาลน้ำประปาแทนวิถีชีวิตของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงขึ้นจากอดีตที่มีความเรียบง่ายมาเป็นอย่างสะดวกสบายมาแทนที่ ถ้าแม้ว่าชุมชนจะมีความสะดวกสบายเพียงใดในการใช้น้ำแต่ปัญหาอุปสรรคก็เริ่มตามมา จากการรวบรวมเก็บข้อมูลก็พบว่าบ่อน้ำที่มีอยู่รอบหมู่บ้านจำนวน 4 บ่อก็ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค ถึงแม้จะมีน้ำประปาหมู่บ้านจำนวน 4 แห่ง ก็มีอุปสรรคเพราะเป็นน้ำใต้ดินซึ่งจะมีปัญหาในช่วงเดือน มีนาคม – พฤษภาคม ของทุกปี คือน้ำใต้ดินไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน

บ่อบาดาลเล็กของชาวบ้านที่เจาะตามครัวเรือนก็เป็นบาดาลส่วนตัว บาดาลหมู่บ้านจำนวน 4 บ่อ ก็มี ปัญหา คือ ช่วงหน้าแล้งชุมชนต้องการใช้น้ำมาก แต่น้ำใต้ดินมีน้อยชาวบ้านต้องออกแรงโยกบ่อและโยกแรงกว่าน้ำจะขึ้นมา จึงทำให้บาดาลชำรุด เสียหาย

ปัจจุบันสิ่งที่ค้นพบบ่อน้ำซับที่มีอยู่รอบหมู่บ้านก็เริ่มมีปัญหา จากการสำรวจเก็บข้อมูลพบว่าบ่อน้ำซับอยู่ติดกับพื้นที่การเกษตร เกษตรกรบางรายใช้สารเคมีฆ่าหญ้าทำให้เกิดปัญหาต่อการใช้น้ำอุปโภค บริโภคของชุมชน ชาวบ้านไม่กล้านำน้ำในบ่อมาใช้กลัวสารพิษตกค้าง ส่วนบ่อน้ำหรือแหล่งน้ำต้นทุนที่ชุมชนเรามีอยู่ จำนวน 4 แห่งก็ยังไม่สามารถนำน้ำมาใช้ได้ เนื่องจากบางแห่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการ บางแห่งยังขาดงบประมาณ ซึ่งถ้าหากว่าหลังจากได้ข้อมูลแล้ว ต่อไปในอนาคตถ้าได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ จากหน่วยงานของรัฐก็คงจะได้ดำเนินการต่อไป

แนวทางพัฒนาในอนาคต

จากการรวบรวมข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะนำไปสู่การแก้ไข ดังนี้

1. จะมีการรณรงค์ขอความร่วมมือจากชุมชนให้ใช้น้ำอย่างประหยัดน้ำ
2. บ่อบาดาล สาธารณะของหมู่บ้านจะมีการตกลงในชุมชนร่วมในการดูแลรักษาซ่อมบำรุง
3. บ่อน้ำซับ จะมีการทดลองแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
4. ขุดลอกบ่อที่ตื้นเขิน
5. จะมีการทดลองการใช้น้ำใต้ดิน โดยการเจาะน้ำบาดาล ติดตั้งโครงขนาดเล็กกว่าจะใช้น้ำในประมาณที่ครัวเรือน และจะใช้น้ำได้ตลอดปีหรือไม่
6. ของบประมาณเพื่อเสริมคันฝายบนเขาเพื่อกักเก็บน้ำให้ได้มากขึ้น
7. ของบประมาณจัดซื้อท่อส่งน้ำจากฝายบนภูเขา ท่อส่งน้ำขนาด 6 นิ้วพร้อมข้อต่อ ระยะทาง 3,000 เมตร
8. ของบประมาณจัดซื้อเครื่องกรองน้ำขนาดใหญ่ติดตั้งที่หอถังประปาจุดฝายลำห้วยบาง
9. ของบประมาณจัดซื้อเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ติดตั้งที่หนองโปรงปูน

บทที่ 5

ข้อมูลจากการทำวิจัย

จากการทำงานที่ผ่านมาในระยะที่ 1 ตั้งเดือน มกราคม – เดือน สิงหาคม 2562 ภายใต้การทำงานที่มีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างมาก ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ท่ามกลางการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นทีมวิจัยบ้านนาหว้า และคนในชุมชน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยทีมวิจัยเอง ดังนี้

1. ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

จากที่คณะทีมวิจัยได้จัดทำกิจกรรมขึ้นทุกครั้งทางชุมชนก็ให้ความร่วมมือทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นทางผู้นำชุมชนทุกท่านก็ให้ความร่วมมือร่วมใจกันทุกคน ทางด้านเยาวชนหรือผู้เฒ่า ผู้แก่ ให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาดี ถึงแม้ว่าบางข้อมูลอาจจะขัดแย้งกันบ้าง แต่สุดท้ายก็สรุปไปในทางเดียวกันได้ จากการที่แต่ก่อนไม่เคยมีใครสนใจข้อมูลของชุมชนว่าแต่ก่อนมีความเป็นมาอย่างไร พอมีคณะทีมวิจัยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนก็มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลเพิ่มขึ้น ช่วยกันค้นคว้า ทำให้ชุมชนมีข้อมูลที่หลากหลายที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

2. ผลที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัย

ในคณะทีมวิจัยด้วยกันในการทำงานที่ผ่านมา แต่ก่อนที่ยังไม่ได้เป็นคณะทีมวิจัยทำงานตัวใครตัวมัน เพราะต่างคนก็มีหน้าที่ ภารกิจของตนเอง ไม่ค่อยมีเวลาปรึกษาหารือสนทนาร่วมกัน แต่พอมาเป็นคณะทีมวิจัย ต้องทำงานเป็นกลุ่มแรกๆความคิดก็ไม่ค่อยตรงกันเท่าไร แต่พอทำงานนานเข้า คณะทีมวิจัยเรามีความสามัคคีกันดีมาก ถึงแม้ว่าบางครั้งทีมวิจัยบางคนไม่มาทำงาน เพราะติดภารกิจที่หลักเลี้ยงไม่ได้ คณะทีมวิจัยเราก็ไม่ว่าอะไร เพราะแต่ละคนก็มีความจำเป็นด้วยกันทั้งนั้น จากที่ตนเองไม่เคยพูดไม่เคยเสนออะไรในที่ประชุมพอได้ทำงานวิจัยก็กลับกลายเป็นคนที่กล้าพูดกล้า กล้าเสนอ กล้าแสดงออก เพราะงานวิจัยต้องเสนอผลงานตลอด อบรมตลอด พูดตลอดก็เลยกลายเป็นคนพูดที่เก่งขึ้น ไม่อายใครนี่คือการเปลี่ยนแปลงที่ตัวเองไม่เคยรู้ตัวมาก่อนเลย

3. ผลที่เกิดด้านงานวิจัย

จากการที่จัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้ข้อมูลที่เกิดขึ้น คือ

1. ได้กระบวนการเรียนรู้ในการเก็บข้อมูล
2. ได้รู้บริบทชุมชน รู้สภาพภูมิศาสตร์
3. ได้ข้อมูลการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคของชุมชน
4. ได้รับความร่วมมือกับชุมชน

กระบวนการที่ทำให้ได้ข้อมูลมา คือ ทางคณะทีมวิจัยได้ออกแบบสอบถาม/เดินสำรวจสภาพพื้นที่จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้จะเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวางแผนการทดลองต่อไป

ภาคผนวกบ้านร่องคันแยง

บทที่ 1

แนะนำโครงการ

ชื่อโครงการ ศึกษาเส้นทางน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตรระบบท่อที่เหมาะสม

บ้านร่องคันแยง

ตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

1. ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องการวิจัย

บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มสลับที่ดอน ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว / ดินทราย แลมีหินภูเขา ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดกับภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชุมชน

ทิศเหนือ	จรด	บ้านร่องคันแยงน้อย	หมู่ที่ 8 ต.ลำโรง
ทิศใต้	จรด	ภูเขา ป่าชุมชน	เขตตำบลหนามแท่ง
ทิศตะวันตก	จรด	บ้านโนนศาลา	หมู่ที่ 9 ต.ลำโรง
ทิศตะวันออก	จรด	บ้านร่องคันแยง	หมู่ที่ 8 ต.ลำโรง

ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2461 โดยแต่เดิมชื่อหมู่บ้านสองเต็น มีนายผิว คงทน นางมี คงทน พร้อมบุตร นายทั้ง นางจันดี คงทน นายวัง นางหนู คงทน เป็นคนกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามา ก่อตั้งหมู่บ้าน เป็นกลุ่มแรก เมื่อปี พ.ศ.2475 มีผู้คนอพยพเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ในปี พ.ศ.2512 ได้มีการตั้งชื่อใหม่ เป็นหมู่บ้านสองคันแยง และในปี พ.ศ. 2526 ทางราชการได้จัดให้มีการประกวด หมู่บ้านที่มิการพัฒนา ทางราชการจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ ชื่อหมู่บ้านร่องคันแยง

อดีตบ้านร่องคันแยง เนื่องจากต้องการอยู่ใกล้แหล่งที่ทำกินของตัวเอง ครั้งแรกมีประชากรประมาณ 52 คน จำนวน 10 หลังคาเรือน ประชากรมีอาชีพ ทำไร่ ทำนา และหาของป่าขาย การทำการเกษตรใช้น้ำจากธรรมชาติ คือน้ำฝน ส่วนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคในอดีตมีบ่อน้ำ 1 บ่อ ชื่อบ่อ น้ำห้วยตะลุง..ลึกประมาณ 2 เมตร ซึ่งเป็นบ่อน้ำใช้กันทั้งหมู่บ้านห่างจากหมู่บ้าน 500 เมตร ชาวบ้านนำน้ำมาใช้โดยวิธี ตัก – หาบ ต่อมาจึงได้มีการขุดบ่อเพิ่มขึ้นอีก 2 บ่อ ได้แก่ บ่อนายค่อน แวนศรี บ่อนายกู มงคุณพล และยังมีบ่อน้ำมีความลึกประมาณ 2 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ซึ่งเรียกชื่อว่าวังถ้ำร่องคันแยง ปี พ.ศ.2500 มีการขุดเจาะบ่อบาดาลส่วนตัวเพิ่มขึ้น ประมาณ 9 บ่อ ต่อมาได้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง ใช้ในการก่อสร้างประปาหมู่บ้านจากน้ำบาดาลขึ้น 1 บ่อ แต่ยังขาดแคลนในช่วงเดือน มีนาคม – พฤษภาคม ต่อมาในปี พ.ศ.2538 ได้มีการขุดลอกและปรับสถานที่วังถ้ำร่องคันแยงให้สวยงาม จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า อ่างเก็บน้ำบ้านร่องคันแยง มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ มีความลึกประมาณ 3 เมตร ปัจจุบันได้นำน้ำขึ้นมาใช้ในการอุปโภค/บริโภค มีการก่อสร้างประปาหมู่บ้านโดยกรมทรัพยากรน้ำ ซึ่งขุดเจาะแบบบาดาล แต่น้ำก็ขาดแคลนในเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม เหมือนเดิม จากข้อมูลทั้งหมดจะ

พบว่า มีแหล่งน้ำที่เป็นทั้งบ่อส่วนตัว และแหล่งน้ำส่วนรวมจำนวนมากในชุมชน แต่มีปัญหา คือ ปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้เป็นที่มาของการใช้เงินกำลัง บ่อบาดาลขุดเพราะใช้งานมากเกินไป โยกหลายครั้ง บ่อยครั้ง แต่ได้น้ำน้อยไม่เพียงพอ จนเกิดการขุดเสียหลายบ่อครั้ง จนไม่มีกำลังและไม่มียงบประมาณในการซ่อมแซม จึงขาดการซ่อมบำรุง เพราะขาดงบประมาณ และขาดผู้รับผิดชอบ บ่อธรรมชาติดินเงินไม่มีการดูแลรักษา ส่วนระบบประปาหมู่บ้านก็ไม่มีน้ำเพียงพอที่จะนำขึ้นมาทำประปา ซึ่งชุมชนยังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงว่า ทำไมจึงไม่มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นอย่างไร ระบบนิเวศมีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งน้ำหรือไม่ มีแหล่งน้ำได้ดินหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ อยู่บริเวณใดของหมู่บ้าน จะสามารถนำมาใช้ได้ได้อย่างไรเหมาะสม การจัดการน้ำที่เหมาะสมกับชุมชนควรเป็นอย่างไร วิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชน และการช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานภายนอกจะทำได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยไม่สูญเสียงบประมาณและให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของควรเป็นอย่างไร ที่ผ่านมามีต้องขอรับการช่วยเหลือจากทางอำเภอส่งรถขนน้ำเข้ามาช่วยบรรเทาในช่วงที่เค็ดร้อนรุนแรงที่สุด ปัจจุบัน พ.ศ.2562 ชุมชนบ้านร่องคันแยง มีประชากรทั้งสิ้น 699 คน จาก 150 ครัวเรือน แยกเป็นชาย 350 คน หญิง 349 คน ต่างก็ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภค อุปโภค ที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จำเป็นจะต้องเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ โดยการศึกษาปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงและหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมของชุมชน ดังนั้นจึงทำให้ชุมชนบ้านร่องคันแยงต้องการที่จะทำการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหา และนี่ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดแนวความคิด จัดตั้งคณะกรรมการทีมวิจัยน้ำ เพื่อที่จะสำรวจตรวจสอบเก็บข้อมูลและแก้ไข กับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการนำของนายสริต คำหงษา ประธานคณะกรรมการทีมวิจัยน้ำ บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลลำโรง

2. คำถามวิจัย

1. บ้านร่องคันแยงมีระบบนิเวศ สภาพพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและภาคการเกษตร อย่างไร
2. บ้านร่องคันแยงมีศักยภาพพื้นที่ และศักยภาพของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและภาคการเกษตร อย่างไร
3. ชุมชนบ้านร่องคันแยงมีการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และภาคการเกษตร จำนวนเท่าใด ใช้น้ำจากแหล่งใด และ มีวิธีการใช้อย่างไร
4. ชุมชนบ้านร่องคันแยงจะมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและภาคการเกษตร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้าน/ชุมชนอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ และศักยภาพของพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและภาคการเกษตร
2. เพื่อศึกษาแหล่งน้ำและศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
3. เพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคและภาคการเกษตรของชาวบ้าน
4. เพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่องคันแยง

4. แผนงานและวิธีการศึกษา

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน

5. การประมวลผลข้อมูล

6. การประชามนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติม
7. การศึกษาดูงานพื้นที่ที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชน
8. การประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนา
9. การทดลองแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
10. การสรุปผลการทดลองเป็นระยะ และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
11. การประชุมเพื่อสรุปข้อมูลผลการทดลอง
12. การประชามนำเสนอผลการทดลอง ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบและให้ข้อคิดเห็น
13. การสรุปผลการทดลองและรายงานผลการวิจัย

5. พื้นที่การศึกษา บ้านร่องคันแยง ตำบลสำโรง อำเภอบัวโพธิ์ ไร่ จังหวัดอุบลราชธานี ระยะเวลาในการศึกษาตลอดระยะเวลาของโครงการวิจัยฯ 18 เดือน

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลสภาพภูมินิเวศน์ ศักยภาพพื้นที่ แหล่งน้ำและศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
2. ได้ข้อมูลองค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
3. ได้ข้อมูลปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน และความต้องการใช้น้ำของชุมชน
4. มีแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่องคันแยง
- 5.

บทที่ 2

กิจกรรมดำเนินการ

กิจกรรมของโครงการ ศึกษาเส้นทางน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตรระบบท่อที่เหมาะสมของชุมชนบ้านร่องคันแยง ตำบลสำโรง อำเภอโศก จ.อุบลราชธานี ดำเนินการในระยะที่ 1 ช่วงระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2562 ซึ่งทางทีมวิจัยได้จัดกิจกรรมทั้งหมด 4 ครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย ณ ศาลาประชาคม บ้านร่องคันแยง ต.สำโรง อ.โศก จ.อุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำการวิจัยร่วมกัน เกี่ยวกับแนวทางการทำงานวิจัยร่วมกัน
2. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่และเตรียมพร้อมกับการทำงานในระหว่างทีมวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะทีมวิจัยรับรู้การทำงานวิจัยร่วมกัน
2. คณะทำงานวิจัยรับบทบาทหน้าที่ของตัวเอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์ให้ทีมวิจัยมาประชุม
2. แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามความสามารถ
3. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ
4. ปิดการประชุม

กระบวนการทำงาน

ตอนเช้าของวันที่ 6 มิถุนายน 2562 หัวหน้าทีมวิจัย นายสริต คำหงษา ได้เรียกคณะทีมวิจัยทั้งหมด 11 คน โดยการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านให้ทางคณะทีมวิจัยเข้าร่วมประชุม โดยพร้อมเพรียงกันที่ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยง ในเวลา 8.00 น ของวันนี้

คณะทีมวิจัยก็เริ่มทยอยเข้าสู่ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อลงทะเบียนประมาณครึ่งชั่วโมง หัวหน้าทีมวิจัยเห็นว่าคณะทีมวิจัยเห็นว่าคณะทีมวิจัยมาทั้งหมดทุกคนแล้ว หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดการประชุม

หัวหน้าทีมวิจัย กล่าวว่า ตอนนี้เราได้คณะวิจัยสมบูรณ์แล้วแต่เรายังขาดการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนว่าใครถนัดส่วนไหน ถนัดเรื่องใด ถนัดไปทางไหน ใครถนัดเขียน ใครถนัดพูด เราจะมาแต่งตั้งกันวันนี้ จากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยก็หยิบกระดาษชาร์ทขึ้นมาเพื่อถามว่าใครจะเสนอให้ใคร หรือจะเสนอตัวเองว่าจะทำหน้าที่อะไรบ้าง โดยส่วนใหญ่ทุกคนก็จะเสนอช่วยกันและจากการเสนอได้ข้อสรุปในการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในโครงการวิจัยฯ ดังนี้

1. ประธานวิจัยนำ สำหรับตำแหน่งนี้คณะทำงานเสนอ นายสริต คำหงษา เพราะไหนๆ แล้ว นาย สริต คำหงษา ก็เป็นหัวหน้าทีมวิจัยแล้วก็ให้เป็นประธานโดยปริยาย
2. รองประธาน นายถาวร สืบสุข เสนอ นางสาวรณิ คำหงษา และนายคุม เรืองเนตร ก็ไม่มีใครค้าน ทุกคนเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์
3. เลขานุการ ตำแหน่งเลขานี้ มีการเสนอโดยเริ่มจาก นายถาวร สืบสุข ได้เสนอให้ นางเพชรินทร์ ใจแสน ทำหน้าที่นี้ และมีนางสุวรรณี คำหงษา ได้เสนอ น.ส.เพชรินทร์ คงทน รับหน้าที่เลขานุการ จากนั้นที่ประชุมก็บอกอีกว่าสำหรับตำแหน่งเลขานุการนี้สมควรจัดทั้งสองคนเพราะมีหน้าที่ในการทำงานหลาย

อย่าง สมควรเอาทั้งสองคน โดยสรุปจากที่ประชุมเห็นสมควรว่าตำแหน่งเลขานุการคือ นางเพชรินทร์ ใจแสน และน.ส.เพชรินทร์ คงทน รับหน้าที่เลขานุการในโครงการวิจัยนี้

4. ตำแหน่งเหรียญก จากการเสนอในที่ประชุม นางเพชรินทร์ ใจแสน ได้เสนอ นายถาวร สืบสุข รับหน้าที่นี้ ทำหน้าที่เป็นเหรียญก ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

5. ตำแหน่งผู้ประสานงานในที่ประชุมร่วมกันเสนอ นายประวิทย์ คำหงษา เป็นผู้ประสานงาน เพราะมียานพาหนะ ใช้อย่าง อรรถาศัยดี ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ

6. ตำแหน่งปฏิคม นางเพชรินทร์ คงทน ได้เสนอ นางหนูผาด คำหงษา และนายวินัย กระฉอดนอก ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ ให้ช่วยกันดูแลหน้าที่นี้

7. ตำแหน่งพิธีกรดำเนินการ นางหนูผาด ได้เสนอ นางกำไร เจริญวงศ์ นางเพชรินทร์ ใจแสน ได้เสนอ นางมณีวรรณ คำหงษา สดท้ายในที่ประชุมลงมติให้นางกำไร เจริญวงศ์ และนางมณีวรรณ คำหงษา เป็นพิธีกรดำเนินรายการ เมื่อได้ตำแหน่งตามที่ต้องการแล้ว ประธานชี้แจงว่าทุกคนขอให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ทุกตำแหน่งสามารถปรับเปลี่ยนกันได้ อย่ายึดติดกับหน้าที่โดยเฉพาะหน้าที่การเงิน ขอให้ทุกคนมีความโปร่งใส ทำงานให้ถูกต้อง มีอะไรก็มาคุยด้วยกัน สิ่งใดถูก สิ่งไหนผิด สิ่งไหนสมควรแก้ไข สิ่งไหนสมควรเพิ่มเติม

ส่วนรายละเอียดของการทำงานวิจัยในครั้งนี้ผมก็จะแจ้งคร่าวๆว่าเรามีแผนในการทำงาน โดยระยะที่ 1 เราต้องทำให้ได้ตามระยะที่กำหนด คือ 6 เดือน จากเดือนมกราคม – เดือนกันยายน ซึ่งแผนมีดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม ก็คือที่เราจะมาประชุมกันในวันนี้
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน
 - ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของชุมชน

5. การประมวลผลข้อมูล

ชื่อโครงการของบ้านเราคือ ศึกษาเส้นทางน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตรระบบท่อที่เหมาะสมของชุมชนบ้านร่องคันแยง ตำบลลำโรง อำเภอบัวโพธิ์ ไร่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี คำถามวิจัย อยู่ 4 ข้อ คือ

1. บ้านร่องคันแยงมีระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรอย่างไร
2. บ้านร่องคันแยงมีศักยภาพพื้นที่ และศักยภาพของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรอย่างไร
3. ชุมชนบ้านร่องคันแยงมีการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และการเกษตรจำนวนเท่าใด ใช้น้ำจากแหล่งใด และมีวิธีการใช้อย่างไร
4. ชุมชนบ้านร่องคันแยงจะมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และภาคการเกษตร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่องคันแยงอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการทำงานเรามีอยู่ว่า เพื่อศึกษาระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ และศักยภาพของพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และข้อที่สองคือเพื่อศึกษาแหล่งน้ำและศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน ข้อสามเพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน ข้อสี่เพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่องคันแยง ข้อสุดท้ายคือศึกษาเส้นทางน้ำเพื่อการเกษตรโดยการวางท่อส่งน้ำเข้าไปในพื้นที่การเกษตร ของชุมชน ซึ่งแนวทางการทำงานวิจัยในครั้งนี้ผมก็ยังไม่เข้าใจเหมือนทุกคน คงต้องปรึกษทางศูนย์ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ที่จะคอยให้คำชี้แนะพวกเรา ผมอยากให้ทุกคนทุ่มเทกับการทำงานครั้งนี้ เหมือนกับการเข้ามาเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน หลังจากนั้นประธานกล่าวว่า สำหรับการอบรมในวันนี้ใครมีอะไรสงสัยไหม ปรากฏว่าไม่มีใครสงสัย เสร็จแล้วประธานกล่าวขอขอบคุณคณะกรรมการทุกคน และกล่าว ปิดการประชุม

ผลการดำเนินงาน

1. อบรมทีมวิจัยด้วยกัน 11 คน ทุกคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงานวิจัยมากขึ้น
2. มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน

สรุป

ทุกคน ทุกตำแหน่งมีหน้าที่และบทบาทที่จะต้องช่วยกันค้นคว้าหาแหล่งข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน

แผนงานที่จะดำเนินต่อไป

ประชุมประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 2 การประชุมประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำวิจัยบ้านร่องคันแยง

สถานที่ ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ต. ตำโรง อ. โพธิ์ไทร จ. อุบลราชธานี

วันเวลา เริ่มเวลา 8.00 น. วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2562

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสริต	คำหงษา	หัวหน้าทีมวิจัย
2. นายถาวร	สืบสุข	ทีมวิจัย
3. นายคุม	เรืองเนตร	ทีมวิจัย
4. นายประวิทย์	คำหงษา	ทีมวิจัย
5. นางสาวรรณี	คำหงษา	ทีมวิจัย
6. นากำไร	เฉวียงวงศ์	ทีมวิจัย
7. นางหนูผาด	คำหงษา	ทีมวิจัย
8. นางมณีวรรณ	คำหงษา	ทีมวิจัย
9. นางเพชรินทร์	ใจแสน	ทีมวิจัย
10. น.ส.เพชรินทร์	คงทน	ทีมวิจัย
11. นายวินัย	กระลอกนอก	ทีมวิจัย

12.นายวิสิทธิ์ คำหงษา
13.นายนครินทร์ กระสอบคำ
นายคำลีเจี๋ยวงค์
15.นายคำพาน คำหงษา
16.นางคำ บรรดิราช
17.นายสุพัฒพงษ์ อ่อนแก้ว
18.นายพัน สุทธิชาติ
19.นางสโหวง คำสุข
20.นายวิจิต เรืองเนตร
21.นายมังกร คำหงษา
22.นายสุขสันต์ จันทรสีบ
23.นายสาย สุทธิชาติ
24.นางรัศมี เจริญชาติ
25.นางพรรณี นาหว้า
26.นายสุวิทย์ ผาสิดา
27.นายอมอน คำหงษา
28.นายกันหา คำหงษา
29.นายสุขสำราญจำปาขาว
30.นายกอง หิมะคุณ
31.นางหนูทอง เชิดชัย
32.นายสมักร คงทน
33.นายคำลี คงทน
34.นายเหรียญชัย เจี๋ยวงค์
35.นางอุไร คงทน
36.นายเสถียร เจี๋ยวงค์
37.นายสัมฤทธิ์ สิงห์โต
38.นางรุ่งทิวา ทวาเงิน
39.นายสถิต เจี๋ยวงค์
40.นายวีระพล สืบสุข
41.นายเดช คงทน
42.นางเพ็ญพัก คงทน
43.นางบุญชอบ เจี๋ยวงค์

64.นางศรีแพง พระสุทธิ์
65.นางสมศักดิ์ ธรรมเที่ยง
66.นายสวาท บุญสะอาด
67.น.ส.อันธิกา คงทน
68.นายบุญมา คงทน
69.นางทума บรรดิราช
70.นายเทียม คำหงษา
71.นายณรงค์ จันทะชาวี
72.นางประไพ คงทน
73.นางขนิษฐา กลางเมือง
74.นายบัวกัน คงทน
75.นายตอน บุราพร
76.นายพนอม สีลับสี
77.นางวิจิตร ท้าวมา
78.นางดวงจันทร์ คงทน
79.นายศราวุฒิ เจี๋ยวงค์
80.นายสมศักดิ์ กลางเมือง
81.นายชนารักษ์ บุญผาธา
82.นายจิตร แสงใบ
83.นายจรัส คงทน
84.นางธารทิพย์ คงทน
85.นางมะลิ คงทน
86.นายชรพิน มงคุณพล
87.นางพรนภา นิมมา
89.นายทองมา ชื่นชม
90.นางเต็มใจ จันทะชาวี
91.นายฟิลม จันทะชาวี
92.นายหยัด คำหงษา
93.นายสมัก ธรรมเที่ยง
94.นางสมใจ เหลาแหว
95.นายสุวรรณ เรืองเนตร
96.นายประสิทธิ์ เจี๋ยวงค์

44.นายอุบล	คงทน	97.นายโสม	คำหงษา
45.นายเตียง	พรมสำลี	98.นายคำพอง	คำหงษา
46.นายพีละ	สุทธิชาติ	99.นายพล	กลางเมือง
47.นายมนีวรรณ	บรรดิราษ	100.นายบุคสา	สืบสุข
48.นายไพล	เจริญชาติ	101.นางยุพาภรณ์	มีทอง
49.นายช่อน	พละสุทธิ	102.นางบัวผัน	วงศ์พิมพ์
50.นายสมถิน	คำหงษา	103.นายสมหมาย	สุทธิชาติ
51.นายสาวาท	พรมหนา	104.นายหล่อ	คำหงษา
52.นางบัวลี	คำหงษา	105.นายทน	พระสุทธิ
53.นายนำพร	คำสุข	106.นางบุญมี	บุราพร
54.นายรัชชัย	ทับธานี	107.นายสุริยพล	สุทธิชาติ
55.นายสา	พละสุทธิ	108.นายเจียง	เฉวียงวงศ์
56.นายจันทร์	กลางเมือง	109.นายฤทธิ์	จันทะชาวี
57.นายสาคร	คำหงษา	110.นายสาวาท	พละสุทธิ
58.นางอำนาจ	โสภชาติ	111.นายอำพร	คำหงษา
59.นายดิชยา	ธรรมเที่ยง	112.นางเตียงคำ	เฉวียงวงศ์
60.นายสวัสดิ์	พานิช	113.นางมนิรัตน์	คำหงษา
61.นางเกียง	พละสุทธิ	114.นายกาน	คำหงษา
62.นายครศักดิ์	คงทน	115.นายประเสริฐ	แก้วเนตร
63.นายนิค	เรืองเนตร	116.นายวัชร	ธรรมเที่ยง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงโครงการวิจัยให้ประชุมได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยครั้งนี้ในชุมชน
2. เพื่อคัดเลือกอาสาสมัครชุมชนเข้าร่วมทำงาน 10 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้
2. จะได้อาสาสมัครจำนวน 10 คน

ขั้นตอนการทำงาน

1. ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าร่วมการประชุม

2. เปิดการประชุม
3. แจกจ่ายรายละเอียดของโครงการวิจัย
4. คัดเลือกอาสาสมัคร
5. ปิดการประชุม

กระบวนการทำงาน

วันนี้เวลา 7.00 น. หัวหน้าทีมวิจัยได้ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวของชุมชนบอกว่าวันนี้ เวลา 8.00 น. ขอให้ชาวบ้านร่อกันแยงทุกหลังคาเรือนเข้าร่วมประชุมที่ศาลาประชาคมหมู่บ้านด้วย พอได้เวลาตามที่ได้นัดหมายชาวบ้านบ้านโนนศาลา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และเยาวชนต่างก็ทยอยกันเข้ามาที่ศาลาประชาคม โดยทางทีมวิจัยเราได้มีการลงทะเบียนรายชื่อจากการที่ชาวบ้านได้ลงชื่อสรุปแล้วทั้งหมด คน พอได้เวลาประมาณ 9.00 น. หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดงาน

หัวหน้าทีมวิจัย นายสริต คำหงษา ออกมายืนที่กลางประชุมกล่าวสวัสดิ์ผู้เข้าร่วมประชุมเสร็จแล้วก็กล่าวถึงวัตถุประสงค์ว่าที่ทางกระผมเชิญพ่อแม่พี่น้องวันนี้ ก็เพื่อชี้แจงเรื่อง ต่อที่ประชุมให้ทราบ ในงานเก็บข้อมูลของชุมชนในการวิจัยเรื่องการขาดแคลนน้ำ และศึกษาเส้นทางน้ำเพื่อการเกษตรในระบบท่อ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ของหมู่บ้านเรา ผมจึงอยากให้พ่อแม่พี่น้องให้ข้อมูลที่เป็นจริง เมื่อมีทีมงานวิจัยหรืออาสาสมัครออกพื้นที่ไปเก็บข้อมูลที่สำคัญเราสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเราให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

โดยชื่อของโครงการวิจัยของบ้านเราคือ โครงการศึกษาเส้นทางน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการเกษตรระบบท่อที่เหมาะสมบ้านร่อกันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอโศกโพธิ์ ไทร จังวัดอุบลราชธานี ความเป็นมาของเรื่องที่ต้องการวิจัยโดยคร่าวๆคือบ้านของเราขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตามที่พวกเราต้องประสบกับปัญหามาทุกปี จึงทำให้เกิดโครงการวิจัยนี้ขึ้นมาโดยทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานครั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยโครงการนี้ก็มี คำถามวิจัย อยู่ว่า บ้านร่อกันแยงมีระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรอย่างไร ข้อสองบ้านร่อกันแยงมีศักยภาพพื้นที่ และศักยภาพของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรอย่างไร ข้อสามชุมชนบ้านร่อกันแยงมีการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคและการเกษตรจำนวนเท่าใด ใช้น้ำจากแหล่งใด และ มีวิธีการใช้อย่างไร ข้อสุดท้ายชุมชนบ้านร่อกันแยงจะมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคและการเกษตรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่อกันแยงอย่างไร วัตถุประสงค์ของโครงการก็เพื่อศึกษาระบบนิเวศน์ สภาพพื้นที่ และศักยภาพของพื้นที่ที่มีความสำคัญกับแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อศึกษาแหล่งน้ำและศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน เพื่อศึกษาปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคและการเกษตรของชาวบ้าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อ

การอุปโภคและบริโภคและภาคการเกษตรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้านร่องคันแยง โดยทั้งหมดนี้ตลอดระยะเวลาที่เราได้รับการสนับสนุน 1 ปีครึ่ง มีแผนงานในการปฏิบัติงานดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การวางแผนการวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีม
2. ประชาคมให้ชาวบ้านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
3. อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือและวิธีการเก็บ การวางแผนการเก็บ
4. เก็บข้อมูลโดยแบ่งทีมวิจัยทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล
 - สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ บริบทชุมชน
 - ศักยภาพพื้นที่
 - แหล่งน้ำที่มีอยู่ จำนวนของแหล่งน้ำ ที่ตั้ง และปริมาณน้ำในแต่ละฤดูกาล
 - ศักยภาพของแหล่งน้ำที่มีอยู่ของชุมชน
 - องค์ความรู้ในการค้นหาแหล่งน้ำ การนำน้ำมาใช้ในอดีต
 - บทเรียนการจัดการน้ำในอดีตของชุมชน
 - ปริมาณการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน
 - ปริมาณน้ำที่ต้องการของชุมชน
5. การประมวลผลข้อมูล
6. การประชามน์นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติม
7. การศึกษาฐานพื้นที่ที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชน
8. การประชุมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนา
9. การทดลองแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน
10. การสรุปผลการทดลองเป็นระยะ และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง
11. การประชุมเพื่อสรุปข้อมูลผลการทดลอง
12. การประชามน์นำเสนอผลการทดลอง ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบและให้ข้อคิดเห็น
13. การสรุปผลการทดลองและรายงานผลการวิจัย

จากที่ได้กล่าวมานั้นเป็นรายละเอียดของโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนในครั้งนี มีพี่น้องคนไหนสงสัยอะไรไหมครับ

หัวหน้าทีม วิจัยกล่าวต่ออีกว่า วัตถุประสงค์อีกอย่างหนึ่ง ในวันนี้ทางคณะทีมวิจัยจะคัดเลือกอาสาสมัครวิจัย เพื่อให้เข้ามาช่วยงานวิจัย หาข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยจะคัดเลือกเอาเยาวชนผู้มีความสนใจอยากทำงานอย่างจริงจัง จริงใจ เสนอชื่อของตนเอง

จากนั้นทางเยาวชนบ้านร่องคันแยงต่างก็เริ่มมาลงชื่อของตนเอง เพื่อเสนอชื่อเป็นอาสาสมัครวิจัย ประมาณ 1 ชั่วโมง เยาวชน ที่มาลงชื่อเพื่อเป็นอาสาสมัครก็ไม่มีอีก ปรากฏว่าได้มีผู้มาลงชื่อ 1 คน

หัวหน้าทีมวิจัยถามต่ออีกว่า มีใครที่จะสมัครเข้ามาอีก ปรากฏว่าไม่มี หัวหน้าทีมได้ประกาศในที่ประชุม ทราบว่าอาสาสมัครของเราได้จำนวน 1 คน ดังนี้

1. นางสาวชัชฎาพร คำหงษา
2. นางสาวช่อกกา แก้วเนตร
3. นางสาวรุ่งนภา ศิริมาศ
4. นางสาวชลธิมา คำหงษา
5. นางสาวนันธิดา คำหงษา
6. นายวรยุทธ คำหงษา
7. นายพีรวัฒน์ ภู่วัง
8. นายชนกฤช กระจอกนอก
9. นายสอนศิริ เฉยวงวงศ์
10. นางสาวเพชรดา คำหงษา
11. นายสรวิทย์ ศิริมูล

หัวหน้าทีมวิจัย พูดว่า เขาชนผู้ใดจะเสนอชื่ออีกไหม ปรากฏว่าไม่มี หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวว่าถ้าไม่มีใคร เสนอชื่ออีกผมก็ขอให้อาสาสมัครทั้ง 11 คน ออกมาขึ้นหน้าเวทีที่ประชุม เพื่อให้คณะทีมวิจัยได้เห็น ได้รู้ ว่าเป็นใครบ้าง จะได้เรียกใช้งานถูก

เมื่ออาสาสมัครออกมาขึ้นประมาณ 5 นาที ก็กลับเข้าที่เดิม

หัวหน้าทีมวิจัยพูดต่ออีกว่า วันนี้จากการที่เราได้ประชุมร่วมกันวันนี้สิ่งที่เราได้รับคือ สมาชิกใน ชุมชนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัยและให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้ง นี้ และอีกอย่างหนึ่งคือเราได้อาสาสมัครวิจัยอีก 1 คน

จากนั้นหัวหน้าทีมวิจัยได้พูดว่ามีใครสงสัยอะไรไหม เชิญซักถามได้ ที่ประชุมไม่มีใครสงสัยอะไร หัวหน้าทีมวิจัยพูดต่ออีกว่า ถ้าอย่างนั้นผมขอปิดการประชุม หลังจากนั้นทุกคนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ผลการดำเนินงาน

1. ชุมชนได้รับรู้ และเข้าใจในการทำงานวิจัย และได้เชิญชวนชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ด้วย
2. ได้อาสาสมัครเข้าร่วมการทำงานจำนวน 11 คน

สรุปและอภิปราย

1. ชาวบ้านเข้าใจข้อมูลในการนำเสนอ
2. ชาวบ้านพอใจยินดีที่จะให้ความร่วมมือในงานวิจัย

กิจกรรมต่อไป

อบรมทีมวิจัยเรื่องการเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 3 อบรมทีมวิจัยเรื่อง การเก็บข้อมูล เรื่องที่จะเก็บ เครื่องมือ วิธีการเก็บ/การวางแผนการเก็บ
ครั้งที่ 1

สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านร่องคันแยงหมู่ที่ 6 ต.ตำโง อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี

วันที่ 10 – 11 มิถุนายน 2562

ประธานเปิดการประชุม และกล่าวให้คณะทีมวิจัยทุกคนออกสำรวจ ตรวจสอบ เก็บข้อมูลการใช้
น้ำ ทุกครัวเรือน โดยการแบ่งกลุ่ม กลุ่มละสามคน ออกสำรวจ หาข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มา พิจารณา
และวิจัย เพื่อหาข้อสรุป และนำไปแก้ไข

ทีมวิจัยได้ออกสำรวจ ตรวจสอบ เก็บข้อมูล แล้วนำมาสรุปลงใน แบบฟอร์มสำรวจโครงการ รายละเอียดได้แนบเอกสารบันทึกไว้ในเล่ม

ภาคผนวกบ้านร่องคันแยงน้อย

โครงการศึกษาพื้นที่แหล่งน้ำสู่การบริหารจัดการน้ำเพื่อชุมชน

แต่ก่อนบ้านร่องคันแยงน้อย อยู่ในความปกครอง ของบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไธโร จังหวัดดอบลราชธานี โดยมี นายสีแพง คำหงษา เป็นผู้ใหญ่บ้าน ในขณะนั้น

และเริ่มก่อตั้งบ้านร่องคันแยงน้อย เมื่อปี พ.ศ.2511 โดยมี นาย สิงห์ คำหงษา เป็นผู้นำพา ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันนี้ และในขณะนั้น ยังอยู่ในการปกครองของ นายสีแพง คำหงษา ผู้ใหญ่บ้าน บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไธโร จังหวัดดอบลราชธานี

จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2524 วันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2524 ได้ขอแยก การปกครอง ออก จากบ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไธโร จังหวัดดอบลราชธานี โดยมีผู้นำชุมชนดังนี้

1. นายชำนาญ บุปผาธา ผู้ใหญ่บ้าน ปี พ.ศ. 2524-2531
2. นายสุรศักดิ์ เจริญชาติ ผู้ใหญ่บ้าน ปี พ.ศ. 2531-2547
3. นายเหลื่อ รุขะจันทร์ ผู้ใหญ่บ้าน ปี พ.ศ. 2547-2552
4. นายทองมา คำหงษา ผู้ใหญ่บ้าน ปี พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน

ข้อมูลหมู่บ้านประชากร อาชีพ รายได้ จำนวนประชากร

จำนวนครัวเรือน 227 ครัวเรือน

ประชากร 891 คน ชาย 445 คน หญิง 446 คน

- อาชีพหลัก
1. ทำนา
 2. รับจ้างทั่วไป
 3. รับราชการ
 4. ค้าขาย

- อาชีพเสริม
1. ทำไร่มัน
 2. ปลุกพืชผลลุด
 3. ทำยางพารา
 4. ค้าขาย

รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 60000 บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 30000 บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้เฉลี่ยของประชากร (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2552) 30000 บาท/คน/ปี

ข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

พื้นที่อยู่อาศัย 300 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 2000 ไร่ ทำนาปีละ 1 ครั้ง

ป่าชุมชน 1 แห่ง จำนวน 1500 ไร่

แหล่งน้ำสาธารณะ 2 แห่ง

ประปา 5 แห่ง ผู้ใช้ 227 ครัวเรือน บ่อสาธารณะ 5 แห่ง

โรงเรียน(ระดับ) ขยายโอกาส ร.ร ผอช ณ นคร 1 แห่ง วัด(ระบุ) บ.ร่องคันแยงน้อย 1

แห่ง

จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 227 ครัวเรือน ร้อยละ 100

หอกระจายข่าว 1 แห่ง

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง

ศาลาประชาคม 1 แห่ง

ข้อมูลงานประเพณี/แหล่งท่องเที่ยว

บุญประจำปี เดือน มีนาคม/เมษายน - เลี้ยงเจ้าปู่ - บุญสูตรบ้าน
บุญสังฆทาน เดือน กันยายน/ตุลาคม -ทำบุญมหาสังฆทาน ปีละ 1 ครั้ง
บุญเข้าพรรษา เดือน กรกฎาคม -ทำบุญตักบาตร-แห่เทียนพรรษา
บุญออกพรรษา เดือน ตุลาคม -ทำบุญตักบาตร-จุดบั้งไฟ
บุญสงกรานต์ เดือน เมษายน -ทำบุญตักบาตร-สงน้ำผู้สูงอายุ
สถานที่ท่องเที่ยวหมู่บ้าน/โบราณสถาน/โบราณวัตถุ
ร่องรอยพระพุทธรูป
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอนุรักษ์และศึกษาธรรมชาติ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ความรู้ จากอดีตถึงปัจจุบัน

- ชุมชนมีน้ำอุปโภค บริโภค ตลอดปี แบบยั่งยืน
- ชุมชนมีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้จากอดีตถึงปัจจุบัน
- ชุมชนมีส่วนร่วม จากอดีตถึงปัจจุบัน
- ชุมชนมีน้ำสำรอง ทั่วผิวดิน และใต้ดิน

กระบวนการศึกษา สภาพพื้นที่แหล่งน้ำการบริหาร จัดการน้ำในชุมชน บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี

- แหล่งน้ำจะอยู่รอบๆบริเวณข้างๆหมู่บ้าน
- ต้นทางน้ำจะอยู่บริเวณบนภูเขา
- แหล่งพื้นที่ลาดชัน
- พื้นที่แหล่งน้ำใช้ท่อกในการส่งน้ำเข้าตามพื้นที่ของชุมชน

- บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี มีสภาพพื้นที่ ภูเขาล้อมรอบ ด้านทิศตะวันตก จด บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง ทิศตะวันออก จด ภูเขาทิศเหนือ จด บ้านร่องคันแยง หมู่ที่ 6 ตำบลสำโรง ทิศใต้ จด แม่น้ำโขง

- บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง มีสภาพพื้นที่แหล่งน้ำ ที่ได้จากธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น คือ ห้วย หนอง คลอง บึง และศักยภาพของแหล่งน้ำที่จะนำมาใช้ในที่เก็บขนาดเล็ก และประปาหอดึงสูง เพื่ออุปโภคบริโภค จำนวน 5 แห่ง

- บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง มีปริมาณการใช้น้ำอุปโภค บริโภค จำนวน 227 ครัวเรือนน้ำที่อยู่ใต้ดินโดยใช้วิธีการสูบขึ้นหอดึง แล้วปล่อยน้ำใช้ในชุมชน

- บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง มีกฎหมายในการจัดเก็บน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคโดยวิธีกักเก็บ

วิธีการและกระบวนการศึกษา การจัดประชุมที่มวิจัยและคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละคนและวางแผนดำเนินการ จัดอบรมที่มวิจัยและสร้างเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ที่มวิจัยและคณะกรรมการชุมชน จัดเก็บข้อมูล ตามประเด็น ดังนี้

สภาพแหล่งน้ำและประเภท ขนาดปริมาณ ศักยภาพของแหล่งน้ำ ที่มาของแหล่งน้ำ
ช่วงเวลาของการเก็บน้ำ

สภาพภูมิศาสตร์ และระบบนิเวศน์

ประเภทและวิธีการ ปริมาณการใช้น้ำอุปโภค บริโภคของชุมชน บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง

การบริหารจัดการน้ำและภูมิปัญญาการจัดการน้ำของคนในชุมชน
สำรวจออกแบบเส้นทางการวางท่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เข้าสู่พื้นที่การเกษตรของ

ชุมชน

บ้านร่องคันแยงน้อย

ผลที่เกิดขึ้น

1. ได้ข้อมูลสภาพแหล่งน้ำของชุมชนบ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบลสำโรง
2. ได้ภูมิปัญญาในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8 ตำบล

สำโรง

3. ชุมชนสามารถสร้างรายได้เสริมตลอดทั้งปี
4. ได้ข้อมูลปริมาณน้ำและวิธีการใช้น้ำอุปโภค บริโภคของคนในชุมชน
5. ได้ข้อมูลสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ของชุมชน
6. บ้านร่องคันแยงน้อยหมู่ที่ 8 มีวิธีการแก้ไขปัญหาคักกยภาพของแหล่งน้ำจาก

สารเคมีปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ

7. บ้านร่องคันแยงน้อยมีข้อมูลการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน
8. คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน บ้านร่องคันแยงน้อย หมู่ที่ 8

ตำบลสำโรง

ประวัตินักวิจัย

1. นายบิน คงทน บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่2 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ ผู้ใหญ่บ้านนาห้าง กำนันตำบลสำโรง ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประธานป่าชุมชนบ้านนาห้าง ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญจิราธร ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านนาขาม ประธานโครงการข้าวอินทรีย์ ประธานนาแปลงใหญ่หมู่2 ประธานกรรมการนาแปลงใหญ่ระดับอำเภอ ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านนาห้าง รองประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านนาห้าง หัวหน้าโครงการวิจัย การศึกษารูปแบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมกับบ้านนาห้าง โครงการขยายผลหมู่บ้านสู่ระดับตำบล ประธานกลุ่มวิสาหกิจการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร คณะกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค11อุบลฯ กรรมการกองทุนปุ๋ย

2. นายธีรภัทร คุณพาที บ้านเลขที่ 241 หมู่ที่3 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ สารวัตรกำนันตำบลสำโรง กรรมการกลุ่มฅาปนกิจ สงเคราะห์ศพผู้นำตำบลสำโรง ประธานนาแปลงใหญ่หมู่3 คณะทำงานวิจัยบริหารจัดการน้ำชุมชน.ต.สำโรง ชรบ. กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประธานเครือข่าย.กทบ.ตำบลสำโรง เลขานุการ.รสบท. กรรมการป่าชุมชน กรรมการ.กทบ.ม3 เลขานุการโครงการนาแปลงใหญ่ระดับอำเภอ กรรมการหมู่บ้าน เจริญญีกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธ์ข้าว.ม3

3. นางไมล์ ทศน์ศรี บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่2 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองบ้านนาห้าง กรรมการฅาปนกิจศพผู้นำตำบลสำโรง อสม. ชรบ. อพปร. กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มสตรี กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เจริญญีกโครงการนาแปลงใหญ่ เจริญญีกกลุ่มข้าวอินทรีย์ กรรมการตรวจแปลงมันอินทรีย์ กรรมการโรงสีชุมชน กรรมการลานมันชุมชน ผู้ประสานงานระดับหมู่บ้าน.รสบท. คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญจิราธร คณะทำงานทีม วิจัยระดับตำบล

4. นางสาวปาริชาติ พรมสาร บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่4 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง .อสม. ชรบ. คณะทำงานวิจัยบริหารจัดการน้ำชุมชน.ต.สำโรง กรรมการป่าชุมชน ประธานนาแปลงใหญ่.ม4. เจริญญีกกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรรมการกองทุนบทบาทสตรี กรรมการ.กทบ.ม4 กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาขาม.ม4. ผู้ช่วยเลขานุการ.รสบท.ต.สำโรง กรรมการกองทุนปุ๋ยบ้านนาขาม.ม4. กรรมการหมู่บ้านนาขาม ม..4. ผู้ประสานงานกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ล้านไร่.ม4. กรรมการกลุ่มฅาปนกิจ สงเคราะห์ศพผู้นำตำบลสำโรงและบ้านนาขาม

5. นางสาวปริศนา จันทะขาริ บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 9 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง อสม. ชรบ. ผู้ประสานงาน.รสบ.ต.สำโรง รองประธานเครือข่าย.กทบ.ตำบลสำโรง เลขานุการ.กทบ.โนนศาลา กรรมการกองทุนป๋ย กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการร้านค้าชุมชน กรรมการเงินสงฆ์ กรรมการ กกกลุ่มสตรี แม่ของแผ่นดิน คณะทำงานทีมวิจัยตำบลสำโรง กรรมการป่าชุมชน

6. นายสมัย เหล่ามา บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 9 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง

7. นายคำพัน เขตไชย บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 7 ตำบลสำโรง อำเภอฟุ่ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบหน้าที่ดังนี้ ผู้ใหญ่บ้านบ้านผาชัน